CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

6

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

शके १७८६ ॥ श्री ज्येष्ठशुदि ति. न. यो. क. २५५९।३·शि५२०।३५ रवौ ७

३४।२२	१	बु	१४।३८ रो ४३।०० आ ०५।३।११	२९	२८	१८	·७	रवौ ४७।४५ मिथुने ... मिथुने ३।४५
३४।२४	२	गु	१३।१७ म ४४।२२ ति ०२।००	·१	२९	१९	·८	कृते ४८ कैः ५२।... भौम: ५३।२७ मूगो ३: २।३
३४।२५	३	शु	१३।५५ पु ४७।·३ हृ ५२।०२	·२	३·	२·	·९	म ४५।२९३ (केतुः ३४।५६)
३४।२८	४	श	१९।४२ पु ५०।४५ गं ५७।२७	·३	११	२१	१०	म ·१९।४२ यात्रा· जौ आ २९।०५।३· मूगो २ जः १५।·
३४।३·	५	र	१८।१४ पु ५५।५५ ह ५७।४८	·४	·१	२२	११	मगो·४ भद्रा: ३९।२३
३४।३२	६	सो	२२।·८ श्ले ९०।०० श ५८।४८	·५	·२	२३	१२	सो है ११ कैः २४।५५ मूगो ३ मिथुने ज: ३२।१८
३४।३४	७	भौ	२९।४२ म ·१।४५ व्या ५९।५५	·६	·३	२४	१३	म २९।४२ उ ५९।१५ या तिं है ३: ·१।४५
३४।३६	८	बु	३१।४९ म·८।१० ह ६०।००	·७	·४	२५	१४	श्रे या ११ भौम: ५९।३९ मूगो ४ जः ४८।·७ म्लां ११४ जः ३३।
३४।३८	९	गु	३९।५१ पू १।४४ ह ०२।५४	·८	·५	२६	१५	रो है २८ कैः ५·।३३ कृते १ या निः ३·।३८ पूजौ ...निः ४८। (गुरूदयः ३।१९)
३४।४·	१०	शु	४१।२९ उ २।·९ व ०३।३०।	·९	·९	२७	१६	
३४।४२	११	श	४५।२४ ह २९।४८ सि ·४।३८	१·	·७	२८	१७	म १३।२९ उ ४५।२४ या म्लां जः ४८।·२ म्लां ·२ मूगो:
३४।४४	१२	र	४८।५५ चि ३३।३३ व्य ५ ·१०४	११	·८	२९	१८	सो है २ मूगो: ५३।४५ (·१।२९ केतु: ५९।१· मिथुने ला १२)
३४।४६	१३	सो	५·।०० स्वा ३५।४५ व ·४।३७	१२	·९	३·	१९	सो है ३८ कैः २·।·५ म्लां ११ मूगो: ५५।२३
३४।४८	१४	भौ	५·।२२ वि ३७।४१ प ०३।१८	१३	१·	३१	२·	म ५·।२२ उ सर्वे २ भौम: ५१।·९ हृ मिथुने ३: २२।४
३४।५·	१५	बु	४९।२७ अनु ३८।४१ शि ·।५९	१४	११	·१	२१	म ११।५४ या जनु: म्लां २ जः ०७।४१

सू	मं	बु	बृ	शु	श	रा	के
·१	·३	·२	·१	·२	००	७	·१
१९	२·	१·	१७	१५	२९	७	७
००	३१	४·	५५	३५	१९	१९	१९
१३	५९	·८	३९	३२	२२	२२	२२
५७	३४	५१	१४	७१	·८	·३	·३
११	·९	१३	२५	५७	१८	११	११

सू	मं	बु	बृ	शु	श
·१	·४	·५	·१	·३	··
१७	२४	१९	१३	२४	२८
५५	५८	४७	४४	३३	५८
२९	·४	३७	३·	१२	१९
५९	३१	४७	·५	१९	·२
·८	२९	३२	··	·९	··

मं	बु	बृ	शु	श
·८	·४	११	·९	··
२२	००	२९	·९	२२
२९	२२	५९	·१	३७
१५	·१	४८	१·	५४
३४	१८	५३	२९	५९
·८	५२	४·	·२	२९

गा·८।२५।३५।३३ दि १२५ मि ४७।२५ ज·६।५८ तु·५।·२

ॐ श्रीगणेशाय नमः अथ विवाहपद्धतिः तत्राविवाहानुक्रम
श्लोकाः अग्निप्रणयनं चवस्त्रपरिधानंसमञ्जनम् गोत्रोच्चारो
वरस्यप्रा कन्यायाश्चगोत्रोर्पणम् १ कन्यादानप्रतिष्ठार्थंसुव
र्णं गोश्चदक्षिणा जगन्निष्क्रमणं चासमीपगमनंततः २
कन्यापितुःप्रघदानं समीक्षे यामितिस्फुटम् अग्निप्रदक्षिणी
कृत्पोपविश्यकुशाउका ३ होमेवधूर्दक्षिणतोहृदालंभेतु
वामतः उपवेश्यवरस्यैनांस्विष्टकृद्धोमपाचरेत् ४ संस्र
वप्राशनंपूर्णपात्रमाचार्यदक्षिणा विवाहानुक्रमश्लोकाः गी
तीकारुमुखोदिताः ५ अथवाग्दानविधिः अथपपाचा

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

॥ ॐ वि० ८

यं निश्चिते विवाहे कन्यापिता वाग्दानं करोति ॥ प्रथमं वाग्दानकर्म
णो निर्विघ्नतासिद्ध्यर्थं गणेशं संपूज्य ॥ वाग्दानसंकल्पः ॥ अद्येहामु
कं करिष्यमाणकन्यादानकर्मणः पूर्वांगत्वेन वरणपूर्वं वाग्दानं करि
ष्ये ॥ ततः कुंकुमाक्षतानि सद्रव्याणि नारिकेलादिपंचफलान्यादा
य ॥ अमुकगोत्रोऽमुकप्रवरोऽमुकवेदाध्यायी अमुकशर्माहं अमु
कगोत्रोत्पन्नाय अमुकप्रवराय अमुकवेदाध्यायिने अमुकशर्म
णः प्रपौत्राय अमुकशर्मणः पौत्राय अमुकशर्मणः पुत्राय अमुक
शर्मणो विष्णुस्वरूपिणे कन्यार्थिने वराय अमुकगोत्रोत्पन्नाम
मुकप्रवरस्यामुकवेदांतर्गतामुकशाखाध्यायिनोऽमुकशर्मणः पौ प्र

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

त्रीं अमुकगोत्रस्यामुकप्रवरस्यामुकशाखाध्यायिनोमुकशर्म्म
णः पौत्रीं अमुकगोत्रस्यामुकशाखाध्यायिनोमुकशर्म्मणः
पुत्रीं अमुकनाम्नीं श्रीरूपिणीं वरार्थिनीमिमां कन्यां ज्योतिर्वि
दादिष्टमुहूर्त्ते शुभ्यं सर्वस्थानाम्पतिप्रत्यर्थं रश्मिगंधाक्षतपुष्पधूपदी
फलवस्त्रमधुपर्कणाद्युपचारैस्त्वामहं वृणे॥ इति वाक्यमुक्त्वा गंधा
र्चितस्य वरस्य हस्ते दद्यात्॥ ततः कन्याविधिवद्दिग्गौरीपूजनं
कुर्यात्॥ अद्येहामुकगोत्रोत्पन्नाऽमुकराशिरमुकीदेव्यहं सर्व
सौभाग्यसमृद्धये स्वर्णादिमूर्तौ इन्द्राण्याः पूजनं करिष्ये॥ पूजा
मंत्रौ॥ देवेन्द्राणि नमस्तुभ्यं देवेन्द्रप्रियभामिनी। वरं सौभाग्यमारो

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

उ॰
वि॰
२

ग्यं पुत्रलाभं च देहि मे धान्यं देहि धनं देहि पशुं देहि न्द्रमाप्ति नि ॥ य
शो देहि सुखं देहि सर्वकार्यकरी भव ॥ इति मन्त्राभ्यां इन्द्राणीं
पूजयेत् ॥ इति वाग्दानविधिः ॥ ततो वैवाहिकात्पूर्वं अन
येभ्यश्च षेषु ऽगतीये ऽदिवसे संस्कार्यायाः कन्यायाः संस्कार्य
स्य पुत्रस्य च पित्रादि सर्वारम्भं कुर्य्यात् आचारात् चुल्लीनिर्माणं
च ॥ पुरन्ध्रीद्वारा मृत्स्नामानाय्य संशोध्य ॥ तस्याश्च मृत्स्नया चुल्लीसद्वयां
निर्माय गोमयेनोपलिप्य ॥ तण्डुलपिष्टोदकेनोपलिप्य सर्वारम्भतः
रतास्याकुसुगन्धिस्वच्छतैलहरिद्रासिद्धार्थकल्काद्युद्वर्त्तनपूर्वकं को
ष्णशीतोदकाभ्यां वितानाथः ॥ पित्रादिपात्रस्य पिष्टान्तकल्लिखितपी

ठि संस्थाप्य संस्नाप्य धौतानि वासांसि परिधाप्य स्वसमीपमाना
य्य स्वासने समुपवेश्य। आचम्य। गणेशपूजनं कुर्यात्॥
च तत् संकल्पः। अद्येत्यमुकोऽहममुकराशेः कन्यायाः पुत्रस्य
वा करिष्यमाणविवाहसंस्कारकर्मणः सर्वारंभकर्मणि
निर्विघ्नतया कार्यसिद्ध्यर्थं भगवतो गणेश्वरस्य पूजनं करि
ष्ये। इति संकल्प्य। यथाविधि गणेशं संपूज्य। आचार्यास्सदृ
व्याम्सिस्नावस्त्रखण्डा वा पोटलीकाः कृत्वा। एकां तुल्यां एकां
नाम्नकटाहे एकां नाम्न दर्व्यां च वध्वा कटाहे वस्त्रपूतं सुगंधि सुर
भ्यां सिद्धतां निदध्यात् अत्र पटं च गाः अक्षापाद्याः अनेन अमुकाः अक

ॐ

वि॰ ३

वराः अरुग्णाः अलोलुपाः शीलज्ञाः पुरंध्रीयानायः तद्द्वारा
पिष्टातकस्वस्तिकांकितधौतगोधूमचूर्णसौभाग्यलीकादिपा
त्रस्थं कृत्वा गृहे च वरकन्यार्थं स्वस्वभावनायागर्भं कारयेत्
अथ पूर्वांगविधिः ॥ विवाहदिनात्पूर्वदिने तस्मिन्नेव दिने वा ।
पित्रादिः पात्र्यासह कृतमंगलस्नानः अथ शोभासने वा प्रसितावा
साः उभा स्नाने प्राङ्मुखः उपविश्य आचम्य ॥ पवित्रकरो गीतं संस्कार्य
मनात्यं चोपविश्य गणेशपूजाविधिना संपूज्य प्रधानसंक
ल्पं कुर्यात् अर्घ्यं संस्थाप्य अद्येहं पाणिग्रहणकर्म गोत्रोऽमुक
शर्माहं अमुकगोत्रस्य कन्यायाः बीजगर्भसमुद्भवै

मु

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

नोनिकईरणद्वारा श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं मम सहधर्मप्रजोत्पाद
नइत्यपरिग्रहे व्याधिकारसिद्धये पुत्रपक्षे अमुकगोत्र
स्य पुत्रस्य पत्न्या सह धर्मप्रजोत्पादपूर्वक सकलगार्हस्थ्यासि
द्धये॥ दशादिसंवत्सरमातापूजाभ्युदयिकपुण्याहवाचनानि।
विधाय कलशस्थापनं कृत्वा तत्र नवग्रहगणनाथान् संपूज्य
लीगोत्येचन्द्रनादि नालिखितयोगौरीहरयोः पूजनं कन्या
दानुकारयेत्। संकल्पः अद्येत्यादि अमुकगोत्रामुकीहं।
सर्वसौभाग्यसमृद्धये विवाहकर्मण्याः पूर्वांगत्वेन लेख्य
गौरीहरयोः पूजनं करिष्ये। गणेशा। ॐ भूर्भुवः स्वः

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

उं०
दी०
८

गौरीहरौ सुप्रतिष्ठितौ वरदौ भवताम्। ध्यानम्। सिंहगमनस्थौ संवि
ष्टौ सर्वालंकारसंयुताम्। पितांबरधरौ देवौ चन्द्रार्द्धकृतशेखरौ
।। करेणाधः सुधापूर्णा कलशं दक्षिणेन तु। वरदं चाभयं वा
मेनाक्षिप्य चतुर्भुजौ प्रयातौ।। २।। एवं ध्यात्वा पञ्चोपचारैः पुराणम
जस्त्रपाणिपः। पूजामंत्रः। गौरीहर महेशान सर्वमंगलदा
यक पूजां गृहाण देवेश सर्वमंगलकारक।। इति मंत्रेण
पाद्यादिभिर्गंधान्तैः संपूज्य कन्या देहप्रमाणेन सप्तविंश
तितंतुभिः वर्तिकां दीपपात्रे स्थाप्य तत्र समर्पितैर्गोघृते एवं वर्तिकां
प्रज्वाल्य समर्पयेत् भोजनीयमन्नाद्यं स्वसमुदायस्मिन्यः सुपूजिताः

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

दत्वाक्षपंचपुष्पं वा हिरण्येनापतोषयेत् अत्र कन्यापत्नीमह
लक्ष्मी इन्द्राणीपूजनमपि कार्य्यम्। ततः कन्याहस्ते कंकणं व
ध्नीयात् नीलकाचाणि कंच दद्यात्। इति कन्यापक्षे पूर्वांगवि
धिः। अथ वरपक्षे वरपिता विवाहात्पूर्वेद्युर्दिने तद्दिने वा नित्यं
कृतवैश्वदेवांतं स्नातःशुचिः शुक्लाम्बराः वस्त्राभ्यंगपूर्वकं
मंगलद्रव्यैः संस्नाप्य शुभासने प्राङ्मुख उपविश्याचम्य अर्घस्था
पनं विधाय प्राणानायम्य देशकालस्मरणांते अमुकोऽहं अमुकश
र्मणस्य पुत्रस्य विवाहकर्मणि निर्विघ्नतया कार्यसिद्ध्यर्थं पूर्वांग
त्वेन श्रीमद्गणेशाम्बिकयोः पूजनं करिष्ये। इति यथाविधि

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

वि॰ ५

गणेशं सम्पूज्य ॥ प्रधानसंकल्पं कुर्यात् ॥ अद्येत्यादि देश
कालकीर्तनान्ते अमुकगोत्रोऽमुकराशिरमुकशर्म्माहमप
त्नीकोऽहं अमुकराशेरस्य पुत्रस्य देवपितृमनुष्यऋणापाकरणा
र्थं गृह्यधर्मप्रजोत्पादनसिद्धिद्वारा श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं विवा
हाख्यं संस्कारं करिष्ये ॥ तत्पूर्वाङ्गत्वेन मातृपूजनं नान्दीश्राद्ध
पुण्याहवाचनानि करिष्ये ॥ इति मातृपूजां नान्दीश्राद्धं पु
ण्याहवाचनानि विधाय कलशं संस्थाप्य नवग्रहमखकरणाङ्गी
त्वादि ग्रहपूजनाद्यास्य समाज्यरक्षाविधानेन वंककर्मणामभि
मंत्र्यप्रतिष्ठाप्य: परस्तान्मारस्वेनवधासुरक्षीतां कुर्यात्

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

चतुर्थीकर्मदिवसे मोचयेत् कंकणौषधयवश्वेतसर्षपदूर्वांकुरैश्चैव वस्त्र
खंडे रक्तपल्लवाः धृत्वा यवसिद्धार्थाविषिपत्रोरगात्वचः कंकणोष
धयश्चैताः कौतुकाख्या नवस्मृताः ततो ब्राह्मणान् भोजनदक्षिणा
ताम्बूलादिभिः संतोष्य ततः गणकं ज्योतिर्विदं सुशीलं मंगलादिद्रव्यसही
तं घटिकापात्रयुतं पुरुषं विवाहलग्ननिश्चयार्थं कन्यापितृगृ
हं प्रतिप्रेषयेत् ततो वरं स्वस्तिकवाचनैर्भोजयित्वा नेदिष्ठव
धूगृहे दिवा विवाहलग्ने भोजयित्वा सर्वां विवाहसामग्रीमुपकल्प्य या
त्वा वरं रक्तांगुलकंचुकोष्णीषकटिप्रोक्षोत्तरीयकुंडलग्रैवेयका
यलंकारैर्मुकुटादिभिश्चालंकृत्य शिबिकादियानमारोहयित्वा

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

यो: ६

उपकल्पितां सर्वां विवाहसामग्रीमयाः कृत्वा वस्त्रालंकारादि
भूषितामुपितां बंधवाम्रपत्राः सपुरोहितादिद्विजोपं गलादर्प
घोषेण कन्यापितृगृहं व्रजेत् ॥ अथ कन्यापितामातागतं व
रं श्रुत्वा ॥ उपकल्पितां वरपूजासामग्रीं स्वसमीपे आनाय्य सु
शोभायां भुवि समुपविश्य निगच्छन्य ॥ प्राणानायम्य । कलशविना
कलशं संस्थाप्य तत्र गृहनाथादीन्संपूज्य वरागमनं प्रतीक्षेत ॥
अथ वरस्य पितामाता संगतस्य वरस्यजनतादिष्टां तन्निवेदना
र्थं मपलरथिपान्नमाज्ञां सौम्यवेषांमनुष्यद्वयं वराभ्यां गायत्रि
सहिरण्यं जितातैलकुंपकं कणीकां पटसूत्रं नहलानापितादिभिः

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

गंध

चेप्रेषयति ततः कन्यापितापितृप्रेषितं गृहीत्वा मनुष्ययोर्मध्यागतं वा
स्वार्चीकृत्वा यथाशक्ति तयोर्गन्धपुष्पं दत्वा सुभोज्येन भोजयित्वा ॥ स्वय
मपि स्वोपमानं मनुष्यद्वयं फलसहितं वरस्य गृहे समाकारणार्थं प्रेषयति
ततः कन्यापिता निजमंदिराद्दूरागतं समाजमध्यस्थितं वरं विलोक्य
जनैः सह वरमानेतुं कतिचित्पदानि गत्वा समागमनाय द्वारे पथ्या
शक्तिवराभूषितयानेनोढा वरं पाणिनात्मार्थं वरहस्तात् श्रीफलादिसा
हरं गृहीत्वा स्वानीयसन्निकादिशोभितां मण्डपमानायां सुखापांभो
मोस्वासनेषां सुखमुपवेशयेत् ॥ आचम्य ॥ प्राणानायम्य ॥ अर्घ्यं संस्थाप्य ॥ प्र
थमं वाग्दानं संकल्पं कुर्यात् ॥ अद्येत्यादि अमुकगोत्रोऽमुकशर्म्माहं वरि
ष्यमाणकन्याया नागतेन वाग्दानं करिष्ये ॥ इति संकल्प्य ॥ कुंकुमाक्षतानि पं

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

वि॰ ७

चपुंगीफलान्यादाय अमुकगोत्रोऽमुकप्रवरोऽमुकवेदांतर्गतामुकशा
खाध्यायी अमुकशर्म्माऽहं अमुकगोत्रस्यामुकशर्म्मणः प्रपौत्राय अमुकशर्म्म
णः पौत्राय अमुकशर्म्मणः पुत्राय अमुकशर्म्मणे याविष्णुस्वरूपिणे कन्यार्थि
नेवराय अमुकगोत्रस्यामुकप्रवरस्यामुकवेदांतर्गतामुकशाखाध्यायिनो
ऽमुकशर्म्मणः प्रपौत्री अमुकशर्म्मणः पौत्रीं अमुकशर्म्मणः पुत्रीं अ
मुकनाम्नीं श्रीरूपिणीं वरार्थिनीं कन्यां ज्योतिर्विदादिष्टमुहूर्ते तुभ्य
यास्येतभ्यप्रति यच्छ धं रुक्मिगंधाक्षतापुष्पपुंगीफलद्रव्यमस्वर्णादु
पचारैस्त्वामहं वृणे वृतोऽस्मीति प्रत्युक्तिः। इति वाग्दानं। ततः पुनर
र्घ्यं संस्थाप्य वरस्य संकल्पं कुर्यात्। अद्येहेत्यादि अमुकगोत्रोऽमुकशा
खि अमुकशर्म्माऽहं करिष्यमाणकन्यादानप्रतिग्रहगर्पकारेस्थागत

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

स्यवरस्यपूजनं एवं वरणं करिष्ये। ततो वरं गत्वा वरस्य कन्यायाः पाणिग्र
हणकर्मणि आचार्यकर्मकर्तुं त्वाः आचार्यस्यपूजनंवरणंचकरिष्ये। प्र
थमं आचार्यायपद्मभिरं वाग्रतिमंत्रेण। अर्घंदत्वा आचार्यस्य पादप्र
क्षालनार्थंपाद्यंपुष्पंप्रयच्छति आपद्घनध्वांतसहस्रभानवेंनवः। स
मीहितार्थार्पणकामधेनवः अपारसंसारसमुद्रसेतवः पुनंतु मांश्री
गुरुपादपांसवः। इत्याचार्यपादौप्रक्षाल्य। गंधद्वारामिति गंधंदत्वा।
ॐनमोस्त्वनंतायेति अक्षतापुष्पमालादिभिः सम्पूज्य सम्पादितार्घ्यो
नार्घेण आचार्यसम्मुखः अर्घोऽर्घोऽर्घः प्रतिगृह्यताम्। ॐ अर्घंप्रतिगृ
ह्णामीत्याचार्यः प्रतिब्रूयात्। ततः कन्यापितावरणसामग्रीं करे कृत्वा
धूपिर्गन्धाक्षतपुष्पदूर्वाफलयज्ञोपवीतद्रव्यवासोलंकरेणपुष्पमा

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

वि०
८

लाभिर्वरः कन्यापोर्विवाहकर्म्मणा आचार्यकर्मकर्तुं आचार्य्यत्वेन त्वाम
हं वृणे आचार्य्यश्चातत्प्रतिगृह्य वृतोऽस्मीति प्रतिरपात् आचार्यस्त
थ यथास्वर्गे इति संप्रार्थ्य पुनरर्घं दद्यात् ॐ अर्घोऽर्घोऽर्घः प्रतिगृह्यताम
र्घं प्रतिगृह्णामि ततः कन्यापिता सम्प्रदाता मधुपर्कमर्घेऽन्वयाः श्री
त्वा उत्थाय वराचार्याभिमुखस्थितः ततः आचार्यप्रमुखाः वरण
स्यापमेनं मन्त्रं यथा आत्मपुत्रैः पठेयुः ॐ अथ वरं वृणीते बलवद्धवे
देवाः सतामस्य गृह्यस्य गोमयप्रसंतिते तस्मात् नं वरं सम्यक् पंक्तिप्रण
उपसंगृह्य जुह्वदिति तस्माद्वरं वृणीते । अथ वरं वृणीते यशं हवे
वं च सुकुमारो वरं वृणीते मोक्षमेव सम्यक् तस्माद्वरं वृणीते । अथवा
राम्हां उपानह उपमुञ्चतो अथैतान् देवैर्दद्यात् कुंभे प्रवेशयाय न्तुः
त्रे

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

ततो वगाम्हः संवत्सरवात स्माजगाहोमे दुर्गेच्छताद्धिं संवत्सरं व तस्मा आगताहेया
थः स आनतेस्यमेवैनं दूरमभिम आनीतापश्चमेवैतां दूरे प्रतिती
ष्ठितिं तस्मा अगाह्याऽपानत्यः ऽउपांशु चेतो ३ । स ऽआजगाम गौतमो यत्र
प्रवाहणस्य जैवलेरास तस्मा आसनमाहृत्योदकमाहारयांचका
राथास्मा अर्घ्यं चकार स होवाच वरं भगवते गौतमाय दद्म इति स होवा
च प्रतिज्ञातो म एष वरो यां तु कुमारस्यान्ते वाचमभाषथास्तां मे ब्रूहीति
स होवाच दैवेषु वै गौतम तद्वरेषु मानुषाणां ब्रूहीति स होवाच विज्ञाय
तेऽस्ति हिरण्यस्यापात्तं गोऽश्वानां दासीनां प्रवाराणां परि
धानानां मा नो भवाननन्तस्यापर्यन्तस्याभ्यवदान्यो भूदिति स वै गौतम तीर्थे
नेच्छासा इत्युपैम्यहं भवन्तमिति वाचा ह स्मैव पूर्व उपयन्ति

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

मत्रेण पवनकोणे उवाच वायुमुवाचा ॥८॥ इति पठेवागपा। अर्घं दद्यात् सर्व
नैवेद्यैश्च यथा अद्भिः क्षीरैः कुशाग्रैश्च पुष्पाक्षतैः तण्डुलैः यवैः सि
द्धार्थैश्चैव यथा अष्टाङ्गोर्घः प्रकीर्तितः अष्टांगानि तु नामौ ऽस्त्रप्रयात
यं स्कन्धे शिरसि पादयोः जानुभ्यां पुरो देव नेत्रे अष्टांगो गोर्घः प्रकीर्तितः
अर्घदानमन्त्रः आगतोसि वरश्रेष्ठ सर्वकामार्थसिद्धये प्रतिगृह्य मया
योसि अर्घं गृह्ण नमोस्तु ते। ॐ अस्मै पस्ताम्नो ऽ अरहणा ऽ उत वक्षुः सुम
ङ्गलैः पवैन र्धंहृद्य ऽ अमित्रो रिष्टं स्प्रिणाः सद्युशावेषां ऽ हेतु ऽ ऽ म
हे। अस्मा पोयमर्पति नीलग्रीवो विलोहितः ॐ नऊणा ऽ अरत्न
नरत्नानुसृण्ययं सहृदोमम उपाति नः ॥ २९॥ पयमर्घं दत्वा नमोस्तु नना
पति गंधाक्षतपुष्पमालादिभिर्वर्गं समपूज्य कण्णामाम ग्रें ऽस्मेगरुडी

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

लै

त्वा ऽभिगन्धाक्षतपुष्पधूपदीपाद्ययज्ञोपवीतांबरपादुकोपानत्पुष्पमा
लाक्षौमयवकंचुकादिवेषेणसंव्यानत्स्वाभरणकर्णवेष्टकवरमुद्रिकादि
भिः करिष्यमाणकन्यादानप्रतिग्रहार्थं अमुकगोत्रं अमुकप्रवरं अ
मुकशाखिनं अमुकवेदाध्यायिनं अमुकशर्माणं विष्णुस्वरूपिणं वना
र्चनं यथा यथात्वेन त्वामहं वृणे वृतोऽस्मीति वरः प्रतिवदेत्। ततो वरः वस्त्र
यज्ञोपवीताम्बरपुष्पमालावरमुद्रिकाधारणं विधाय शुचिर्भूत्वेमं मन्त्रं
जपेत्। ॐ सुचक्षा अहमक्षीभ्यां भूयासं सुवर्चा मुखेन सुश्रुत्कर्णाभ्यां भूयास
म् इति ततः आचार्यः वरस्य अर्घाय। यजमानाय पीलकशीर्षेनांदि।
कं कुर्यान्नाम। मंत्रश्च। ॐ अग्ने त्वामसंवदस्वाग्रयरानुसोमस्तात्वमशोप
प्रायोयदाबलंशधिमयोऽमस्यप्रतिगृह्णामि ॥२॥ ॐ वरुणस्यायौपत्वामसंव

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

यौ॰ ९

न्वोरस्यागुरोऽपश्यात्वरखतुऽश्यात्वमशिषात्वस्त्राने ऽरुधिमयोमसंप्रति
गृह्णोत्रेत्॥३॥ओंयमायत्वामसंवहन्त्वोरस्यागुरोऽपश्यात्वमशियहन्वोरस्त्रे ऽ
रुधिमयोमसंप्रतिगृह्णोत्रे॥४॥ओंकोदात्कस्माअदात्कामोऽदात्कामा
यादात्कामोदाताकामः प्रतीगृहीताकामैतत्ते॥ इति मंत्रेणाक्षिप्रतिगृ
ह्यगन्धादिभिः सुवासिनीभिर्वेदस्वमङ्गलगीतगानंकारयेत॥ इतिवस्त्रार्थ
विधिः॥ततउपयमयपश्चीयावायपुरस्सरंस्वस्तिवाचनंपठितो विवाहशा
लायांप्रविशेयुः॥ततः कन्यापितावरंपादुकेवस्त्राच्छादितेस्थानेसमुपवेश्य
वरस्यार्पयेत्स्वितलकेन्दन्त्वा सायकमेरे वरपि चादो नामन्येषानेर्दिश
बांधवानांवस्त्रतिलकमालादिभिःपूजनंविधाय सुखोपविष्टःकुर्यात्
ततः प्राङ्मुखं वरंपश्चिमाभिमुखींकन्यांसमुपवेश्य स्वयंदाता उदङ्मु
खोभूत्वा अपवित्रीतोविवाहस्थानसमीपयास्थानममासाघरक्तकंबलादि

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

नाभ्यन्तर्पटं विधाय स्वासने उपविश्य मधुपर्कीयगणं वरमर्चयेत् । दीपं प्र
ज्वाल्य । आचम्य । अर्घं संस्थाप्य प्राणायामं कृत्वा अद्येत्यादि संकीर्त्य
अमुकगोत्रोऽमुकशर्माहं कन्यादानप्रतिग्रहार्थं गृहागतं स्नातकं व
रं मधुपर्केणार्चयिष्ये । तथा वरोपि । अर्घं संस्थाप्य । अमुकगोत्रोऽमुकश
र्माहं धर्मप्रजार्थं गृहीष्यन् शास्त्रोक्तविधिना विवाहकर्म करिष्ये । इति सं
कल्प्य मधुपर्कं गृह्णीयात् । मधुपर्कविधिस्तु वरशाखोक्तः कार्यः । तत्रापा
रस्करस्त्वयम् । यः स्वशाखां परित्यज्य परशाखां समाश्रयेत् । दुर्मेधाः स तु
धीजैः पापमाप्नोति तमश्चेष्टितं । षडर्घ्या भवन्त्याचार्य ऋत्विग्वैवाह्यो राजा
प्रियः स्नातक इति । प्रतिसंवत्सरानर्हयेयुः । यक्ष्यमाणास्त्वृत्वि
जः इति । अथ यजमानः पीठासनमाहार्याह साधु भवानास्तामर्चयिष्या

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

णीमयंतामिति ॐ अर्चय इत्यितरस्योक्तिः ततोऽर्चकपुरुषाः विष्टरद्वयं
पाद्यं पात्रार्घमुदकं अर्घ्यं आचमनीयं मधुपर्कं दधिमधुघृतानि अपिहि
तं कांस्येनान्यस्मिन्कांस्ये तत्समीपमानयंति अथ यजमानस्त्वेकं विष्टर
मादायतिष्ठति यजमानपक्षीयोऽन्यः कश्चिद्ब्राह्मणो विष्टरो विष्टरो
विष्टरः इति त्रिः आवयति प्रतिगृह्यतामिति सक्षाउपाय यजमानो
ऽस्य हस्तयोर्दधाति वरः ॐ प्रतिगृह्णामीत्युक्त्वा उदगग्रं विष्टरं त
स्यासनायः ॐ वर्ष्मोऽस्मात्पाथर्वणान्नरभिरुद्धकृद्वो विष्टरो दत्ता
उपवेशने विनियोगः ॐ वर्ष्मोऽस्मि समानानामुद्यतामिव सूर्यः इमं त
मभितिष्ठामि यो मा कश्चाभिदासति अनेन मंत्रेण विष्टरमुदग्रमा
सनेनिधाय तदुपरि उपविशति ततः पाद्यं ३ प्रतिगृह्यतामिति त्रिः

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

र्पिते वरः प्रतिगृह्णामीत्युक्त्वा प्रतिगृह्य तत्पात्रं भूमौ निधायाञ्जलि
ना जलमादाय दक्षिणं पादं प्रक्षालयति । विराजोदोहेति मंत्रस्य प्रजाप
तौ ऋषिर्यजुश्छन्द आपो देवता दक्षिणपादप्रक्षालने विनियोगः
ॐ विराजो दोहोऽसि विराजो दोहमशीय मयि पाद्यायै विराजो दोहः । इति
मंत्रेण प्रथमं दक्षिणं पादं प्रक्षाल्य । अनेनैव वामं पादं प्रक्षालयेत् क्ष
त्रियादीनां तु वामं प्रथमम् अत्रावसरे वरो यथाशक्ति कलश
द्रव्यं दत्त्वा गद्रव्यमानीय । अथ मधुपर्कार्हणायामन्तर्दक्षिणायां गो
चेरञ्छववर्ये सर्वतीर्थमयैर्यागोचर्ष फलेपि वापयन्नवकुंभस्थानां स्थि
तानां आदित्यादिनवग्रहाणां दुष्टानां दुष्टदोषापशांत्यर्थं शुभानां
शुभफलाधिक्यप्राप्त्यै इदं सुवर्णं सुवर्णनिष्क्रयीभूतं द्रव्यं वा क

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

न्यापस्तीयपुंगोऽहिंजायराष्ट्र इतिकलशाद्ध्यंदत्वापुनर्द्वितीयंविष्टरं
प्रतिगृह्णीयात ॐ विष्टरोविष्टरोविष्टरः प्रतिगृह्यतामित्युक्तेव
रः ॐ प्रतिगृह्णामीत्युक्त्वा पूर्ववद्वर्ष्मोस्मीतिमंत्रेण आसने
प्रागग्रंपादयोरधस्तान्निदध्यात् ततोयजमानः अर्घोऽर्घोऽर्घः
प्रतिगृह्यतामितिवदेत् वरः ॐ प्रतिगृह्णामीत्युक्त्वाप्रतिगृ
ह्य आपःस्थेतिप्रजापतिर्ऋषिरनुष्टुप्छन्दः आपोदेवता अर्घ
ग्रहणेविनियोगः ॐ आपःस्थयुष्माभिःसर्वान्कामानवाप्नवान
ऽत्यर्घमभिमंत्रयेत् अग्निमंत्रेण यथासमुद्रमित्यस्यवरुण
ऋषिरनुष्टुप्छन्दः आपोदेवता अर्घाभिमंत्रणेविनियोगः ॐ स
मुद्रंवःप्रहिणोमिस्वांयोनीमभिगच्छत अरिष्टास्माकंवीरामा

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

परमेष्ठिमाप्यय: ॥ इति अथ आचमनीयं ३ प्रतिगृह्णातां वरश्च प्रति
गृह्य मोपुत्रात्स्नाप्यांप्रति गृह्य ॥ आमागन्त्विति परमेष्ठि ऋषिर्यु
हतीछंदस्स्वापः देवताः आचमने विनियोगः ॐ आ मा गन्यशसासमृ
सृ जवर्चसा तम्माकुरुप्रियंप्रजानामधिपतीं पशूनामरिष्टतांतन्नां
ऽतिमंत्रेणसकृदाचम्य ॥ ततः तूष्णीमासांतोचमनं कुर्यात् अथ
मधुपर्कोमधुपर्कोमधुपर्कः ॥ प्रतिगृह्यताम् इत्युक्त्वा दधिम
धुघृतं कांस्यपात्रस्थापितं ॥ कांस्येनपिहितंमधुपर्कं वराय:
निवेदयति वरश्च प्रतिगृह्णामीत्युक्ता यजमानहस्तोद्घाटितं म
धुपर्कमीक्ष्यमाणमंत्रं पठति ॥ मित्रस्यत्वाचक्षुषेतिसूक्तस्य ऋषि
र्यजुश्छन्दो मधुपर्कोदेवता मधुपर्कप्रेक्षणे विनियोगः ॥ ॐ मित्र

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

ॐ

वि॰ २३

स्यात्वा चक्षुषा सर्वाणि भूतानि समीक्षन्तां मित्रस्य चक्षुषा सर्वाणि
भूतानि समीक्षे मित्रस्य चक्षुषा समीक्षामहे ॥ इति प्रतीक्ष्य ॥ देवस्य
त्वेति बृहस्पति ऋषिर्यजुश्छन्दः सविता देवता मधुपर्क ग्र-
हणे विनियोगः ॥ ॐ देवस्य त्वा सवितुः प्रसवे श्विनोर्बाहुभ्यां पू-
ष्णो हस्ताभ्यां प्रतिगृह्णामि ॥ इत्युक्त्वा मधुपर्कपात्रं गृहीत्वा स्व
वामकरे निधाय ॥ दक्षिणहस्तानामिकया त्रिः प्रयौति मिश्रयति
नमः श्यावास्येति प्रजापति ऋषिर्यजुश्छन्दः सविता देवता मिश्रणे वि-
नियोगः ॥ ॐ नमः श्यावास्यायान्नशने यत्त आविद्धं तत्ते निष्कृन्ता-
मि इति मन्त्रेण मधुपर्कं सम्भाव्य दक्षिणमालोड्य अङ्गुष्ठानामि-
काभ्यां सकृत् भूमौ बहिर्निक्षिपेत् एवं द्विवारमालोड्य नो नि

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

रूलग्नं पश्यन्ननामिकया त्रिः प्राश्नाति। यन्मधुन इति कुत्स ऋषिर्जग
गतीछंदो मधुपर्कीयदेवता मधुपर्कप्राशने विनियोगः॥ ॐ यन्म
धुनो मधव्यं परमं रूपमन्नाद्यं तेनाहं मधुनो मधव्येन परमेण रू
पेणान्नाद्येन परमो मधव्योऽन्नादोऽसानि। इति श्चनामिकाङ्गुष्ठाभ्यां प्रा
श्नाति एवं पुनर्द्वितीयं मन्त्रवत्प्राशनम्॥ ॐ मधुवाता ऋतायते। इत्या
दि ऋग्भिस्तृभिः प्रत्यृचं प्रतिमन्त्रं वा त्रिः प्राशनं कृत्वा प्राशित
शेषं शिष्याय पुत्राय वोत्तरतश्चासीनाय दद्यात् सर्वं वा प्राश्नीया
त् पूर्वस्यां दिशि असंचरे वा क्षिपेत्॥ ततश्चाचम्य॥ प्राणानायम्य
अंगान्युपस्पृशति यथा दक्षिणकराग्रेण संगतान्यभिस्पृशेत

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

वि॰ २४

र्जनीमध्यमानामिकाभिः वाङ्म आस्येऽस्तु इति मुखं स्पृशेत अंगुष्ठ
प्रदेशिनीभ्यां नसोर्मे प्राणोऽस्त्विति नासिकाग्रम् अंगुष्ठप्रदेशि
न्यनामिकाभिः अक्ष्णोर्मे चक्षुरस्त्विति चक्षुषी तथैव कर्णयोर्मे श्रोत्र
मस्त्विति कर्णौ संहतांगुल्यग्रैर्बाह्वोर्मे बलमस्त्विति बाहुभ्यां संहतांगु
लीभ्यां पाणिभ्यां ऊर्वोर्मे ओजोऽस्त्विति युगपदूरू अरिष्टानि मेंगानी
तनूस्तन्वा मे सह इति शिरः प्रभृति पादपर्यंतं आलभेत ततो
द्विराचम्य ततो यजमानः स्वरूपप्रतिनिधिं कुशतः क्ष्मायायः गोर्गौ
गौः आलभ्यतामित्युक्ते वरश्चमालभ्यतामित्युक्त्वा ॥ मंत्रं पठेत ॥ माता रु
द्राणामिति अस्या मन्त्रस्य ऋषिस्त्रिष्टुप्छन्दो गौर्देवता गोयमिमंत्रे विनियो

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

गः ॐ माता रुद्राणां दुहिता वसूनां स्वसादित्यानाममृतस्य ना-
भिः प्र नु वोचं चिकितुषे जनाय मा गामनागामदितिं वधिष्ट । मम चामुक-
यजमानस्य पाप्मा हतः । ॐ उत्सृजत तृणान्यत्तु इत्युक्ते वरेणात
ततः कुशपत्न्योत्सर्जनस्य अनालम्भनपक्षे गवालम्भनस्थानि
षिद्धत्वात् गोनिष्क्रयीभूतसुवर्णं वा नं तन्निष्क्रयीभूतद्रव्यं यजमा-
ना उत्सर्जेत् । तत्र संकल्पः । अद्येत्यादि अमुकोऽहं मधुपर्कांगीभूतगो-
उत्सर्गकर्मणः साद्गुण्यार्थं गोप्रत्याम्नायीभूतं सुवर्णं द्रव्यं वा ब्राह्मणा-
य दास्ये ॐ तत्सत् इति संकल्प्य ब्राह्मणाय दद्यात् । इति मधुपर्कविधिः ।
अस्मिन्नवसरे कश्चिद्द्विजः पत्नीणां ब्राह्मणो बहिः शालायामग्नेः पंचभू-
संस्कारपूर्वकमग्निं संस्थाप्य प्रतिष्ठापयेत् । अग्निस्थापनानन्त-
रं कन्यापिता यज्ञपवस्त्रचतुष्टयं दद्यात् । तत्र संकल्पः । अद्येत्यमुक-
शर्माहं कन्यादानकर्मणः साङ्गतासिद्ध्यर्थं त्वेन वराय सद्द्रव्यं वस्त्रचतुष्टयं

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

वि॰
१५

संप्रदरे इतिरयात वास्त्रसस्तीर्णत्वाणपतिगृह्यतेऽथ वस्त्रेवस्त्रयु
ग्मं वधूकन्यायाः प्रकृतिः यस्तहंपर्यसप्परिधाने तत्र प्रथमे कन्यायाः
वस्त्रपरिधानमंत्रो॥ जरांगच्छेतिप्रजापतिऋषिस्त्रिष्टुप्छंदो वासो दे व
ता वस्त्रपरिधाने विनियोगः। ॐ जरां गच्छ परिधत्स्व वासो भवा कृष्टी
नामभिशस्तिपावा शतं जीवा मि शरदः सुवर्चा रयिं च पुत्राननुसंव्य
यस्वायुष्मतीदं परिधत्स्व वासः। अथोत्तरीयपरमंत्रः या अकृन्तन्निति
प्रजापतिऋषिस्त्रिष्टुप्छंदो वासो देवता उत्तरीयपरिधाने विनियोगः॥
ॐ या अकृन्तन्नवयन्या अतन्वत याश्च देवीस्तन्तूनभितो ततन्थ
तास्त्वा देवीर्जरसे संव्ययस्वायुष्मतीदं परिधत्स्व वासः। अथ वरः स्वयं
परिधत्ते। परिधास्यै इत्याथर्वण ऋषिः पंक्तिछंदो वासो देवता वासः
परिधाने विनियोगः॥ ॐ परिधास्यै यशोधास्यै दीर्घायुत्वाय जरदष्टिर
स्मि शतं जीवामि शरदः पुरूचीरायस्पोषमभिसंव्ययिष्ये अथोत्त

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

रीयं ॥ यथा मामेत्या पूर्वेण ऋषिः पतिश्छन्दो लिंगोक्ता देवता अरीय
परिधाने विनियोगः ॥ ॐ यथा मा या या या पण्य ये य थास्मद्रुद्धरस्याते
परोपम गच्छ म्मा विरहं ण मा प्रतिपद्यतां ॥ इति ततो हृद्यमनम ॥ अथ
पश्चात्कन्यापिता कन्या वरौ परस्परं समञ्जेयामिति प्रथयित्वा सम्मुखीकु
र्यात् ततो वरः संमुखीभूतः पश्यन्नेव मंत्रं पठति । समंजन्त्वीत्यृ
षेर्ण ऋषिरनुष्टुप्छन्दो लिंगोक्ता देवताः परस्परसमञ्जने विनियो
गः ॐ समञ्जन्तु विश्वेदेवाः समापो हृदयानि नौ सम्मातरिश्वा संधाता
समुद्देष्ट्री दधातु नौ ॥ इति अथ वंशगोत्रप्रवरस्यापि अनिश्चयार्थं गोत्रो
च्चारः कर्तव्यः तत्र क्रममातामहादिकानां गोत्राणां प्रकारः ॥ ॐ वरः प्रातिलोम्येन
पितृणां सर्वकर्मसु कुर्यात् तावन्नेयजन्वृतावनुलोमेन समस्तः ॥ इति
तत्र प्रथमं कन्यापितामहः प्रपितामहस्तस्य वंशं पठति ॥ जातुं पश्चिमपुरं
मातृपितामहा जातादिलिंबद्धतास्तत्कुर्यादिमयोद्भवेन भुवमंशोधराधतु

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

वि: १६

धरणम् पार्वत्यामहेश्वरावनु प्रथमे चैनौ मिथुनौ विभ्रमुन्नौ णेध्यातः पंचशाखा वि
श्वविजयेनागानन्नः प्रभुवः ॥ किं गोत्रस्य किं प्रवरस्य किं शाखिनः किं
वेदाध्यायिनः किं शर्म्मणः प्रपौत्राय किं गोत्रस्य किं प्रवरस्य किं शाखिनः
किं वेदाध्यायिनः किं शर्म्मणः पौत्राय किं गोत्रस्य किं प्रवरस्य किं शा
खिनः किं वेदाध्यायिनः किं शर्म्मणः पुत्राय: आयुष्मते कन्यार्थिने वि
ष्णुस्वरूपिणे किं नाम्ने वराय गोत्रवरणे षोपाथ्यायाः आशीर्वादः कौ
पीनं परिधाप्य पन्नगपति गौणितौ श्रीपतेर्यम्मुखं समुपागतं कमलया
सार्द्धं स्थितं स्वामने आयाते गरुडे पपन्नागपतौ त्रासाद्दिनिर्गते श
मुं वीक्ष्य तिरोगम्बरं जलमुवः सेरंस्मितं पातु वः ॥ २ ॥ अमुकगोत्रस्य अमु
कप्रवरस्य अमुकशाखिनः अमुकवेदाध्यायिनः अमुकशर्म्मणः पौत्रा प्र
य अमुकगोत्रस्य अमुकप्रवरस्य अमुकशाखिनः अमुकवेदाध्यायिनः
अमुकशर्म्मणः पौत्राय अमुकगोत्रस्य अमुकप्रवरस्य अमुकशाखिनः

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

अमुकवेदाध्यायिनः अमुकशर्म्मणः पुत्राय अमुकनाम्नेविष्णुस्वरूप
गोकन्यार्थिने वराय किंगोत्रस्य किंप्रवरस्य किंशाखिनः किंवेदा
ध्यायिनः किंशर्म्मणः प्रपौत्रीं किंगोत्रस्य किंप्रवरस्य किंशाखाध्यायिनः
किंवेदाध्यायिनः किंशर्म्मणः पौत्रीं किंगोत्रस्य किंप्रवरस्य किंशाखिनः
किंवेदाध्यायिनः किंशर्म्मणः पुत्रीं श्रीरूपिणीं वरार्थिनीं किंनाम्नीं कन्यां
आशिषः ॥ युवानामित्येतेर्लेलाटंगीक लंघमर्थयवलवं इपंचकीक्षाय
प्रदास्मि तामुपिवैशालातानपा ॥ यवोयथंपश्येत्यवानुसाशिवः स्माचागारि
जामयचकीअ पन्नाद्दानकिरणापुपितानुः ॥ ३ अमुकगोत्रस्य अमुक
प्रवरस्य अमुकशाखिनः अमुकवेदाध्यायिनः अमुकशर्म्मणः प्रपौ
त्रीं अमुकगोत्रस्य अमुकप्रवरस्य अमुकशाखिनः अमुकवेदाध्यायि
नः अमुकशर्म्मणः पौत्रीं अमुकगोत्रस्य अमुकप्रवरस्य अमुकशाखिनः अ
मुकवेदाध्यायिनः अमुकशर्म्मणः पुत्रीं श्रीरूपिणीं वरार्थिनीं अमुकना
म्नीं कन्यां किंगोत्रस्य किंप्रवरस्य किंशाखिनः किंवेदाध्यायिनः किंश

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

र्मणः प्रपौत्राय किंगोत्रस्य किंप्रवरस्य किंशाखाध्यायिनः किंवेदाध्यायिनः
किंशर्मणः पौत्राय किंगोत्रस्य किंप्रवरस्य किंशाखिनः किंवेदाध्या
यिनः किंशर्मणः पुत्राय आयुष्मते विष्णुस्वरूपिणे कन्यार्थिने किंना
म्ने वराय । अपृथक्पत्नीत्वे श्रोवा । एसो ब्रह्मसभर्तृणा विभ्वमग्न्हता माभिर्स्था
मक्षुवामम्यर्णोपरिरम्या निर्भरमुरः प्रमाधया राधया साधु त्वद्वदनं
धाम यमिति व्याहृत्य गीतस्तुतिव्याजान्निरुन्नयुम्बितः स्मितमनोहरो
हरिः पातु वः ॥४॥ अमुकगोत्रस्य अमुकप्रवरस्य अमुकशाखिनः अमु
कवेदाध्यायिनः अमुकशर्मणः प्रपौत्राय अमुकगोत्रस्य अमुक
प्रवरस्य अमुकशाखिनः अमुकवेदाध्यायिनः अमुकशर्मणः पौत्राय
अमुकगोत्रस्य अमुकप्रवरस्य अमुकशाखिनः अमुकवेदाध्यायि
नः अमुकशर्मणः पुत्राय आयुष्मते विष्णुस्वरूपिणे कन्यार्थिने अ
मुकनाम्ने वराय किंगोत्रस्य किंप्रवरस्य किंवेदाध्यायिनः किंशर्म
णः प्रपौत्री किंगोत्रस्य किंप्रवरस्य किंशाखिनः किंवेदाध्यायिनः किं

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

शर्म्मणः पौत्रीं किंगोत्रस्य किंप्रवरस्य किंशाखिनः किंवेद
ध्यायिनः किंशर्म्मणः पुत्रीं आयुष्मतीं श्रीरूपिणीं वर्णार्थिनीं किंनाम्नीं क
न्या अथ कन्याप्रतीयः एवं वाग्विकर्षयतः सुगन्धुर्नामो लोकयंपाकोऽसि व
रेय्यं तद्विलोचनेकयम ... र्द्दिव्यं सर्वांगजवः तस्माच्छतायैर्धात्वयाय
मुषितोत्सरः परिजयजयगामिन्यं शैलसुताविद्धस्यलापतः शम्भुः प्रि
या
वास्तुयः ॥५॥ अमुकगोत्रस्य अमुकप्रवरस्य अमुकशाखिनः अ
मुकवेदाध्यायिनः अमुकशर्म्मणः प्रपौत्रीं अमुकगोत्रस्य अमुकप्र
वरस्य अमुकशाखिनः अमुकवेदाध्यायिनः अमुकशर्म्मणः पौत्रीं
अमुकगोत्रस्यः अमुकप्रवरस्य अमुकशाखिनः अमुकवे
दाध्यायिनः अमुकशर्म्मणः पुत्रीं आयुष्मतीं श्रीरूपिणीं
वर्णार्थिनीं अमुकनाम्नीं कन्यां किंगोत्रस्य किंप्रवरस्य किं
शाखिनः किंवेदाध्यायिनः किंशर्म्मणः प्रपौत्राय किंगोत्र

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

वि.
१८

स्य किंप्रवरस्य किंशाखिनः किंवेदाध्यायिनः किंशर्म्मणः पौत्रा
य किंगोत्रस्य किंप्रवरस्य किंशाखिनः किंवेदाध्यायिनः किंवे
दाध्यायिनः किंशर्म्मणः पुत्राय आयुष्मते विष्णुस्वरूपिणे कं
न्यार्थिने किंनाम्ने वराय ॥ अथ वरपक्षीयः पठेत् ॥ सानन्दं नन्दि
हस्ताहतमुरजरवाहूतकौमारवर्हित्रासान्नासाग्ररंध्रं विश
ती फणिपतौ भोगसंकोचभाजौ ॥ गंडोड्डीनालिमालामुखरित
ककुभस्तांडवे शूलपाणेर्वैनायक्यश्चिरं वो वदनविधुतयः पा
न्तु चीत्कारवत्यः ॥ १ ॥ अमुकगोत्रस्य अमुकप्रवरस्य अमुकशाखि
नः अमुकवेदाध्यायिनः अमुकशर्म्मणः प्रपौत्राय तथाऽमुक
गोत्रस्य अमुकप्रवरस्य अमुकशाखिनः अमुकवेदाध्यायिनः ऽ
कशर्म्मणः पौत्राय आयुष्मते विष्णुस्वरूपिणे अमुकनाम्ने वराय
किंगोत्रस्य किंप्रवरस्य किंशाखिनः किंवेदाध्यायि किंशर्म्मणः प्र

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

पौत्रीं तथा किंशर्म्मणः पौत्रीं तथा किंशर्म्मणः पुत्रीं ॥ आयुष्मतीं श्रीरू
पिणीं वराथिनीं किंनाम्नीं कन्याम् ॥ इति त्रिवारं शाखोच्चारं विधा
य एतद्द्येप्याणिवारश्लोकपाठः रघुवंशस्य सन्ततिर्या जगति विख्या
तः किम्मसीधर्मपत्नीपुत्राः प्रद्युम्नमुख्याः सुरनरजयिनो यस्य नंदपत्नी
राजः ॥ व्रजनार्यं किं गोपव्रजपुरवनितावल्लभा राधिकाया श्चकं
विख्यातमस्त्रं मजयती जयगतां स्वस्तये नन्दसूनुः ॥ ७ ॥ कौशल्यावि
शालवालजनितः सीतालतालिङ्गितः सिक्तः पङ्क्तिरथेन सौरभम
ग्रशाखाप्रिमं वर्द्धितः ॥ रक्षस्तोमनिदाघपाटनपटुश्छायाश्रितानन्दभ
मुक्षाद्यं सविपुतये स्तु भगवान् श्रीरामकल्पद्रुमः ॥ ८ ॥ इति पठित्वा ॥ क
न्यापिता त्रिवारं दद्यात् ॥ ३ ॥ वरं प्रतिवदेत ततः एतद्द्येशाखोच्चारं
कृत्वा ॥ संकल्पः ॥ अद्येत्यादि अमुकशर्म्माहं विवाहकर्मणि द्विज
राजकारितस्य शाखोच्चारकर्म्मणः सांगतासिद्ध्यर्थं इमां दक्षिणां ब्राह्म

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

गोभ्यो दास्ये ॐ तत्सत् ततः शुभलग्नसमागमतत्काले कन्यां वस्त्राभूषणा-
दिभिर्भूषयित्वा गंधाक्षतपुष्पादिभिः संपूजयेत् ॐ श्रीश्चते लक्ष्मीश्च ॐ
श्रियै श्रीयै श्रीः ॐ अमृतस्य देव्या धिया इति मंत्रैः कन्यां पूजयेत् ॥ अथ
च कन्याप्रदानलग्नानुरोधेन कन्यादानात्पूर्वं पश्चाद्वा श्वशुरगृहादागतो-
गी श्वशुरगृहोलिकाभरणं कुर्वन्ति तत्र प्रथमं कन्यापक्षे एकस्मि-
न् कांस्यपात्रोपरि सर्वे फलानि सप्त नववा तण्डुलपिष्टतिलमोद-
कानि सद्व्यापारिकी संस्थाप्य फलानि कुसुमानि उमा पूगीफल जातीफल
नारिंग नालिकेर कदलीफल बीजपूर जम्बू जंबीर निंबूफलान्यन्य फ-
ल पत्र समाकुलं गेहं द्रोणं गाणिगेष्वादि कांस्यपात्रोपरि स्थापितानि
पतिपुत्रवती नारीभिः पाङ्क्तेन कुमारिकाशोलीकां रचयात् मंत्रः ॐ याः
फलिनीर्या अफला अपुष्पा याश्च पुष्पिणीः बृहस्पतिप्रसूतास्ता नो
मुञ्चन्त्वंहसः इति गृहीत्वा भद्रं कर्णेभिरिति मंत्रं पठित्वा ॥ कन्या

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

वराप यय छति अथ कन्यापिता वरपिताच ॥ आयायात पंचसप्रलउका
नि रिसद्रव्याणि ब्राह्मणोपयोग्यानि ॥ ततो वरपक्षेपि आचार्यशापमत्यलउकी
रिक्षोलीकाभरणं कुर्यात् यान्यापिपिष्टधटित लवंगैलामरिचवकपू
र जातीफल जातीपत्रादि सुगंधिद्रव्यमिश्रित पिष्टतिलमाचलउका
नि अपूपशष्कुलीमोगलीकापेणिकादि विविध पक्वान्नयुतस्था
लानि धिताति तेषामादिनिकां स्थापनोपरि स्थापितानी पतिपुत्रव
तीऽस्त्रीजनग्रहीत्वा प्रक्षेत मंत्रः ॥ ॐ अमपाते ऽ आस्य नो धेहि नमी
वस्य शुष्मिणः प्रप्रदातारं तारिष ऽ ऊर्जनो देहि द्विपदे चतुष्पदे ततो
वासांसि हरित पीत श्वेत रक्त नील माञ्जिष्ठ कौसुम्भ काषाय पक्षकर्द्
मम गमरादिना [illegible] रंगरंजितानि विचित्र कार्पा
सकौशाय पट्टवस्त्रनाना नसगीसं चाम्पिताति नानादिग्देशजाता
नि वाऊचायचनीतानी वस्त्रमौल्यानि नाना नामधेयानि उड्डुलोत्तरी

ना

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

ॐ

वि॰
२:

पर्यंकादीनि शैय्यादिकांस्यपात्रोपरि संस्थाप्य: मंत्र:॥ ॐ युव
सुवासाः ॐ पर्यंकांयष्टिं वा संयाहि गव्यान्यसै सत्वानवेजं पद्विशीर्षा
पारे वेव्याया मंक्षि पर्यधेयमभूषणानि॥ मणिमौक्तिक हीरक गारुत्मत
मपद्मरागपुष्परागनीलमरकतनीलेन्द्रवैदूर्य्यं गोमेदादि स्फटिक सर्वविविधोप
लरोपितस्वर्णरचित कटककुंडलपादांगुलीयककांचीहारग्रैवेयक
नासिकाभरणतिलकांकुशस्वर्णपुष्पकंकणकरांगुलीयकवाजू
बंधकिरीटशिरःपुष्पादीनि विविधस्वर्णरत्नखचितपट्टसूत्रग्रथिता
नि नानानामधेयानि भूषणानि शैय्यादिकांस्यपात्रोपरि संस्थाप्य: मंत्र:॥ सं
ॐ रूपेणवो रूपमभ्यागां तुथो वो विश्ववेदा विभजतु॥ ऋतस्य पथा प्रेत चन्द्र
दक्षिणा वि स्वः पश्य व्यन्तरिक्षं यतस्व सदस्यैः॥ ॐ स्वर्णं घर्मः स्वाहा॥ ॐ
स्वर्णार्कः स्वाहा॥ स्वर्णशुक्रः स्वाहा॥ स्वर्णज्योतिः स्वाहा॥ स्वर्णसूर्य्यः स्वा
हा॥ २॥ इति कालिकाभरणम्॥ अथ पाणिग्रहणार्थं लग्नसमागते॥

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

उभयपक्षयोः लग्नदानविधानम् ॥ वरपिता ॥ अद्येह अमुकोऽहं अमुकगोत्र
स्य वरस्य विवाहलग्नात् पञ्चकुण्डस्थानस्थितानां ग्रहाणां दुष्टफलनि
रासनपूर्वकशुभफलप्राप्तये आदित्यादिनवग्रहाणां प्रीतये इदं
सुवर्णं तन्निष्क्रयीभूतं द्रव्यं वा यथानामगोत्राय ब्राह्मणाय दास्ये ॥ ॐ तत्सत् ॥ अथ
कन्यापिता ॥ अद्येत्यादि अमुकोऽहं अमुकगोत्रस्य शर्मणः कन्यायाः कन्याद
ानलग्नात् अन्यत्समानम् ॥ इति लग्नं दत्त्वा ॥ इति लग्नदानं विधाय ॥ त
तः शङ्खघण्टातूर्यमङ्गलघोषपुरस्सरं उदङ्मुखोपविष्टः कन्यापिता
प्रत्यङ्मुखोपविष्टायाः कन्यायाः दक्षिणहस्ताङ्गुष्ठं गृहीत्वा प्राङ्मुखोप
विष्टाय वराय दातुं कन्यादानसंकल्पं कुर्यात् ॥ कुशतिलयवजला
न्यादाय ॥ पतिर्दक्षिणेन संततजलधारां दापयेत् ॥ ॐ विष्णुः ३ ॐ नमः
परमात्मने श्रीपुराणपुरुषोत्तमाय ॐ तत्सत् श्रीऽस्य सच्चिन्मयानन्द
रूपिणो ब्रह्मणोऽनिर्वाच्यमायाशक्तिविजृम्भिताविद्यायोगात्कालक

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

८३ वि॰ २१

र्मस्वभावाविर्भूतामलानन्तसौयिताऽंकागरुतीपाद्गुत्तविवयादिपंचके।
न्द्रियदेवतानिर्मितोरुकटाहे चतुर्दशलोकात्मके लीलया तन्मध्य
वर्तिभगवतः श्रीनारायणस्य नाभिकमलोद्भूतेन सकललोकपि
तामहेन ब्रह्मणा सृष्टिं कुर्वता तदुद्धरणाय प्रजापती प्रार्थितेन महा
पुरुषस्वरूपिणामितवाराहवतारेणाधिपमाणायामस्थावरलोकसंज्ञि
तायांधरित्र्यां सप्तद्वीपसमागिरिमपांक्षीराद्यर्ध्वोदधिगुणपर्वतापवनयोःक्षाल
नयोजनविस्तीर्णे जंबुद्वीपे भरतखण्डे स्वर्गस्थितताघाश्रमितावतार
गंगादिसरिद्भिः पवित्रीकृते निखिलजनपावने श्रीनकारिनिक्षेत्रानव
सतिनृभिघारेणुश्चापाद्यावर्तैपुण्यन्ते श्रीभगवन्वायवर्तीवेदेश्वर श्रीभग
वन्मातौ सरूक्षमपनेकालक्षितापजगगेवायागयावोहिंगोसातायांपण
श्रीहरिसंख्यायां श्रीब्रह्मणो द्वितीयपरार्द्धे स्याद्वितीयपादमात्रेजीयसुखे ६
श्रीश्वेतवाराहकल्पेनानिमयपमवल्येस्वायंभुवस्वारोचिषोत्तमतामसरै

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

यातायास्तुयोजिषणमन्वन्तरे नामति न्नाम्यमानोसमन्नति नघमे वैवस्वतमन्वन्त
रेऽष्टाविंशतिकलियुगस्य प्रथमचरणे श्रीमन्नृपतिविक्रमार्कस
मयातीतसंवत्सराणां मध्ये नाम्नि नानानां षष्ट्यब्दानां मध्ये अमुकनाम
संवत्सरे अमुकायने अमुकर्तौ अमुकमासे अमुकपक्षे अमुक
तिथौ अमुकवासरे अमुकनामनक्षत्रे अमुकनामराशिस्थिते
अमुकयोगे अमुकनामकरणे अमुकनाममुहूर्ते अमुकस्थे सूर्ये अ
मुकस्थे चन्द्रे अमुकस्थे भौमे अमुकस्थे बुधे अमुकस्थे देवगुरौ अमु
कस्थे शुक्रे अमुकस्थे शनौ अमुकस्थे राहौ अमुकस्थे केतौ एवं गु
णविशेषणविशिष्टायां अस्यां शुभावस्थायां अमुकगोत्रोऽमुकना
मामुकशर्मा सपत्नीकोऽहं अमुकगोत्रस्यामुकप्रवरस्यामुकशाखि
नोऽमुकवेदाध्यायिनोऽमुकशर्मणः प्रपौत्राय अमुकशर्मणः पौ
त्राय अमुकशर्मणः पुत्राय आत्मनो विष्णुस्वरूपिणे वराय कन्यार्थिने

र्म

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

वि॰ २२

पो

अमुकनाम्ने वराय अमुकगोत्रस्यामुकप्रवरस्यामुकशाखिनोऽमुकवेदा
ध्यायिनोऽमुकशर्मणः प्रपौत्राय अमुकशर्मणः पौत्राय अमुकशर्मणः
पुत्राय श्रीरूपिणे वरार्थिने अमुकनाम्नीमिमां कन्यां यथा
शक्त्यालंकृतां यथाशक्त्युपकल्पितयौतुकयुतां प्रजापतिदैवत्यां पुत्र
गोरूपगुणाधिकां ज्योतिष्टोमातिरात्रशतफलप्राप्तिकामः मम
समस्तपितॄणां निरतिशयानन्दब्रह्मलोकावाप्त्यादिकन्यादानकल्पो
क्तफलावाप्तये अनेन वरेणास्यां कन्यायां उत्पादयिष्यमाणसंतत्या द्वाद
शपूर्वान् द्वादशापरान् पितॄन्पवित्रीकर्तुं ॥ आत्मनश्च श्रीलक्ष्मीनाराय
णप्रीतये देवाग्निगुरुब्राह्मणसन्निधौ अग्निसाक्षिकामहं सहधर्मच
रणाय तुभ्यमहं संप्रददे ॥ इति ॥ प्रतिगृह्णातु भवान् ॥ इति दाता ॥ अथ पात्रस्थकु
शाक्षतान् जलं कन्याहस्ते वरहस्ते समर्पयेत् ॥ कन्यापिता ॥ अथ पा द
नवाकं पठेत् ॥ कन्यां कनकसंपन्नां कनकाभरणैर्युताम् ॥ दास्या

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

पितृभ्यश्चैव तुभ्यं च ब्रह्मलोकजिगीषया ॥१॥ विश्वम्भरः सर्वभूताः सा
क्षिण्यः सर्वदेवताः इमां कन्यां प्रदास्यामि पितॄणां तारणाय च ॥२॥
गौरीं कन्यामिमां विप्र यथाशक्ति विभूषिताम् गोत्राय शर्मणे तुभ्यं
दत्तां विप्र समाश्रय ॥३॥ कन्या लक्ष्मीः समाख्याता वरो नारायणः स्मृतः
तस्मात्कन्याप्रदानेन क्षमस्व मे प्रीयतामिति ॥४॥ इति कन्यादानवाक्या
नि ॥ ततः कन्यां प्रार्थयेत् ॥ कन्ये ममाग्रतो भूयाः कन्ये मे देवि पार्श्वयोः क
न्ये मे पृष्ठतो भूयास्त्वद्दानान्मोक्षमाप्नुयाम् ॥ इति पठित्वा ॥ श्रीलक्ष्मीना
रायणप्रीतये वरं कन्यायाः पूजनं कृत्वा ॥ प्रार्थयेत् ॥ त्रैलोक्यवनाघर
वेशमयेश्वरप्रदस्यानीधे ॥ दानेनानेन सुप्रीतः मम शान्तिं प्रयच्छ मे
इति ततो वरः ॥ ॐ देवस्य त्वा सवितुः प्रसवेऽश्विनोर्बाहुभ्यां पूष्णो ह
स्ताभ्यां प्रजापतये प्रतिगृह्णामि द्यौस्त्वा ददातु पृथिवी प्रतिगृह्णातु
ॐ स्वस्ति इत्युक्त्वा दत्तां गृहीत्वा कामस्तुतिं पठेत् ॥ ॐ कोदात्

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

वि॰ २

त्कामोऽदात् कामायादात् कामो दाता कामः प्रतिग्रहीता कामैतत्ते
इति ततो दाता पुनः पठेत् कन्या मम कुले जाता पालिता वत्सराष्टकम्
तुभ्यं विप्र मया दत्ता पुत्रपौत्रप्रवर्द्धिनी धर्मे चार्थे च कामे च नातिचा
रितव्या त्वया ॥ ॐ नातिचरामीति वरः प्रतिवदेत् ततो दाता उपविश्य
कन्यादानप्रतिष्ठां कुर्यात् ॥ तिलकुशयवजलान्यादाय ॥ अद्येत्य
मुकोऽहं कन्यादानकर्मणः साङ्गतार्थं इदं सुवर्णमग्निदैवतं वरा
य तुभ्यमहं संप्रददे तथा दास्यामानं यौतुकादिकं च वराय तुभ्यं संप्रददे ॥
इति सुवर्णं दद्यात् ॥ वरश्च ॐ स्वस्तीति प्रतिवदेत् अथ याचागतकन्या
पिता तत्सम्बन्धवादयोपि यथाशक्ति यौतुकं वेन कुर्यात् गजाश्वपात्रा ताम्र पित्तल
णि गाः महिषीः अश्वशय्यादासी ग्रामादिकं च वरकन्याभ्यां प्रयच्छन्ति
केचिदतिश्रीमानां वदन्ति तद्देशाचारतो यजनाद्व्यम् अथ याचारा
त्कुलाचारपरंपरया प्राप्तं उभयोर्वरकन्ययोः अग्निप्रान्त्ये ग्रन्थिक

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

रणं मंगलद्रव्यसहितामाच्छादितां च इत्य पुंगीफलसर्षपाक्षतदूर्वा
प्रभिर्वरकन्ययोर्वस्त्राञ्चलग्रन्थिं यज्ञोपवीतेन दृढं पुष्पफलेन
परिसंस्थाप्य । एतन्त इत्यादि । ॐ भूर्भुवः स्वः अञ्चलग्रन्थि [illegible] सुप्र
तिष्ठितोभव । इति प्रतिष्ठाप्य । चतुर्थीकर्मादिवसमाचयेत । ततो वरोव
धूः श्वशुरगृहाय जेत लयापूर्वममभ्युवे पूर्वोक्तविधिना अञ्चावम
य कालिकापरं णवाततोयपाश्चात्तिपातकादिकं स्थाप्य । अथ कन्या
पितादक्षिणासंकल्पं कुर्यात् । अद्येत्यादि अमुकगोत्रामुकराशि
रमुकशर्म्मा मम पत्नीकोहं श्रुतिस्मृतिपुराणोक्तफलावाप्तये श्रील
क्ष्मीनारायणप्रीतये कन्यादानकर्म्मणः सांगफलप्राप्तये इमांद
क्षिणां नानानामगोत्रेभ्यो ब्राह्मणेभ्यो दीनानाथेभ्यो नटन
र्तकगायकेभ्यश्च विभज्य दास्ये । ॐ तत्सत् । इति संकल्प्य यथालब्धो
भोरक्षितरक्षिणां दत्वा अभिषेकतिलकमंत्रपाठादिकं कारयेत्
अञ्चावमरं सायंप्रातः ध्यावगरस्मानि भवणानि वासो।

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

॥ ३

वि॰
५८

सिंचेत कन्यां पित्रा पर्यंतं सम्यक् गंगाजलादि नाम वर्षं निगच्छ॥ अथ पथ
रः पित्रा प्रेरितो मातापि निष्क्रामति अस्याथ पितुः जनकेन मतो
संकल्पस्ते आचार्य प्रति यहदिधि ना प्र गच्छ स्वस्तये गत्वा॥ गृह
मध्यात् उपादाय ग्रामसमीपं गन्तु निष्क्रामयति॥ अथायं समीपं ग
त्वा तौ यथावर्ग कन्यापितापरस्परं संमिलितौ यथाविधि प्रेषेण समीपं
यांति ततः प्रेषितो वरः समीपं नमानाय कन्या अनुगच्छन् समीपस्थ
मातरः॥ यदु गोम नान्यतठति॥ ॐ अघोरचक्षुरपति घ्नीं चतुर्णां प
त्नीनां प्रजापती नरो विसिसृक्षुः कुमारी देवता पश्यति समी
पे विनियोगः॥ ॐ अघोरचक्षुरपतिघ्न्येधि शिवा पशुभ्यः सुम
नाः सुवर्चाः वीरसूर्देवकामा स्योना शन्नो भव द्विपदे शं चतुष्पदे॥ १॥ ॐ सो
मः प्रथमो विविदे गन्धर्वो विविद उत्तरः। तृतीयो अग्निष्टे पतिस्तुरी
यस्ते मनुष्यजाः॥ २॥ ॐ सोमोऽददद्गन्धर्वाय गन्धर्वोऽददग्नये। रयिं
च पुत्रांश्चादादग्निर्मह्यमथो इमाम्॥ ३॥ ॐ सा नः पूषा शिवतमामैरय सा

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

नऽ उग्रमीविदऽ ऽपस्यानुगान्ताः प्रदगामशोषं यस्यामुक्तामावहऽ योनिः
विशे ॥ ८ ॥ एवं वंशचतुष्टयं पठित्वा । निष्क्रमणं कुर्यात् ॥ तत्र मंत्रः ॥
यदेषीत्या पर्वता ऋषिरनुष्टुप्छन्दो लिंगोक्ता देवता निष्क्रमणे विनि
योगः ॥ ॐ यदेषिमनसा दूरं दिशोऽनुपवमानो वा हिरण्यपर्णो वैकर्णः
स त्वा मन्मनसां करोतु । असौ चमुकी लक्ष्मीति मंत्रवत्स्ते नाम गृह्णी
यात । ततः स्वदक्षिणतोऽसौ नवधा वामकर्णेऽदौ वाधिवाहस्या लातो
ग्निसमीपं गत्वा बहिर्निष्क्रामयति । अत्र निष्क्रमणप्रभृति । आग्नी
भिषेकान्तं कश्चिद् ब्राह्मणः ॥ जलपूर्णकुम्भं स्कन्धेष्वा वा गच्छति उत्त
राग्निं ततः । अपरं गावश्चासहवहिःशालामागत्याग्निं प्रदक्षिणी
कृत्य वधूं दक्षिणतः कृत्वा दक्षिणपादेनाग्रेणपुलिकाकंटकप्रक्षेपा
लं ध्यग्दक्षिणपादमग्रतः कृत्वा उपविशति । ततो वरः स्विरत्यगम्य ॥
निः प्राणानायम्य वधूं दक्षिणत उपवेश्य ॥ अर्घमंस्थाप्य प्रधान

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

ॐ

वि॰ २५

इहासें आगे कुर्यां अवांपे २ इत्यानुयागसंकल्पं है

संकल्पं कुर्यात् ॥ अद्येहेत्यादि अमुकगोत्रोऽमुकशर्माऽहं
धर्मार्थकाममोक्षसिद्धिद्वारा श्रीपरमेश्वरप्रीतये ब्राह्मविधि
ना परिणेतुम् इमां गौरीं कन्यां विवाहयिष्ये ॥ तत्पूर्वाङ्गतया विवा
हे अमुकशर्मणा कृताकृतावेक्षणाय ब्रह्मकर्म कर्तुं ब्रह्मणः पूजन
पूर्वकं वरणं च करिष्ये ॥ इति संकल्प्य ॥ अभिरुद्धायुग्मान् ब्राह्मणांश्च
पाद्यं दत्त्वा गंधाक्षतपुष्पैः सम्पूज्य वरणसामग्रीं करे कृत्वा ए
भिर्गन्धाक्षतपुष्पपूगीफलद्रव्यवासोभिः विवाहकर्मणि कृता
कृतावेक्षणाय ब्रह्मकर्म कर्तुं अमुकशर्माणं ब्रह्माणं त्वाम
हं वृणे ॥ वृतोऽस्मीति प्रत्युक्तिः ॥ यथाज्ञानमनेन कृतो ब्रह्मा पूर्वक
ल्पितरक्तवाससने उपवेशयेत् ॥ ततो ब्रह्मोपवेशनादि पर्युक्षणा
न्तं कर्म कुर्यात् ॥ ततः परिणीताप्रसाधनाय पारस्करनाम्ने विशेषाप
कल्पनीयां तां कन्यां सादयेत् ॥ शमिपलाशमिश्राल्लाजाः

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

अथ वरणोऽस्मा लोहितमानडुहं चर्म कुमारीमन्नातानवीनं प्रपद्यम ॥ आ
चार्यायवरमधुपर्कम ततः पर्युक्षणं तत्कर्म कृत्वा यजमानेभि
ध्यानं करोति ॥ १ ॥ अथ कुण्डं वा अथ वा तोरणं स्थण्डिलीपावकानां कर्म
स्थण्डिले कुण्डे वा वेद्यां कुशाग्रपाण्यौ निर्मितिः परिसमूहनं गो
मयेन एके नोपलेपनम् स्रुवादिना स्वआवृत्तिनाम न तस्मादेशादु
दकमपगत्य तिस्रो रेखाः कृत्वा अनामिकाङ्गुष्ठाभ्यां यथा लेखाभ्यो र
खाभ्यः पांशूनुद्धृत्य ॥ ऽथ नवोदकेन निक्षिपेत मासाकोदकेन काम
गण्डूषकेन वाऽभ्युक्ष्य ॥ अग्निमुपसमाधाय ताम्रपात्रस्थमग्निं प्रणा
येत ॥ इति पञ्चभूसंस्कारान् कृत्वा ॥ ताम्रपात्रस्थमग्निं वह्निं स्वाभिमु
खं स्थापयेत ॐ अग्निं दूतं पुरो दधे हव्यवाहमुपब्रुवे देवाँ ॥ २ ॥ आ
सादयादिह ॥ ऽ पावकं संस्थाप्य ॥ आचार्य ब्रह्मणो वरणं कुर्यात ॥
अद्येत्यादि ऽमुककर्मनिमित्तक होमकर्मणि आचार्यत्व

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

१२८ ३

वि॰

मधी

सशोणः पूजनकं वरणं करिष्ये मधुमिदं वायेत्यर्घं दद्या॥ गन्धक्षते
निर्व्यविलेपनं भवानात्ता पूज्यैः समाज्य॥ वरणसामग्रीं गृहीत्वा
गभिगन्धाक्षतपुष्पप्रसिफलङ्यपज्ञोपवीतपुष्पमालायस्मा
लङ्करणादिभिः॥ करिष्यमाणामुकहोमकर्मणि आचार्यकर्म
कर्तुं आचार्यत्वेन त्वामहं वृणे वृतोऽस्मीति प्रत्युक्तिः तथाऽमुक
होमकर्मणि साधकताकर्तायैतत्रणाय ब्रह्मकर्मकर्तुं ब्रह्मत्वेन त्वामहं वृ
णे वृतोऽस्मि॥ आचार्यप्रार्थना॥ आचार्यस्तु यथा स्वर्गे शक्रादी
नां बृहस्पतिः तथा त्वं मम यज्ञेऽस्मिन्नाचार्यो भव सुव्रत ब्रह्मप्रा
र्थना॥ यथा चतुर्मुखो ब्रह्मा सर्ववेदधरो विभुः तथा त्वं मम यज्ञेऽ
स्मिन् ब्रह्मा भव द्विजोत्तम अस्य यज्ञस्य निर्वाणे भवन्तोऽभ्यर्थिता मया
सुप्रसन्नैस्तु कर्तव्यं शान्तिकं विधिपूर्वकम्॥ अस्य यज्ञस्य होमक
र्मणि प्रमे आचार्यैर्भव ऋत्विग्भवन्तीति प्रत्युक्तिः ऐम ऋत्वा भव स्व

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

ऽंपवानीतिम॰ ॥ इति वरणं विधाय ॥ दक्षिणतो ब्रह्मासनम् तत्र ब्रह्मो
पवेशनम् आचामनं यजमानासनं अग्रे उत्तरतः आसनद्वयं स्था
पयित्वा प्रणीतापात्रम् मध्ये ऽलंकरणम् जलेनापूरणम् ततो ब्र
ह्मणं धृत्वा ब्रह्ममुखावलोकनम् प्रथमासने निधाय आलभ्य द्वितीयास
नेनिध्याते दिशाद्यग्रप्रागग्रैः कुशैः परिस्तरणम् पुरस्तात् दक्षिण
तः उत्तरतः पश्चात् अपवित्रत्वं निबद्ध्यासादयेत् पवित्रच्छेद
नानि त्रीणि कुशातरुणानि द्वे पवित्रे साग्रे अन्तर्गर्भे प्रो
क्षणीपात्रम् आज्यस्थाली चरुश्चेत् चरुस्थाली सम्मार्जनकुशाः
पञ्च उपयमनकुशास्त्रिप्रमाणाः त्रयोदशपर्णाः यासाः समि
धस्तिस्रः पलाशः प्रादेशमात्राः स्रुवः खादिरः गव्यमाज्यः
व्रीहितण्डुलाः पूर्णपात्रं वराहोत्तपुरुषाहारपरिमितं कर्मो
पयोगि नोयद्यविमत्त्या वस्तूनि उत्तरस्यां स्थाप
येत् निमित्तेदछेधा प्रादेशमात्रे पवित्रे करेणा ९

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

ॐ पि० २२

तेन चाग्नयीं तोरके पवित्रे प्रोक्षणीम् पवित्राभ्यामाज्यस्थाली
संप्रोक्ष्य तण्डुल चरुस्थाली सम्मार्जनकुशान् समिधः स्रुव
म आज्यम् प्रणीतापात्रम् दक्षिणाश्च संप्रोक्ष्य अग्निप्रणी
तयोर्मध्ये असंचर प्राक्तनीभ्यापयोत निरुप्याज्यं समिधः
श्रपयेत् चरुस्थालीज्यम् अग्निं गपदसोपयाम आज्यं अधिश्र
यति चरुमाचार्यः अर्द्धश्रितो चरव आज्य चाज्यस्थाल्युल्मुकं समंता प
द्वारमपेत स्रुवमधोमुखं प्रताप्य सम्मार्जनकुशैः अग्रतो मूल
पर्यन्तं सम्मार्ज्य पुनः प्रताप्य कण्ठ्या सम्मार्ज्य दक्षिणतः कु
शोपरि निदध्यात् आज्यमधास्य उत्तरतः स्थापयित्वा पश्चा
दनीय पूर्वपरिचाभ्यामुत्पूय अवेक्ष्य अपद्रव्यानिरस्य नेक्षण
मा उपयमन कुशान् आदाय वाम हस्ते धारयित्वा उत्तिष्ठन् प्रजापतिं मनसा ध्यात्वा
समिधः प्रक्षिप्य स्वाहा इति जुहुयात् ॐ समिधाग्निं दुवस्यत घृतै
र्बोधयतातिथिम् आस्मिन्हव्या जुहोतन स्वाहा। इदमग्नये न मम॥

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

षेषु तं तीर्थं जुहोतनः ॥ ७ ॥ ॐ अयमे जातवेदस्तेन त्वा समिद्धि राजु
रोषु तानवर्द्धयामसिरुहकोयायविछा ॥ २ ॥ ॐ उग्रात्या येवं विषं
तीं घ्राचीं यत्तुल्प्यं प जुष्टत्वमपिधाममस्वा ॥ ३ ॥ ३ ॥ ततः प्रो
सेयातुर्ददेनमपरिवेषणादतिशाचुलुकस्थितेनईशानावु
नारपर्यंनांमसमेत्रात्यु पवित्रैः प्रोक्षितायांनिस्यात् ॥ संस्रवधार
णंपेषाचैरपणीतात्राशावैध्येनिस्याततः ब्रमणान्यारस्थो जुहुया
त् ॥ ततोऽध्याघारस्कन्दः ॥ अथेलाभुकोहमपुकं होमकं म्माणा
पत्येन तंच प्रजापतिमिद्रमग्निंसोममग्निं वायुं स्पंमग्नी वरुणा
मग्नीवरुणामग्निवरुणौ सवितारं विष्णुं विश्वान्देवान्मरुतः स्वधोन्व
स्वामावतिमपियं प्रजापतिमग्निं स्विष्टकृतंचाज्येनाहुत्यस्थे ॥ ऋगो
होमद्रव्यं तत्तद्देवताभ्यो मयापरित्यक्तं ॥ ॐ तत्सद्यथादेवतमस्तु ॥ इ
तिसंकल्पः ॥ ततो नड्वाप्रतिष्ठाप्य ॥ ओपकनामास्येप्रतिष्ठितो

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

७ ॐ

वि॰ २८

वरदोभयध्यानम्॥ ॐ तदेवाग्निस्तदादित्यस्तद्वायुस्तदु चन्द्रमाः त
देव शुक्रं तद्ब्रह्म ता आपः स प्रजापतिः॥ १ सर्वे निमेषा जज्ञिरे विद्युतः
पुरुषादधि नैनमूर्ध्वं न तिर्यञ्चं न मध्ये परिजग्रभत्॥ २ न तस्य प्र
तिमा अस्ति यस्य नाम महद्यशः हिरण्यगर्भ इत्येष मा मा हिंसी
दित्येषा यस्मान्न जात इत्येषः॥ ३ एषो ह देवः प्रदिशोऽनु सर्वाः॥
पूर्वो ह जातः स उ गर्भे अन्तः स एव जातः स जनिष्यमाणः
प्रत्यङ्जनास्तिष्ठति सर्वतोमुखः॥ ४ ॐ चत्वारि शृङ्गास्त्रयो अ
स्य पादा द्वे शीर्षे सप्त हस्तासो अस्य त्रिधा बद्धो वृषभो रोरवीति मह
देवो मर्त्यां॥ २ आविवेश॥ ५ ॐ अग्निं प्रज्वलितं वन्दे जातवेदं हु
ताशनम् सुवर्णवर्णममलं समिद्धं सर्वतोमुखम्॥ इति ध्यात्वा
वाहयेत्॥ ॐ वैश्वानरो न ऊत्याय आ प्रयातु परावतः अग्निरु
क्थेन वाहसा॥ १॥ ॐ सप्त ते अग्ने समिधः सप्त जिह्वाः सप्त ऋषयः

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

सप्तधामप्रियाणि सप्त होत्राः सप्तधा त्वा सप्तयोनीरापृणस्वघृतेन
स्वाहा ॥ २ ॥ इत्याघारौ ॥ ओपकनामऽग्निनामं ये ज्ञापायादिग्निराजना
नां सप्तज्यः ॥ रेखा प्रजपेत ॥ तथा पूर्वरेखायां ॐ प्रद्युम्नाय नमः ॥ मध्य
रेखायां ॐ विश्वाय नमः । उत्तररेखायां ॐ रुद्राय नमः । ततोग्निजे
ह्वाः जनम् ॥ ॐ कालायै नमः श्वेतायै नमः पितायै· नीलायै· धू
म्रायै· ज्वालिन्यै· विस्फुलिङ्गिन्यै नमः ॥ इति सप्तजिह्वाः सप्तज्यः ॥
इति दक्षिणं जान्वाच्य ब्रह्मणान्वारब्धो मनसा प्रजापतये ध्यायन्
आघाराज्यभागौ ॐ हुतात ।१। अथैतेऽस्मिन् प्रयोगे विवाह कर्मणा
पत्नी ॥ प्रजापतिमिन्द्रमग्निं सोममग्निं वायुं सूर्यं अग्निवरुणा
वग्नीवरुणा सवितारं विष्णुं विश्वान्देवान् मरुतः स्वर्गान् वरुणा
मदितिं प्रजापतिं न्नतीसाई न्ताधायामानं अग्निग्न्यर्वं ।
१ ओषधीरस्य सोमस्य ।३। सर्पे देवान् विश्वान् सामानं स्वर्णं ।

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

पि॰ २९

गन्धर्वं ४ मरीचीरप्सरस आयुः ३ सुषुम्णं सूर्यरश्मिं चंद्रमसं
गन्धर्वं ४ नक्षत्राण्यप्सरसो भेकुरीः ३ इषिरं विश्वव्यचसं वा
तं गन्धर्वं ४ अपोऽप्सरस ऊर्जः ३ भुज्युं सुपर्णं यज्ञं गन्ध
र्वं ४ दक्षिणा अप्सरस स्तावाः ३ प्रजापतिं विश्वकर्मा
णं मनो गन्धर्वं ४ ऋक्सामान्यप्सरस एष्टीः ३ ४२ चि
त्तं । चित्तिं । आकूतं आकूतिं विज्ञातं । विज्ञातिं । मनः
शक्वरीं । दर्शं । पौर्णमासं । बृहत् । रथन्तर । प्रजापतिं
जया । निन्द्रं ।।२५ अग्निं भूतानामधिपतिं । इन्द्रं ज्येष्ठा
नामधिपतिं । यमं पृथिव्या नामधिपतिं । वायुमन्तरिक्ष
स्याधिपतिं सूर्यं दिवोऽधिपतिं । चन्द्रमसं नक्षत्राणामधि
पतिं । बृहस्पतिं ब्रह्मणोऽधिपतिं । मित्रं सत्यानामधिप
तिं । वरुणमपामधिपतिं । समुद्रं स्रोत्यानामधिपतिं

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

च नक्षत्राणामधिपतीं १ सोममोषधीनामधिपतिं १ स
वितारं प्रसवानामधिपतिं १ रुद्रं पशूनामधिपतिं १ त्वष्टारं
रूपाणामधिपतिं १ विष्णुं पर्वतानामधिपतिं १ मरुतो गणा ना
नामधिपतीन १ पितॄन १ पितामहान् १ परान् १ अवरान् १ ता
तान् १ ततामहान् १ ॥२३॥ अग्निं १ अग्निं १ अग्निं १ वैश्वान
रं १ आज्येनोऽपस्थेय अन्नावमेरक्त्वा देवताभिध्यानं क
र्तु अग्नेमग्गमग्निं १ अग्नेमग्निं २ अग्नेमग्गामाग्निं ३ यजं ४
नाजेयः ऽपस्थे पुनर्वः प्रजापती १ अग्निमिच्छतां २ वाज्ये
नोऽपस्थेय ऽरमाज्ञेमयापणि तैपयाः देवमस्तु ऽमेलाज्ञाश्च
मयापणि मनसापयाः देवामस्तु स्वाहेत्याना गविधाय १ ऽ प्रजा
पतेस्वाहा ऽइदंप्रजापतये १ ऽन्हपप्रस्वाहा ऽयमिन्द्राय २ ऽ श्र

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

ग्नये स्वाहा इदमग्नये ३ ॐ सोमाय स्वाहा इदं सोमाय ४ ततोऽग्न
याद्यहीत्रे होमः महाव्याहृतीनां प्रजापति ऋषिः गायत्र्युष्णिगनु
ष्टुभश्छन्दांसि अग्निवायुसूर्या देवता आज्याहुति होमे विनियोगः ॐ
भूः स्वाहा इदमग्नये १ ॐ भुवः स्वाहा इदं वायवे २ ॐ स्वः स्वा
हा इदं सूर्याय ३ त्वन्नो अग्ने इति वामदेव ऋषिस्त्रिष्टुप् छन्दः
अग्निवरुणौ देवते सर्वप्रायश्चित्त होमे विनियोगः ॐ त्वन्नो
ऽअग्ने वरुणस्य विद्वान्देवस्य हेडोऽअवयासिसीष्ठाः यजिष्ठो
वह्नितमः शोशुचानो विश्वा द्वेषांसि प्रमुमुग्ध्यस्मत्स्वाहा इ
दमग्निवरुणाभ्याम् ५ सत्वन्नो इति वामदेव ऋषिस्त्रिष्टुप् छ
न्दः अग्निवरुणौ देवते सर्वप्रायश्चित्त होमे विनियोगः ॐ सत्व
न्नोऽअग्नेऽवमो भवोती नेदिष्ठोऽअस्या उषसो व्युष्टौ अवयक्ष्व

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

स्वनोवरुणाᳪंरराणोवीहिमृडीकᳪंसुहवोनऽएधिस्वाहा॥ इद
मग्नीवरुणाभ्याम्॥ ५॥ अयाश्चाग्न इतिवामदेवऋषिस्त्रिष्टुप्छन्दो
ऽग्निर्देवता सर्वप्रायश्चित्तहोमेविनियोगः॥ ॐ अयाश्चाग्नेस्यनभि
शस्तिपाश्चः सत्वमित्वमयाऽअसियानोयज्ञंवहास्ययानोधेहि
भेषजᳪं स्वाहा॥ इदमग्नये॥ ६॥ येतेशतमितिवामदेवऋषिस्त्रि
ष्टुप्छन्दः वरुणसवितृविष्णुविश्वेमरुतः स्वर्कादेवताः सर्व
प्रायश्चित्तहोमेविनियोगः॥ ॐ येतेशतंवरुणंयेसहस्रंयज्ञि
याः पाशावितता महान्तः तेभिर्नोऽअद्यसवितोतविष्णुर्विश्वेमु
ञ्चन्तुमरुतः स्वर्काः स्वाहा॥ इदंवरुणाय सवित्रे विष्णवे वि
श्वेभ्यो मरुद्भ्यः स्वर्केभ्यः॥ ७॥ उदुत्तममिति शुनःशेपऋषिस्त्रिष्टु
प्छन्दोवरुणोदेवताहोमेवि०॥ उदुत्तमंवरुणपाशमस्मदवाधमंवि

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

ॐ

विवा॰
३२

मध्यर्थं स्वपाय॥ अभावयत्प्रातिपवेतागवानागसोऽथादि।
ग्रेस्थामसास्त्रग॥ इदंवरुणायादितये॥ गृहीतो दक्षिणासंकल्पः अ
द्येह अमुकराशिरमुकशर्म्मा सवध्वकोऽहं आद्याराज्यभागस्यान्त्या
हुतिसर्वप्रायश्चित्तहोमस्यसांगतासिध्येऽमां दक्षिणां आचार्यायस
त्सम्प्रददे विभज्यदास्ये ॐ तामेतां॥ इतिदद्यात्॥ आचार्यो यह्वा तोच
मंत्राणिस्वंदधातामु॥ यथा॥ ॐ समंजंतु विश्वेदेवाः समापो हृदयानिनौ समातरिश्वा सं धाता समुदेष्ट्री दधातुनौ॥ इति॥ स्वस्तिकुमार्यः स्वस्तिकुमार्यो॥ इति॥ अथराष्ट्र
भृद्धोमः॥ ऋताषाडृतधामेति प्रजापतिऋषिर्यजुश्छंदः ऋताषाडृत
धामाग्निर्गंधर्वो देवताहोमेविनियोगः॥ ॐ ऋताषाडृतधामा
ग्निर्गंधर्वः सनऽइदंब्रह्मक्षत्रंपातुतस्मै स्वाहावाट्॥ इदमृतासा
हे ऋतधाम्ने॥ अग्नयेगंधर्वायप॥ पुनः ऋताषाडृतधामेति प्रजापतिऋषिः

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

षिर्यजुष्छन्द ओषधयोप्सरसो मुदो देवताः होमे विनियोगः॥ ॐ ऋत
ताषाऽऋतधामाग्निर्गन्धर्वस्तस्यौषधयोप्सरसो मुदो नाम ताभ्यः स्वा
हा॥ इदमोषधीभ्योप्सरोभ्यो मुद्भ्यः॥ संहित इति प्रजापतिर्ऋषिर्य
जुष्छन्दः संहितो विश्वसामा सूर्यो गन्धर्वो देवता होमे विनि
योगः॥ ॐ संहितो विश्वसामा सूर्यो गन्धर्वः स न इदं ब्रह्म क्ष
त्रं पातु तस्मै स्वाहा वाट्॥ इदं संहिताय विश्वसाम्ने सू
र्याय गन्धर्वाय॥ पुनः संहित इति प्रजापतिर्ऋषिर्यजुष्छन्दः
पा मरीचयो अप्सरस आयुवो देवताः होमे विनियोगः॥ ॐ संहितो
विश्वसामा सूर्यो गन्धर्वस्तस्य मरीचयो अप्सरस आयुवो नाम ताभ्यः
स्वाहा॥ इदं मरीचिभ्यो प्सरोभ्य आयुभ्यः॥ सुषुम्ण इति प्रजापतिर्ऋ
षिर्यजुष्छन्दः सुषुम्णः सूर्यरश्मिश्चन्द्रमा गन्धर्वो देवता होमे विनियो
गः॥ ॐ सुषुम्णः सूर्यरश्मिश्चन्द्रमा गन्धर्वः स न इदं ब्रह्म क्षत्रं पातु

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

ॐ
वि॰
३२

तस्मै स्वाहा॥ वाट्॥ इदं सुषुम्णाय सूर्यरश्मये चन्द्रमसे गंधर्वाय॥
पुनः सुषुम्णा इति प्रजापति ऋषिः यजुः पङ्क्तिश्छन्दः नक्षत्राण्यप्सरसो भकु
र्यो देवता होमे विनियोगः॥ ॐ सुषुम्णः सूर्यरश्मिश्चन्द्रमा गंध
र्वस्तस्य नक्षत्राण्यप्सरसो भेकुरयो नाम ताभ्यः स्वाहा॥ इदं नक्षत्रे
भ्योऽप्सरोभ्यो भकुरीभ्यः॥ इषिर इति प्रजापति ऋषिः यजुः पङ्क्तिश्छन्दः इषि
रो विश्वव्यचा वातो गंधर्वो देवता होमे विनियोगः॥ ॐ इषिरो विश्वव्य
चा वातो गंधर्वः स न इदं ब्रह्म क्षत्रं पातु तस्मै स्वाहा॥ वाट्॥ इदमिषि
राय विश्वव्यचसे वाताय गंधर्वाय पुनः इषिर इति प्रजापति ऋषिः यजु
श्छन्दः आपोऽप्सरस ऊर्जो देवता होमे विनियोगः॥ ॐ इषिरो विश्वव्यचा
वातो गन्धर्वस्तस्यापो अप्सरस ऊर्जो नाम ताभ्यः स्वाहा॥ इदमद्भ्योऽप्सरोभ्य
ऊर्ग्भ्यः॥ भुज्युरिति प्रजापति ऋषिः यजुश्छन्दः भुज्युः सुपर्णो यज्ञो गन्ध
र्वो देवता होमे विनियोगः॥ ॐ भुज्युः सुपर्णो यज्ञो गन्धर्वः स न इदं ब्र

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

स्त्रतं पातु तस्मै स्वाहा वाट्॥ इदं भुज्यवे सुपर्णाय यज्ञाय गन्धर्वाय॥ पु
नः भुज्युरिति प्रजापति र्ऋषिर्यजुश्छन्दो दक्षिणा अप्सरसस्तावा देवता हो
मे विनियोगः॥ ॐ भुज्युः सुपर्णो यज्ञो गंधर्वस्तस्य दक्षिणा अप्सरसस्तावा ना
म ताभ्यः स्वाहा॥ इदं दक्षिणाभ्योप्सरोभ्यस्तावाभ्यः॥ प्रजापतिरिति प्रजा
पति र्ऋषिर्यजुश्छन्दः प्रजापतिर्विश्वकर्मा मनो गंधर्वो देवता होमे विनि
योगः॥ ॐ प्रजापतिर्विश्वकर्म्मा मनो गन्धर्वः स न इदं ब्रह्मक्षत्रं पातु तस्मै
स्वाहा वाट्॥ इदं प्रजापतये विश्वकर्मणे मनसे गन्धर्वाय॥ पुनः प्रजा
पतिरिति प्रजापति र्ऋषिर्यजुश्छन्दः ऋक्सामान्यप्सरस एष्टयो
देवता होमे विनियोगः॥ ॐ प्रजापतिर्विश्वकर्म्मा मनो गन्धर्वस्तस्य
ऋक्सामान्यप्सरसो एष्टयो नाम ताभ्यः स्वाहा॥ इदमृक्सामभ्योप्स भ्यो
रोभ्यः एष्टिभ्यः॥ अथ आज्यदक्षिणा॥ अथ घृतस्य अनुशाभ्यामपात्री कोटं

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

३

चि. ३३.

कौतिनप्रव. प. ड्रोपमस्य मां सपालपाप्रमये मानुमणार्थे इमां दक्षिणां श्रा
चार्यवरायाप्यं पथासेनदास्ये ॐ गातमानमं च पाठः॥ गोविंदो गोकुले
चैव गोपीभिश्च वृतः। सदनुविष्णुविके गोनिसप्रभयोः स्त्रीकुमारयोः
ॐ वंत्ते चाप्यादीनां च यो दद्या
इति गोवत्सहोमः॥ अथ चित्तपात्होमः॥
मंत्राणां परमेष्ठी ऋषिर्विष्णुश्छन्दस्त्रिष्टुप् चित्तादयो देवताः प्र
तिमं त्रं होमे विनियोगः॥ ॐ चित्तं च स्वाहा। इदं चित्ताय। १। ॐ चित्ती
श्च स्वाहा। इदं चित्त्यै। २। ॐ आकूतं च स्वाहा। इदमाकूताय। ३। ॐ आ
कूतिश्च स्वाहा। इदमाकूत्यै। ४। ॐ विज्ञातं च स्वाहा। इदं विज्ञाताय।
५। ॐ विज्ञातिश्च स्वाहा। इदं विज्ञात्यै। ६। ॐ मनश्च स्वाहा। इदं म
नसे। ७। ॐ शक्वरीश्च स्वाहा। इदं शक्वर्यै। ८। ॐ दर्शश्च स्वाहा। इदं द
र्शाय। ९। ॐ पौर्णमासश्च स्वाहा। इदं पौर्णमासाय। १०। ॐ बृहच्च स्वाहा।

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

इदं रुद्राय ॥ ॐ यथं नामं नमस्ते ॥ इदं पंनगाय ॥ २ ॥ ॐ प्रजापति त्वं
यानि त्वाप ॥ स्मथाय रुद्र यः एतानि जयेषु विशः समनमना सवीः
स ऊय्यः स इन्द्र्यो वामवसार ॥ इदं प्रजापतये जयाभिहोम ॥ ३ ॥ उद
कस्पर्शः ॥ ततो दक्षिणं अयेत्सः अमुकशाम्मां सवद्ध कोहं चित्तादि
होमकर्मणः सांगफलप्राप्तये आहुत्यापार्थ्ये इमां दक्षिणां आचार्य ब्रह्मणाय
पां येन दास्ये ॐ तत्सत ॥ ॐ येरं जातं मस्रातेन ब्रिताथाश्च दिवौकसः
प्रपञ्चकं तु करे रको वां छामु भवो सवौ कुमारयो ॥ इति जयाहोम ॥ अथाभ्या
तां होमः ॥ अग्निर्भूतानामधिपतीत्यादि पितरः पितामहा इत्यंतानामष्टदश
मंत्राणां प्रजापति ऋषिः त्रिष्टुप्छन्दो ऽग्न्यादि देवताः प्रति
मंत्रं होमे विनियोगः ॥ ॐ अग्निर्भूतानामधिपतिः समावत्वस्मिन्ब्रह्य
स्मिन्क्षत्रेऽस्यामाशिष्यस्यां पुरोधायामस्मिन् कर्मण्यस्यां देवहूत्यां स्वाहा ॥ इद
मग्नये भूतानामधिपतये ॥ ॐ इन्द्रो ज्येष्ठानामधिपतिः समावत्वस्मिन् ब्र

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

ॐ

वि॰
३८

स्मन्कर्मण्यस्मिन् क्षत्रे ऽस्यामाशिष्यस्यां पुरोधायामस्मिन्नाकूत्यामस्यां देवहूत्या
तं स्वाहा॥ इदमिन्द्राय ज्येष्ठानामधिपतये॥२॥ ॐ यमः पृथिव्या नामधिप
तिः स मावत्वस्मिन् ब्रह्मण्यस्मिन् क्षत्रे ऽस्यामाशिष्यस्यां पुरोधायामस्मिन्
कर्मण्यस्यां देवहूत्यां स्वाहा॥ इदं यमाय पृथिव्या नामधिपतये॥३॥
विद्या वायुदकस्पर्शः॥ ॐ वायुरन्तरिक्षस्याधिपतिः स मावत्वस्मिन् ब्र
ह्मण्यस्मिन् क्षत्रे ऽस्यामाशिष्यस्यां पुरोधायामस्मिन् कर्मण्यस्यां देवहूत्यां
स्वाहा॥ इदं वायवे ऽन्तरिक्षस्याधिपतये॥४॥ ॐ सूर्यो दिवोधिपतिः
स मा०॥ इदं सूर्याय दिवोधिपतये॥५॥ ॐ चन्द्रमा नक्षत्राणामधिपतिः। स मा०
न इदं चन्द्रमसे नक्षत्राणामधिपतये॥६॥ ॐ बृहस्पतिर्ब्रह्मणोधिपतिः। स मा०
इदं बृहस्पतये ब्रह्मणोधिपतये॥७॥ ॐ मित्रः सत्यानामधिपतिः स मा०॥ इ
दं मित्राय सत्यानामधिपतये॥८॥ ॐ वरुणोऽपामधिपतिः स मा०॥ इदं
वरुणायापामधिपतये॥९॥ ॐ समुद्रः स्रोत्यानामधिपतिः स मा०॥ इदं स

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.

मुद्रस्त्रोत्यानामधिपतये ॥१०॥ ॐ अन्नं साम्राज्यानामधिपतिः स मा॰ इदमं
नाय साम्राज्यानामधिपतये ॥११॥ ॐ सोमः ओषधीनामधिपतिः स मा॰ इदं
सोमायौषधीनामधिपतये ॥१२॥ ॐ सविता प्रसवानामधिपतिः स मा॰ इदं सवि
त्रे प्रसवानामधिपतये ॥१३॥ ॐ रुद्रः पशूनामधिपतिः स मा॰ इदं रुद्राय
पशूनामधिपतये ॥१४॥ ॐ त्वष्टा रूपाणामधिपतिः स मा॰ इदं त्वष्ट्रे रूपाणामधिप
तये ॥१५॥ ॐ विष्णुः पर्वतानामधिपतिः स मा॰ इदं विष्णवे पर्वतानामधि
पतये ॥१६॥ ॐ मरुतो गणानामधिपतयस्ते मावन्त्वस्मिन् इदं मरुद्भ्यो गणा
णानामधिपतिभ्यः ॥१७॥ ॐ पितरः पितामहाः परेऽवरे ततास्ततामहा इह
मावन्त्वस्मिन्ब्र॰ इदं पितृभ्यः पितामहेभ्यः परेभ्योऽवरेभ्यस्ततेभ्यस्तता
महेभ्यः ॥१८॥ ततो राष्ट्रभृद्धोमं न आभ्यातानसंज्ञः ॥ प्रणीतोदकस्पर्शः ॥
॥अथ चापिदत्तिग्गा॥ मन्त्रेणमादि अमुकशर्म्मा नामाहं अयध्रकोहं अभ्यातानं

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

मस्य सांगफलप्राप्तये साद्गुण्यार्थं ॥ [illegible] दक्षिणां आचार्यब्रह्मण्याय पोसेन
यस्य ॥ मंत्रपाठः ॥ ॐ नमर्गेयतुरायंचवक्त्राय विष्णुनामरूद ॥ उच्छिष्ट
ष्टके योनित्यमुत्पवेः स्वाकुमारेयाः ॥ अथ पापं मन्याः दस्तं कंडोमः ॥ ब्र
ह्मेशविष्णादीनां चतुर्थ्यांपं नाणां प्रजापतौ सर्षिर्पं जुहुयात् देव
तान्येमांविनियोगः ॥ ॐ अग्निरनुमतिमादेवानां सोमस्य जामुच
गुम्फायुपाणाता ॥ तयष्टं राजा वरुणा ऽनुमन्यतां चेयपर्यं श्वाम
यवंतां पतस्वाहा ॥ इदमग्नये ॥ १ ॥ ॐ ऽमामी न्वायतां गार्हपत्यः
स्तोंस्त्रजाम स्येन पतुर्दीर्घमायुः अश्वन्यापमश्यो जीवतामस्तु माता
पोत्रमानन्दमभिवुध्यतां मिपर्यं स्वाहा ॥ इदमग्नये ॥ २ ॥ ॐ स्वास्तिनो
ऽस्य दिवा पृथिव्या विश्वानि धत्तयप पापकृत्व ॥ यदस्याम हि दिवि जा
तं प्रशस्तं तदस्मा सुद्रविणं धेहि चित्रं स्वाहा ॥ इदमग्नये ॥ ३ ॥ ॐ सु
गन्तुं पाम्पापरशांनः रुद्रि ऽपानि अमम अमम जरसं ऽश्रायुः अपिपन्तुम्पायु

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

रम्तामम्माऽऽगा देवसखीनोऽऽत्मवंचयन्गां नुस्थातः इदं वैवस्वताय
॥ ६ ॥ अत्र शिखावाचनं ॥ वधू वस्त्रयुगं परिधाय ॥ मनस्थामंत्रपठनं ॥
रूपायै जुहोति परस्मापवित्रिमं कृत्वा परिषिञ्चत्युपच्छन्दोमनु
देवताऽऽस्मै विनियोगः ॥ ॐ परस्मापोऽऽत्वनुपरेहि पंपायम्लेऽऽत्रा
या न्यऽऽइतं दवेदेव[illegible]नात ॥ यत्प्रस्मात्मप्रवागीतद्र वीमिमानः प्रजाः शि
रिषामांतुवीरान्स्वाहा ॥ इदं प्रजापतये ॥ एषम[illegible]गोदकस्पर्शः अत्रा
पिपरत्तिमा अर्घे अमुकशर्मामयपद्धोहं श्रीगोत्रस्यपारिपं रमी
यकर्णं मस्यमागपालपुामयु स्वाहुस्पर्शं ॥ इमांदक्षिणा ॥ आचा
र्यप्रक्षम्याय यांशानदास्मै ॥ ॐ गामस्तु ॥ मंत्रपाठः ॥ गौविंदो मोकुले
ति वंगोपिश्रीर्वि ऽऽहुंमद्भुष्टिपुष्टि कर्मनायमुभयोः सौकुमारपा
तत आचमनः ॥ अथ पाणिग्रहणं गमनोला जाहोमः ॥ अत्र चेकन्या
पाः कार्गुत्वम ॥ आयुमानन्तकेमपाति यितिमंत्रालिंगात सांऽऽगेनाति

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

ॐ
वि० ३६

स्त्रीजुहोतीति वचनात्। ततस्तिष्ठन्ती कुमारी अञ्जलिं विदधाति वरश्च
तीयं कुमार्यञ्जलिमालभते अथ कुमार्या ज्येष्ठः कनिष्ठो वा भ्राता लौ
किकाग्निसन्निधाने लाजान् घृतेनाभिघार्य संप्रोक्ष्य नवीनशूर्पे चतु
र्धा कृत्वा तेष्वेकं भागं कुमार्यञ्जलावावपति कुमारी च तानञ्जलिनाग्र
हीत्वा प्राङ्मुखी तिष्ठति मन्त्रपठनं जुहुयात् अर्यमणमित्यस्य वरुण
ऋषिरनुष्टुप्छन्दः अर्यमा देवता लाजाहोमे विनियोगः ॐ अर्यमणं दे
वं कन्या अग्निमयक्षत स नो अर्यमा देवः प्रेतो मुञ्चतु मा पतेः स्वाहा १ इदं
मर्यम्णे इति अञ्जलिस्थलाजानां होमः यागं जुहोति नात्र संस्रवधारणम
पितस्य होमसमर्पणात् इयं नारीत्यस्य वरुण ऋषिरनुष्टुप्छन्दः अर्यमा
देवता लाजाहोमे विनियोगः ॐ इयं नार्युपब्रूते लाजानावपन्तिका आ
ती युष्मानस्तु मे पतिरेधन्तां ज्ञातयो मम स्वाहा २, इदमर्यम्णे इयं इ
जुहोति ॐ आशासाना इत्यस्य वरुण ऋषिरनुष्टुप्छन्दोऽग्निर्देवता लाजाहो

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

मे विनियोगः॥ ॐ इमाँल्लाजानावपाम्यग्नौ समृद्धिकरणं तव मम तुभ्यं
च संवननं तदग्निरनुमन्यतामियं स्वाहा॥ ॐ इदमग्नये॥ इति समर्वी
त लाजान् जुहोति॥ अथ पयोगवधा॥ मांगुष्ठं दक्षिणं हस्तमुत्तानं गृ
ह्णाति॥ तत्र मंत्राः॥ गृभ्णामीत्यादीनां चतुर्णां मंत्राणां याज्ञवल्क्य ऋषयः प्र
जापतिर्वा प्रजापतिर्ऋषयः त्रिष्टुबनुष्टुब्जगत्यनुष्टुप्छन्दांसि भगोर्य
मा सविता पुरंध्यो देवताः पाणिग्रहणे विनियोगः॥ ॐ गृभ्णामि ते
सौभगत्वाय हस्तं मया पत्या जरदष्टिर्यथासः भगो अर्यमा सविता पुरंधि
र्मह्यं त्वादुर्गार्हपत्याय देवाः॥१॥ ॐ अमोऽहमस्मि सा त्वं सा त्वमस्यमो अ
हम् सामाहमस्मि ऋक् त्वं द्यौरहं पृथिवी त्वम्॥२॥ तावेहि विवहावहै।
सह रेतो दधावहै प्रजां प्रजनयावहै पुत्रान्विन्दावहै बहून्॥३॥ ते सन्तु
जरदष्टयः संप्रियौ रोचिष्णू सुमनस्यमानौ पश्येम शरदः शतं जीवेम शरदः शतं शृणुयाम श
रदः॥ अथ पत्नेऽश्मनि पयोवधा॥ दक्षिणपादं स्वदक्षिणहस्तेन गृही
त्वा॥ मंत्रं पठन्॥ स्थापयेत्॥ आरोहेममश्मानमश्मेव त्वं स्थिरा भव अभितिष्ठ पृतन्य
२ तोऽवबाधस्व पृतनायतः॥

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

ॐ
वि॰
३२

वधूर्देवता अश्मारोहणे विनियोगः॥ ॐ आरोहेममश्मानमश्मेव त्वं
स्थिरा भव अभितिष्ठ पृतन्यतो ववाधस्व पृतनायतो॥ इति तामश्मान्मा
रोप्य तस्याः शिरसि हस्तं निधाय वरो गाथां गायति सरस्वतीप्रेदमिति
विश्वामित्र ऋषिरनुष्टुप्छन्दो सरस्वतीदेवता गाथागाने विनियोगः
ॐ सरस्वतीप्रेदमव सुभगे वाजिनीवती यां त्वा विश्वस्य भूतस्य प्रजायामस्या
ग्रतः यस्यां भूतं समभवद्यस्यां विश्वमिदं जगत् तामद्य गाथां गास्यामि या स्त्री
णामुत्तमं यशः॥ इति गाथागानं वरस्यैव॥ अथ वधूवरौ प्रदक्षिणमग्निं प
रिक्रामतः तस्य मंत्रं पठेत् परिक्रमणे मंत्रः तुभ्यमग्न इत्यस्य वामदेव ऋ
षिरनुष्टुप्छन्दोऽग्निर्देवता परिक्रमणे विनियोगः॥ ॐ तुभ्यमग्नेपर्यवहन्त्सू
र्यां वहतुना सह पुनः पतिभ्यो जायां दा अग्ने प्रजया सह॥ इति पठन् सवधू
कः परिक्रामेत् एवं पुनर्वारद्वयं लाजाहोमपाणिग्रहणाश्मारोहणगाथा
गानपरिक्रमणानि कर्त्तव्यानि॥ चतुर्थपरिक्रमणानंतरं कुमार्या भ्राता शूर्पको
णप्रदेशेन सर्वान् लाजान् कुमार्यंजलौ ददाति सा च तिष्ठन्ती जुहोति
ॐ भगाय स्वाहा॥ ४॥ इदं भगाय॥ इति हुत्वा ततः समाचारात् अग्निं चतुर्थं

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

परिक्रमणं त्वा यथास्थानमागत्योपविश्य ब्रह्मणान्वारब्धो मनसा प्रजाप
तिं ध्यात्वा॥ ॐ अग्नये प्रजापतये स्वाहा॥ इदमग्नये प्रजापतये इति हुत्वा अथ
पायागत सुश्वेताः सुपुष्टाः घृताक्ताः सप्तवर्तिकाः प्रज्वाल्य तण्डुल
मध्ये स्थाप्य यथावद्धाः दक्षिणपादक्रमेण मंत्रान् पठन् रत्नामुदीच्यां
सप्तपदानि निष्क्रामयति॥ मंत्राः॥ ॐ एकमिषे विष्णुस्त्वानयतु॥१॥ ॐ द्वे ऊर्जे
विष्णुस्त्वानयतु॥२॥ ॐ त्रीणि रायस्पोषाय विष्णुस्त्वानयतु॥३॥ ॐ चत्वारि मा
योभवाय विष्णुस्त्वानयतु॥४॥ ॐ पंच पशुभ्यो विष्णुः स्त्वानयतु॥५॥ ॐ षडृतु
भ्यो विष्णुस्त्वानयतु॥६॥ इति षण्मंत्रैः षड्वर्तिकाः क्रमेणानिर्वाप्य सप्त
मी ज्वलंतीमवस्थापयति वधूः॥ तत्र सप्तमो मंत्रः॥ ॐ सखे सप्तपदा भव सा॥
मामनुव्रता भव विष्णुस्त्वानयतु॥७॥ अथ वरः निष्क्रमणप्रभृति सुरतिनात
ॐ तरणीवाग्यतस्थितादुत्तरं कं धार्यितात॥ उदकं कुम्भादुदकंम्प्रसाय पिञ्ज
लेन दुर्वाभुज्ज्यापल्लवयित शाखयावा वधूं मूर्द्धन्यभिषिंचति॥ ॐ आपः शि
वा इति प्रजापतिऋषिः प्रतिष्ठाछन्दः आपोदेवता वधूमूर्द्धाभिषेचने विनि

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

ॐ वि॰ ३८

योगः। ॐ आपः शिवाः शिवतमाः शांताः शांततमास्तास्ते कृण्वंतु भेषजम्।
ॐ आपो हि ष्ठेति त्र्यृचस्य सिंधुद्वीप ऋषिर्गायत्री छंदः आपो देवता मूर्द्धाभि
षेके विनियोगः। ॐ आपो हि ष्ठा मयोभुवस्ता न ऊर्जे दधातन महे रणाय च
क्षसे। यो वः शिवतमो रसस्तस्य भाजयतेह नः उशतीरिव मातरः तस्मा अ
रं गमाम वो यस्य क्षयाय जिन्वथ आपो जनयथा च नः। अथ जाव वोऽह सूर्यमु
दीक्षयेति वरः प्रेषितो वधूः सूर्यमुदीक्षयति तच्चक्षुरिति दध्यङ् आथर्व
ण ऋषिः पुर उष्णिक् छंदः सूर्यो देवता सूर्योपस्थाने विनियोगः। ॐ तच्चक्षुर्देव
हितं पुरस्ताच्छुक्रमुच्चरत् पश्येम शरदः शतं जीवेम शरदः शतं शृणुयाम
शरदः शतं प्रब्रवाम शरदः शतमदीनाः स्याम शरदः शतं भूयश्च शरदः शता
त्। अथ वरो वध्वाः। दक्षिणांसस्योपरि हस्तं दक्षिणं नीत्वा तस्या हृदय
मालभते मम व्रते इति प्रजापतिर्ऋषिस्त्रिष्टुप् छंदः प्रजापतिर्देवता वधू
हृदयालंभने विनियोगः। ॐ मम व्रते ते हृदयं दधामि मम चित्तमनु चित्तं ते
ऽस्तु मम वाचमेकमना जुषस्व प्रजापतिष्ट्वा नियुनक्तु मह्यम्। अथ वरो व

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

धूमभिमंत्रयते सुमंगलीरितिप्रजापतिर्ऋषिरनुष्टुप्छन्दो लिंगोक्ता देवता वध्वा
भिमंत्रणे विनियोगः। ॐ सुमंगलीरियं वधूरिमां समेत पश्यत सौभाग्यम
स्यै दत्वायाथास्तं विपरेतन। इति मंत्रेण वध्वाः सौमंगल्यमपि दर्शयति
ततः श्वशुरादिसमेतः शिष्टाचारात् वरस्य वामभागे वधूमुपवेशयति सा
पि वरस्यांचलं प्रतिगृह्य तं पश्चात्स्थानं निवेशयति अथाग्नेः पश्चादुदग्ग्रा
पूर्वकल्पिते अनुगुप्ते आगारे उत्तरलोम्नि प्राग्ग्रीवे आनडुहे च
र्मण्या आस्तीर्णे रक्तवस्त्रयुगे वा कृष्णतृणपुरुषो वरस्य वधूं मंत्रं
पठन् वधूमुत्थाप्योपवेशयति। तत्र मंत्रः। इह गाव इति प्रजापतिर्ऋषि
रनुष्टुप्छन्दो लिंगोक्ता देवता वधूपवेशने विनियोगः। ॐ इह गावो निषीदन्त्वि
हाश्वा इह पूरुषाः। इहो सहस्रदक्षिणो यज्ञ इह पूषा निषीदतु इति समंत्र
कमुपवेश्य हस्तीमुत्थाप्य पूर्ववदासनमुपवेशनं स्वयं चोपविश्य ब्रह्मणा
न्वारब्धो जुहुयात् ॐ अग्नये स्विष्टकृते स्वाहा इदमग्नये स्विष्टकृते इ

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

तोऽस्विष्टकृद्धोमंविधाय: ग्रामवचनंकुर्या ग्रामेति स्वकुलवृद्धाः स्त्रियःप्रे
तिकथ्यंते ततो वधूस्त्रेनवरस्यपादप्रक्षालनम् वरवध्वोः परस्परंति
लकाक्षतारोपणं ॥ दधिमधुप्राशनं । परस्परयोर्हस्तालम्बनंच यथादेशकु
लाचारंकुर्यात् विवाहश्मशानयोर्ग्रामवचनंप्रमाणमितिश्रुतिवचनम् ॥
ततः संस्रवप्राशनम् सजलपवित्राभ्यांमुखमार्जनम् पवित्रप्रतिपत्तिः प्र
णीताविमोकः अथगोदानपात्रदानसंकल्पः । ॐ अद्येहेत्यादि अमुकशर्म्मा (मम)
सपत्नीकोऽहंविवाहांगहोमकर्म्मणः सांगफलप्राप्तये साद्गुण्यार्थं इदंपूर्ण
पात्रंसद्रव्यंब्रह्मन्तुभ्यंसंप्रददे अनेककर्म्मकृतः महेवाचामयामुवादेवेभ्यः
कर्म्मकृत्वासंप्रीतमयामुवः । इतिमंत्रपाठः अथैवमाचार्यायवरंदद्यात् गो
प्राग्रयासवरः ग्रामोराजन्यस्य अश्वोवैश्यस्य तत्प्रत्यभावे विभवानु
सारेण सुवर्णादिद्रव्यंदद्यात् ॥ तत्रसंकल्पः अद्येहेत्यादि अमुकराशिरमु
कशर्म्मा सपत्नीकोऽहंविवाहांगहोमकर्म्मणः सांगफलप्राप्तयेसाद्गुण्यार्थं

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

ऽमां गां हं गोप्रत्याम्नायीभूतं सुवर्णादिद्रव्यं वा वरत्वेन आचार्याय तुभ्यं संप्रददे ।
पञ्चसाधनभूता या । ऽयामं त्रेण आचार्याय गवादिकं समर्प्य प्रयसोऽस्मै
कल्पयेत् । ॐ अद्येत्यादि अमुकशर्मा सपत्नीकोऽहं विवाहकर्मणः साङ्गताप्य
र्थं ऽमां भूपस्मिरहितां नानानामगोत्रेभ्यो ब्राह्मणेभ्यो नटनर्तकगायकप्रभृ
तीनां नानायेभ्यश्च विभज्य दास्ये । ॐ तत्सत् । ऽति संकल्प्य यथाविभज्य । अभि
षेककालिका आयुषकरणारम्भानन्तरं बंधनच्छाया छायादर्शनं मंत्रपाठादिकं
न्येत । अथ यदि वा चोद्वाहस्नदाम्लमिति ऽके एवोचोद्वाहस्नय वरदाना
नंतरं वधूं वरो ध्रुवं दर्शयति । अमुकिध्र वमीक्त स्वाति प्रोषिता वध्रः ध्रुवं मंत्र
प्रेक्ष्यते ध्रुवमसीति प्रजापतिर्ऋषिः पंक्तिश्छंदो ध्रुवो देवता ध्रुवोदीक्षणे वि
नियोगः । ॐ ध्रुवमसि ध्रुवं त्वा पश्यामि ध्रुवैधि पोष्या मयि मह्यं त्वादाद् बृहस्पतिः
मया पत्या प्रजावती सं जीव शरदः शतम् ऽति वरेणाभिहिते नमंत्रेण महऽव
धूः पश्येत् सा यदि ध्रुवं न पश्येत् तथापि पश्यामीत्येव ब्रूयात् अथ वरव
ध्वौ त्रिरात्रं नियमौ अक्षारालवणाशिनौ अधः शयीयाताम् संवत्स

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

वि॰ ८

रं बहुतरं श्रियं चैव जन्मीर्पुनीभाववृपेपातताम् इति नियमाः ततः पंचषो
डशवर्षकं विवाहपंडुणादप्यंतरे गत्वा। जीवमातृपूजनं कुर्यात् स्वासन
उपविश्याचम्य अर्घं संस्थाप्य प्राणानायम्य संकल्पः अद्येत्यादि अमु
कशर्म्मसतिकोऽहं विवाहकर्माङ्गत्वेन सर्वाभ्युदयप्राप्त्यर्थं पद्मलिखि
ता कल्याण्यादिजीवमातृणां पूजनं करिष्ये। आगन्त इत्यादि। ॐ भूर्भुवः स्वः
कल्याण्यादिजीवमातर इहागच्छत सुप्रतिष्ठिता भवत॥ ध्यानम्॥ कल्या
णीं मंगलां भद्रां पुण्यां पुण्यमुखीं तथा जयां च विजयां चैव संस्मरेज्जीवमा
तरः इति ध्यात्वा नाममंत्रेण पूजनम् ॐ कल्याण्यै नमः ॐ मंगलायै न
मः ॐ भद्रायै नमः ॐ पुण्यायै नमः ॐ पुण्यमुख्यै नमः ॐ जयायै नमः
ॐ विजयायै नमः इति मंत्रैः पाद्यादि नैवेद्यांतं संपूज्य नाममंत्रेणाजपं
विधाय। ॐ वसोःपवित्रमसीति वसोर्धाराः पातयित्वा नीराजनं विधा
य पुष्पाञ्जलिं दद्यात्॥ ॐ ब्रह्माणी कमलेन्दुसौम्यवदना माहेश्वरी लीलया कौ
मारी रिपुदर्पनाशनकरी चक्रायुधा वैष्णवी वाराही घनघोरघर्घरमुखी चैंद्री च

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

यज्ञाणधायमुं गउ जगणानौ यर्म हिंगोर्स्वंतु नामातरः । इति पव्यांज
दक्षिणासंकल्पः । अद्येह्यादि अमुकशर्म्मासपत्नीकोऽहं विवाहकर्म्मण
उत्तरांगत्वेन जीवमातृपूजनकर्म्मणः सांगुण्यार्थं इमां दक्षिणां ब्राह्मणाय दा
स्ये । ॐ नतस्मात् सम्पद्यते इति । मंत्रपाठः । ततः अक्षतादिभिः सुवासिनीभिर्म
ङ्गलनीराजनपूर्वकं धान्यपुञ्जकादितिलकोपरि स्थालयांघ्रिव संस्व
वध्वा स्वसमीपे निधाय धौतमुखीय धौतवासस्यपरिधाय सपत्नी
कः पुरुषैः सह श्वशुरगृहे बहुविधमोदनादिमन्नभुक्तायान्तेयथासु
खशयीत अर्द्धरात्रादूर्ध्वं विवाहलग्नसमीपे जन्मनाम विवाहल
ग्नं पश्येत । ततः प्रभाते नित्यकर्म्म समाप्य । द्वारपूजायाप्रथमवरस्य लब्ध
कुण्डलाद्यलंकारपीताम्बरादि वस्त्रं श्रीमणुरूपजामातृप्रतिग्राह्य मुकुटादि
परिधाय सपत्नीकोवरः श्वश्रूश्वशुरयोः पादौ अभिवंद्य तद्बोरादिग्वानन्या
श्चाभिवंद्य वध्वा रेलीपुजां यावा सातमातृगणेशादिदेवतानामानु
यरत वहिर्गत्वाय वधूं श्वशुरपुरुषवासशिवकारियानमारोप्य अग्र
तः कृत्वा ततोनुस्वयमपि वाजिनारुह्य श्वशुरादीनां सर्वतानुव्रजा
नां निजात्मगृहस्था यातं विधाय मङ्गलतूर्यघोषपुरस्सरं अन्येर्जन्यमनुजै

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

गृ
वि०
८४

मङ्गलगृहं प्रापयेत् ततो वेदघोषैर्जयघोषैर्जयिन्माङ्गल्यसजलकलशान् स्त्रीबा
लासिनइ येणासंतोषयानान्तस्वयम्पुतीर्थं यथं वा वयस्यापि ओङ्कारणायुगपे:
स्वर्णादिमुद्राभिर्यथाविभवं यथापाठ्या दीनजनेभ्यश्चापि वित्थशक्त्यामुकं चरिधाय
संयथमयन्त: वध्वाञ्जलि: पिष्टातकस्वस्तिकान्तात गन्धपुष्पाक्षतकुल्यलक्षणव
टाकुन्नगृहं दिन: अग्निमधिरुह्य प्रागादिदिक्सन्ने समुपविश्याचम्य अर्थं सं
स्थाप्य द्वारमातृ: पूजयेत। तत्र संकल्प:। अद्येह अमुकनामा सपत्नीकोऽहं ६
कृषिकर्मायासगृहप्रवेशकर्मण: पूर्वाङ्गत्वेन द्वारमातृपूजनं करिष्ये इति
संकल्प: कुमारी धनदा नन्दा विपुला मङ्गला फला पूर्वार्थे च समाख्याता: सर्वेता
द्वारमातर:। ॐ कुमार्यै नम:। ॐ धनदायै नम:। ॐ नन्दायै नम:। ॐ विपुला
यै नम:। ॐ मङ्गलायै नम:। ॐ अचलायै नम:। ॐ पद्मायै नम:। इति ध्यात्वा नारिकेली
राजतं तां सम्पूज्य वस्त्राणि च पाताय वित्वा तासां यथावत् पूजां विधाय:॥ वास्तु
दानं कुर्यात। अद्येह त्वा अमुकशर्मा सपत्नीकोऽहं मम गृहप्रवेशलग्नाद्यत्र
कुत्रस्थानस्थितानाम्रादित्यादिनवग्रहाणां शुभानां शुभफलाधिक्यप्राप्त्यर्थं अशुभानां अशुभ
फलोपशान्तीपूर्वकं शुभफलप्राप्त्यर्थं इदं सुवर्णादिद्रव्यं नानागोत्रेभ्यो ब्राह्मणेभ्यो

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

ष्ये गणपत्युपस्थानं च । इति संकल्पः दक्षिणादानादापयित्वा च स्वस्ति
वाचनपूर्वकं गृहं प्रविश्य धूपं सासने मण्डपवेश्य स्वयं च समुपविश्य स्वपर्णा
दक्षिणतः शोभयन्त्यै आपो हि ष्ठादिभिर्मार्जनं विधाय । अर्घ्यं संपाद्य कु
मारीलयचजलात्वा तथा प्राङ्मुख उदङ्मुखो वा भार्यया अद्येह अमुकशर्मा स
पत्नीकोहं गृहप्रवेशकर्मण आर्तायोषेन उत्तरेण तरायणदयप्राप्त्यर्थं पटलीथी
त गणपतीसहितां कल्याण्यादि सप्तजीवामातॄणां पूजनं करिष्ये इति संक
ल्प । कुंभं प्रतिष्ठाप्य । धान्ये कल्याणीसंज्ञा नाम पुत्री पूजनं कुर्वीत पा
जपायापि जपाचैव समेताजीवमातरः । इति ध्यात्वा । नामभिः मन्त्रैर्वा गन्धादि
नीराजनं संपूज्य । गुडमिश्रितान् नवधारयानतिपित्वा ब्राह्मणादि संप्रार्थ्य
दक्षिणां संकल्पं कुर्यात् । अद्येहं अमुकशर्मा सपत्नीकोहं गृहप्रवेशकर्माङ्ग कौ
त्वेन कृ आदिवीरुद्धिशक्त गणपतीसहितां कल्याण्यादि सप्तजीव
मातृपूजनकर्मणः सांगतासिद्ध्यर्थं मातृगणप्रीत्यर्थं च इमां दक्षिणां आचार्याय
दास्ये । इति संकल्प्य दक्षिणां दत्वा । अन्येभ्योपि यथाशक्ति दत्वा आशिषं प्रति
गृह्णीयात् । तत्र यजमानो यायात् सुवासन्यो वधूवरयोः । तद्दिशा नां वाधवा

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

ना

नांच माह्मणानां एजनपूर्वकं तिलकादि कुर्य्यात् ॥ ततोऽभिषेकमंत्रपाठा
ज्यच्छायादर्शनादिकं कुर्य्यात् । ततो वधूवरौ यउदध्यादिप्राशनं कुर्य्यातामथ
ततो वरपितासुवासनीभ्यः सौभाग्यवायनदानं नटनर्तकयाचकेभ्यो वाद्यकादिभ्य
श्च यथारुचि यथाशक्ति पारितोषिकं द्रव्यवस्त्रभोजनादि दद्यात् ॥॥॥॥

इति जयुर्वेदाध्यायिमाध्यंदिनशाखिनां वधूवरविवाहपद्धतिः समाप्ता ॥
श्री सं० १८५८ चैत्र गते ३१ समाप्या
बुधवासरे शुभमस्तु ॥

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

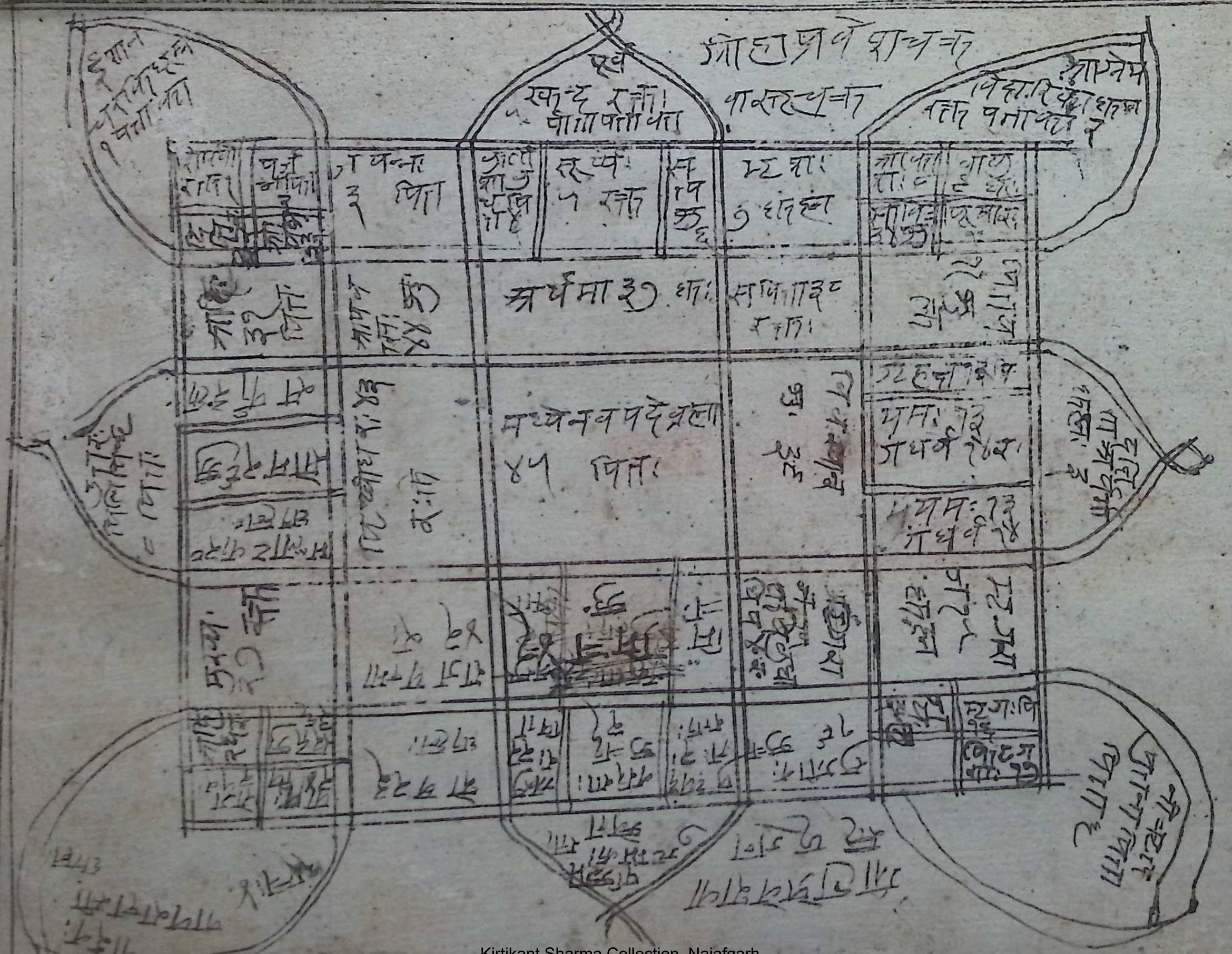

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

॥ श्री हेमगर्भ श्रीमहामायाधान्य मुख्यास्त पापयं गुचराक्षौ बसमधान्यमुद्राहता १

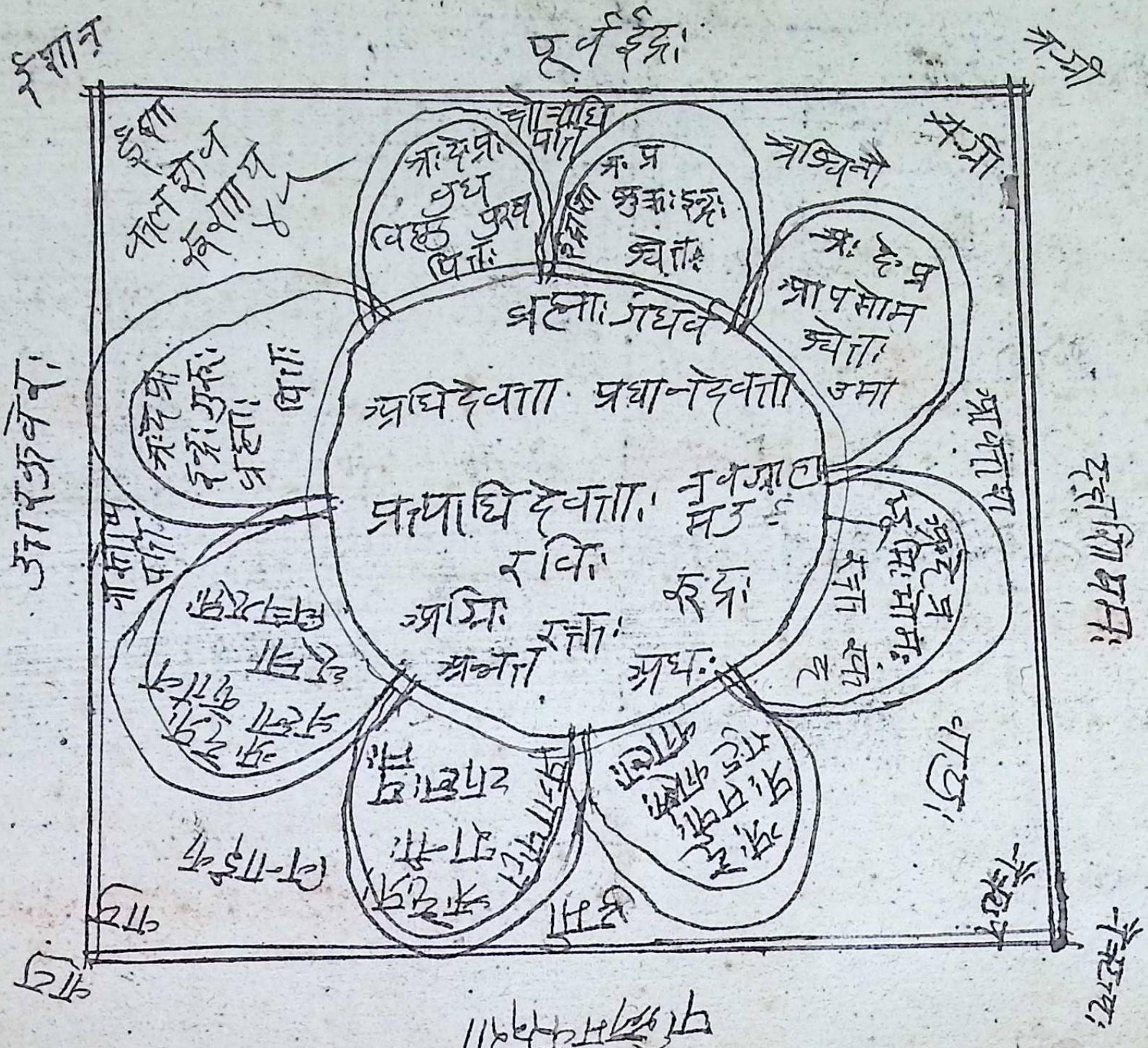

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

ॐ स्वस्ति श्री गणेशाय नमः ॥ अथ विवाहपद्धति लिख्यते ॥ १ विवाह से
प्रथमं कन्यापिता स्नातः ॥ शुचिः शुक्लाम्बरः विष्णुं शशिवर्णं चतुर्भुजं प्रस
न्नवदनं ध्यायेत् सर्वविघ्नोपशान्तये ॥ कन्यापिता वेदिकामध्ये प्रत्यङ्मुख
तिष्ठन् वरस्यागमनं प्राङ्मुखे ऊर्द्धजानु संबोध्य ॥ यं ब्रह्म वेदान्त
विदो वदन्ति परं प्रधानं पुरुषं तथान्ये विश्वोद्गतेः कारणमी
श्वरं वा तस्मै नमो विघ्नविनाशनाय ॥ १ ॥ इति मंत्रेण वरस्यासने ऽक्षता
न्क्षिपेत् ॥ ततः कन्यापिता संकल्पं करोति ॥ ॐ पवित्रः पवित्रो वा
सर्वावस्थां गतोऽपि वा यः स्मरेत् पुण्डरीकाक्षं स बाह्याभ्यन्तरः शुचिः
॥ १ ॥ पुण्डरीकाक्षः पुनातु त्रिवारं पठेत् ॥ कन्यापिता जलं ताम्रमय अक्ष
तान् गृहीत्वा ॥ ॐ तत्सत् हरिः ॐ विष्णुर्विष्णुः अपोम्नमः परमात्मने श्री
पुराणपुरुषोत्तमाय अद्य श्री ब्रह्मणो द्वितीयप्रहरार्द्धे श्री श्वेतवा
राहकल्पे वैवस्वतमन्वन्तरे अष्टाविंशतितमे युगे कलियु-

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

ॐ गेकलिप्रथमचरणेजम्बुद्वीपेभर्तखंडेआर्यावर्त्तांर्गतब्रह्मा
वि. वर्त्तैकदेशेपुण्यक्षेत्रे वेदोक्तफलप्राप्तिकामस्मिन्वर्त्तमा
२ नसम्वत्सरे अमुकायनेभास्करे अमुकगोले अमुकऋतौ
अमुकराशिस्थितेभास्करे मासोत्तममासे अमुकमासे अमुक मा
पक्षे ऽमुकतिथौ ऽमुकवासरे ऽमुकराम्याः कन्याविवाहकर्म
णि विहिताभिश्च पैश्रीयज्ञपुरुषनारायणप्रीत्यर्थं आदौ गणेशा
दिषोडशमातृकाणां सर्वेषां देवानां आवाहनपूजनमहं करि
ष्ये इति संकल्पः ॥ ॐ अयवारणता उपानहौ उपसुच्यते अश्वी
देवैर्देवाघ्राणं प्राणसेवेशपांचक्षुस्तोतावाराहस्वेवस्व।
त्मागोहाराहागाव: सतानतां समै वेतर्हसमसिजामतेत

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

त्पश्च नामेवही तरशेषमिति छतिनरमायायारायाउपानहा
उपमुच्यौ पुन अपवारहविहति मिति तत्र आसी
देवव्याघहविसमानइहव्यासप्रदेशमां चीततोमूकडाप ये
वारालाहितिपापानहाउपमुच्यो ॥ हस्तौ पादौ प्रक्षाल्य क
न्यापिता आचमनं अपवि त्रः पठित्वा ॥ वरः संकल्पम् ॥
त्या ॐ अद्येहेदि अमुकगोत्रो हं अमुकशर्म्माहं आत्मनः विवाहो
देशेगणेशादीनां आवाहनपूजनमहं करिष्ये ॥ अथ स्वस्ति
वाचनम् ॥ सर्वेजनानां अक्षतान् गृहीत्वा वरहस्ते दद्यात् तो
ॐ गणानां त्वा गणपते ॐ हवामहे प्रियाणां त्वा प्रियपतिं ॐ

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

हवामहे निधिनांत्वा निधिपतिं हवामहे वसोमम आहम

ॐ जानि गर्भधमात्वमजासि गर्भधम् ॐ विश्वानि देव सवितुर्दुरि

वि० तानि परासुव यद्भद्रं तन्नासुव स्वस्तिन इंद्रो वृद्धश्रवा

२ स्वस्तिनः पूषा विश्ववेदाः स्वस्तिनस्तार्क्ष्यो अरिष्टनेमिः स्वस्ति

नो बृहस्पतिर्दधातु नः पयःपृथिव्यां पय ओषधीषु पयो दिव्यं

तरिक्षे पयोधाः पयस्वतीः प्रदिशः संतु मह्यं विष्णुरराटमसि

विष्णोः श्नप्त्रेस्थो विष्णोः स्यूरसि विष्णोर्ध्रुवोसि वैष्णवमसि वैष्ण

वि वि त्वा अग्निर्देवता वातो देवता सूर्यो देवता चंद्रमा देवता व

सवो देवता रुद्रो देवता मरुतो देवता विश्वे देवता बृहस्प

तिर्देवेंद्रो देवता वरुणो देवता द्यौः शांतिरंतरिक्षं शांतिः पृ

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri
Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

पिवी शांति राय: शांति रोषधय: शांती र्वनस्पत य: शांति:
र्विश्वेदेवा शांतिरेव धिमुशांतिभवतुद्यौ: शांति: पठे त्रितं।
महापातकनाशनं इति विश्वानसमा ॐस्वस्ति नोममी।
ताविश्वनामगास्वल्लेविद्दते निर्वणास्वस्तिनएषा भस्तोह्य
तानास्वस्तियावाप पिवीसुचेतनास्वस्तीवायंमनुवामहीसोम
पस्वस्तिभुवनंजस्यत्वंच्ह हस्पतिंसर्वगुणास्वस्तेस्वस्तिस्वा
दित्यासोभवंतुना विश्वेदेवानोविधास्वस्तेवैभांद्दोविस्फुं।
णास्वस्तस्वस्तिरेवाभवं चीभवस्वस्तेस्वस्तिरुद्दपातंहस:स्व
स्तिमंत्राणवसणापस्वस्तिपंथ्यारेवहिस्वस्तिनिंद्दाश्वाजिस्व।
स्तिनेमत्रधितेऋधीमनपरेमरुर्यापचेंद्रमसापपुनर्दधाता
जानताय संज्ञामेमहीमहद्दुतावापमदेवतानां विपुल

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

ॐ

वि०

३

गुरणा मे त्रस्वस्त्ययो समम स्तु व्रहय सोमा मिमा हरे मास्वा पं घो
बमचमांमां मनमा पुधीरा संत पेता पान धार गांप्रप ये स्व
स्तिसंवादे ग्रामव मो व्हि ॥ इति स्वस्ति नाम समाप्त : ॐ का
मवर्ईजन स्वंपश्च वा निवर्त वाच मयत्ते षिनाम व स्तु मो गल
सकलिभव सि मात्वा का व दी व्या: विमर्हि यावि दात मा त्वा
सेन उंध्य तो निमा स्विवरु यो मा त्वा विश्नु ध्यां नो गेह स्ता पि
ष्ट यामन संवार धीमनि वा निकर्ई धातुग्रहा नाप समं ग
लो भद्र वादी उंदेहा भव व स्तातट क्षि रा तो ग्रहा नाम स मं
गलो भद्र वादी सु क्षां त पे मान स्तेन शत्त मा प सह स्तो व्रह
ते मोदतै कवीरा प्रद क्षिरा विदरति का र पा व यो व दति
रु पदा सम स उंम पो वो चा वरं ति स्या मगा य वे गाय त्री।

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

य त्रीण्यष्टमं चातुराजुनीं उद्गातेभ्यो वाले ष्याम गायं सीब्र
लपुत्री याकृतेकसंस्कृत्य वः रवाकवाज्योमिश्रमतीरयित्वा।
सर्वगीन स्तुत्तोभद्रमावदा विस्मोत स्तुतेत्तोभ्यमावदा भद्रं
भद्रदक्षिणा गुप्तो भद्रमुत्तमजोवद्यभद्देपुस्ताभोविदा भद्रं पश्चा
त्कापिंगला: भद्रंवदेपत्रीभद्रंवदत्यहस्तुच भद्रप्रमाकेविदा
भद्रंनम्राविनोविदो भद्रमुपरि बद्दुज: स्वसपपुस्ताभ्यामसेवंदक्षि
णात स्याधीश्यभपंमतातें पश्चाजोविनान त्स्मात्स्वज्ञे षामिवदुं
दुभि: स्तु हंतंक: पविदक्षिणात्पिमामीनांनस्पपांपंचवर्दना।
वंनवर्द सार्दहस्ते मोदाोकविरा. इतीचनवर्दसमाप्त: ३।
ति प्रजन: ओ शांतं देव सविता यज्ञं प्राहुर्हे हस्ता ते बलस्य गोते म
यज्ञं मघवाते न यज्ञ पातेदु मामवा मनोज्यतिर्जुष्टं पिता माज्य
स्य बृहस्पति र्यज्ञमिमन्तनोत्वरिष्टं यज्ञं समिमं दधातु
विश्वेदेवा सर्वपनार यन्नी तामोपति व्यानामयज्ञोज यन्त्रीत

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

ॐ

वि०

४

न पूजै पै रयंते सर्वमै ... ति ष्ठतु ॥ इति पंचपल्लव समाप्तः

कामेष्टा नादहोमा न्कृत्वा ततः कन्यापिता गणेशादि

पूजनं कुर्यात् ॐ गणानां त्वा गणपतिं हवामहे प्रियाणां त्वा

प्रियपतिं हवामहे निधीनां त्वा निधिपतिं हवामहे वसो मम आ

हमजानि गर्भधमा त्वमजासि गर्भधम् सुमुखश्चैकदंतश्च कपिलो गजकर्णकः

यामि नमः ॐ सुमुखश्च कदंतश्च कपिलो गजकर्णकः लम्बोदर

रश्च विकटो विघ्ननाशो विनायकः धूम्रकेतुर्गणाध्यक्षो भाल

चंद्रो गजाननः द्वादशैतानि नामानि यः पठेच्छृणुयादपि विद्यारं

भे विवाहे च प्रवेशे निर्गमे तथा संग्रामे संकटे चैव विघ्नस्त

स्य न जायते ॥ वक्रतुंड महाकाय सूर्यकोटिसमप्रभ निर्विघ्नं कु

रु मे देव सर्वकार्येषु सर्वदा ॥ अथ कलशपूजनं ॐ वरुणस्यो

त्तम्भनमसि वरुणस्य स्कम्भसर्जनी स्थो वरुणस्य ऋतसदन्य

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

मामिवरुणस्य ऋतसदनमसिवरुणस्य ऋतसदनमासीद ।
इति कलशे वरुणाय नमः ॐ ब्रह्मा मुरारी त्रिपुरान्तकारी
भानुः शशी भूमिसुतो बुधश्च गुरुश्च शुक्रः शनिराहुकेतवः सर्वे
ग्रहाः शान्तिकरा भवन्तु सूर्यादिनवग्रहेभ्यो नमः श्रीश्चते लक्ष्मी
श्च पत्न्यावहोरात्रे पार्श्वे नक्षत्राणि रूपमश्विनौ व्यात्तम् इष्णन्
निषाणामुं लोकमयाण सर्वलोकमयाणः श्रीलक्ष्मीदेव्यै नमः ॐ गौरी पद्मा
शची मेधा सावित्री विजया जया देवसेना स्वधा स्वाहा मातरो लोक
मातरः धृतिः पुष्टिस्तथा तुष्टिः आत्मदेवितया सह आद्यो विना
यकेप्यस्मै तेच कुलमातरः गौर्यादिषोडशमातृभ्यो नमः ई
ष्टदेवतायै नमः कुलदेवतायै नमः ग्रामदेवतायै नमः स्थान
देवतायै नमः सर्वेभ्यो देवेभ्यो नमः ॥ ॥ कौरेयावरः प्र
अथ कन्यापिता प्रहलादायं वरं गोत्र सत्वा पप्रपाच ... ॥

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

ॐ ण्यो ब्रह्मासि वेदे वेदधरः प्रभुः तं पात्वं मम यज्ञेस्मिन् ब्रह्मा भव

वि० द्विजोत्तमः ब्रह्मासनं तत्र मंत्रेणैव ब्रह्मा त्वं प्रतिष्ठ यः अस्मिन्

५ यज्ञे त्वं ब्रह्मा भव द्विजोत्तमः ब्रह्मासनं तत्र मंत्रेणावसा त्वं प्रतिष्ठ यं

अस्मिन् यज्ञे त्वं ब्रह्मा भव अहं भवामि २ व्रतेन दीक्षामाप्नोति

दीक्षामाप्नोति दक्षिणां दक्षिणा श्रद्धामाप्नोति श्रद्धया सत्यमाप्यते इति

वरणं नमो ब्रह्मण्यदेवाय गोब्राह्मणहिताय च जगद्धिताय

कृष्णाय गोविंदाय नमो नमः इति तिलकं ॥ ओं आचार्यस्तु

यथा स्वर्गे शक्रादीनां बृहस्पतिः तथा त्वं मम यज्ञेस्मिन् आचा

र्यो भव ब्रह्मणः अस्यासनं मंत्रेण आचार्यं स्वं प्रतिष्ठितः

अस्मिन् यज्ञे त्वं आचार्यो भव ॥ अहं भवामि व्रतेन दीक्षां ॥ नमो ब्रह्मणः

ऐं कं च कारे ण वरः ब्रह्मा चार्य्यो गा स्कं ध्या नतः कर्मेहा ता व न्यापि

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

ता उपग्रहं ददाति पंचलेति पूजनं ॥ ॐ ब्रह्मणेः ब्रह्माणी पत्नी
लक्ष्मी सहितो जनार्दनः उमया सहितः शंभुः प्रथमो उपग्रहं पंच्य
हं आवाहयाम्यहं ॥ ॐ कश्यपस्य पत्नी अदितिः रुद्र पत्नी।
च रोहिणी तु घोविनायकश्चैव बहितिः यो अपग्र आवाहया
म्यहं २ पुनः कन्यापितावरायच उपग्रहं ददाति पंचलेति पू।
जनं ॐ ब्रह्मणः ब्रह्माणी पत्नी लक्ष्मी सहितो जनार्दनः उ
मया सहितः शंभुः प्रथमो उपग्रह आवाहयामि ॥ १ ॐ कश्यपस्य।
पत्नी अदितिः रुद्रपत्नी च रोहिणी वर विनायकश्चैव।
हितीयो उपग्रह तुभ्यं वरः ॥ पुनः कन्यापितावरस्य चमनेर
पं पूजनं ॥ ॐ आधारा शक्ति नागेनाकरमध्ये तु पावनी।
त्रैलोक्य वंदितो देवि आपयमनेगुरु तेवरः ॥ तदनंतर वरस्य
वरस्य वररांगता पुंगीफलाक्षतादीन् ॥ इति पठति ॐ

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

वरं वृणीते वलवठैवै दैवारातस्य गहस्यहो मंपेशाततेतस्मात्
एवं वरं हं समर्थ्यवजितिमेमाः ऽएवं रहं जुह वैति। तस्मात्
दैवृणीतेमोसमसर्वः सम्प्रे[illegible]स्मादेव वृणीते आजगा
मे गौतमो पत्रपवाहस्य जैवले रास्तमस्तस्मात् आमानूमा
ताष्यास्वेकमाहूरं पंचकारहातस्मात् एवं चकारसहोवा
ववरंभवती गौतमापद्ध्याव यंतिमपेषववरोपातिमहो
वाचविज्ञापतेहस्तहिरण्यपस्यपात्रं गोश्वानां दासीनां
परिवारारांपरिधानानांमनोभवानमहोरनंतापस्मात्पर्ज
पतस्याभ्भवधानोभूदितिसपेगौतमेती र्थेनेछापाई
त्युपैम्यहंभवतीइतिवाचाहस्मैपूर्वमुपयंति सहोवा

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

पयो वीर्त्पायो वाच यजमानमंत्र पठेत् ॥ यन्मया भाषितानु
पूर्वं कन्यामनसिकर्मणाइदम र्थमंगलैमालेमच्छिद्रकरणा
यचा:वर: यजमानहस्तोपरिवामहस्ते च्छा वा वाचा मृ वाच:
तत्रवरपूजाप्रकारमंत्रविधि: ॥ ॐ साधुर्भवानास्तामर्चयि
ष्यामोभवंतुमितिरत्यात ॥ सर्वपैतवरेणतेवरोपवेना । ग
यैश्छंदमासमनेदेया ॥ ॐ साधुःभवानास्तामितिप्रजापती ।
ऋषिब्रह्मा देवतायजुर्वेगार्चनेविनीयोग: ॥ विष्टमाराय:
ॐ सपात्रेमेकविंशतिपट्टोत ॥ विष्टरपदेशमाञ्जलिनिवंध
नं ॥ ॐ विष्टरोविष्टरो विष्टर: विष्टरंप्रतिगृन्हामि मितिमि
धायं ॥ वरोविष्टरे गृहीत्वा ॥ तत्र मंत्र: ॥ ॐ वर्ष्मोस्मिसमाना
मुयतामिवसूर्यईमंतमभिभि ष्ठामियोमांकश्चाभिदासति

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

ॐ

वि०

७

इतिमंत्रेणासनआग्रविष्टरेणवरःउपविशति ॥
ततोपविष्टः यजमानपाद्यमंजलीमादाय ॥ ॐपाद्यंपाद्यं
पाद्यं ॥ इत्यन्योक्तेपाद्यंप्रतिगृह्यतामितिवदेत्‌: ॐपाद्यं
प्रतिगृह्णामिमितिविधायवरः यजमानाजलितोंजलि
नापाद्यमादाय:वरः इतिप्रजापतिऋषिः आपोदेवता:
यजुश्छंदः पादप्रक्षालनेविनियोगः ॥ ॐविराजोदोहोसि
विराजोदोहमसियमयिपाद्यायैविराजोदोह ॥ दक्षिणा
वरस्यांप्रक्षालयति ॥ अनेनैवक्रमेण अनेनैवमंत्रेण
वामवरस्यांप्रक्षालयति: ततः पूर्ववदुक्षमंतरंगृहित्वाः ॥
वरस्तावोधस्ता ॥ स्ताडुगास्त्रगंवरंजुष्योह ॥ ततोयजमान

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

दुर्वाक्षतफलपुष्पचंदनजलशंखपात्रं पेपात्रं गृहित्वा ॥
अर्घंच आपःक्षीरं कुशाग्राहासिद्धाक्षावरद्वात्रंदुलैः ॥ अर्घं
सिद्धार्थ पंचकांचैव अष्टांगो अर्घ उच्यते ॥ नाभिहस्तोमदानं व्या
सं धोसिरसि धारयेत् ॥ जानुभ्यां पादसंयुक्तो मष्टांगो अर्घ
उच्यते ॥ आगतो सिवरश्च सर्वकामार्थ सिद्धये प्राति
महस्तम यो सि: अर्घं गृहिन्हानमोस्कृतः ॥ ॐ अर्घो अर्घो अर्घः
ने इयनीतो ॥ अर्घः प्रतिगृह्यतामितिदातावदेत् ॥ ततोवरअ
र्घमतिगृह्णामिति विधाय ॥ यजमानहस्तांतशीर्षं गृहीत्वा ॥ मंत्र ॥
ॐ आपस्य इतिप्रजापति ऋषिआपोदेवता अनुष्टुप्छंदः अ
र्घगृहणेविनियोगः ॥ ॐ आपस्पुत्रआभिः सर्वान्कामानवाप्न
वात्त्रिपात्रस्पाहताताद्दिर्वेकौ पिदत्वा ॥ ॐ अग्निपर्वंगा ऋषिआ
पोदेवता अनुष्टुप्छंदः अर्घ्यग्रहणे विनियोगः ॥ इतिमेधातिथि
सिमंत्रे

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

ॐ रशिाधारयेत् ॐ समुद्रंवः प्रहिणोमिस्वां योनिमभिगच्छत। अ

रिष्टास्माकंवीरामापरासेचिमित्पयः इत्यर्घपात्रस्थजलं ईशा

वि० न्यां परित्यजेत्॥ ततो यजमानः आचमनीयमादाय। ॐ आचम

नीयमाचमनीयमाचमनीयमित्यनेकेन। ॐ आचमनीयं प्र

तीग्ह्यतामितिवदेत्॥ ततोवरः ॐ आचमनीयंप्रतिग्र

ह्यतामितिवदेत्॥ ततो यजमानहस्तादाचमनीयंगृहीत्वा।

ॐ आमागन्निति परमेष्ठी ऋषिः आपो देवता बृहती छन्दः आ

चमनीविनियोगः॥ मंत्रः॥ ॐ आमागन्यशसा संसृजवर्चसा

यमांकुरुप्रियंप्रजानामधिपतिंपशूनामरिष्टंतनूनामित्यने

नसकृदाचमनं द्विस्तूष्णीं ततो यजमानः कांस्यपात्र

स्थदधिमधुघृतानिपिहितानिसमादायः ॐ मधुपर्कोम

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

धुपर्कोमधुपर्कः। इत्यनेनोक्तेनमधुपर्कंप्रतिग्रहीतामिवदे
त्॥ ॐमधुपर्कंप्रतिग्रह्णामीत्यभिधायवरः। मंत्रः। ॐमित्रस्य
तिबृहस्पतिऋषिमधुपर्कोदेवतायजुश्छंदः प्रक्षणेविनीयोगः
ॐमित्रस्यत्वाचक्षुषाप्रतीक्षे इतिमंत्रेणयजमानवारूत्यामेव
निरीक्षे॥ ॐदेवस्यत्वेतिबृहस्पतिऋषिःसविताद्वेवताजगतीछंदःम
धुपर्कग्रहणेविनि॥ मंत्र॥ ॐदेवस्यत्वासवितुःप्रसवेऽश्विनो
र्बाहुभ्यांपूष्णोहस्ताभ्यांप्रतिगृह्णामीत्यभिधाय॥ इत्यनेनमं
त्रेणमधुपर्कंगृहीत्वा॥ वामहस्तेकृत्वा॥ तत्रमंत्रः॥ ॐनम
स्तोवाम्यायांनमस्तेऽतुश्वविद्धं ततोनिक्षतामि इतिदक्षिणाश्व
नामिकांगुष्ठाभ्यांप्रदक्षिणमालोड्यनामिकांगुष्ठाभ्यांभू
मौकिंचित्त्रिःक्षिप्य॥ पुनरपि एवमेववारद्वयंमंत्रपाठं
त्वाः तथैवत्रिःप्रत्येकंक्षिपेत्‌ भौमीप्रक्षिप्य: ततः मध्याचा

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

ॐ शन्मधुपर्कं किंचिद्दातीयकनायैह्वंदद्यात्॥ तत्रमंत्रः॥
ॐयन्मधुनोमधव्यपरमेरूणारूपमन्नाद्यंतेनाहं॥ मधु
वि० नोमधव्येपरमेरूणामन्नाद्येन परत्रयंमधुपर्कशेषमसं
८ चरदेशेधारयेत्॥ ततः आचम्य॥ पुनन्यासंकुर्यात्॥ त
त्रमंत्रः॥ ॐवाङ्आस्येऽस्तु नसोर्मेप्राणोऽस्तु अक्ष्णोश्च
क्षुरस्तु॥ कर्णयोर्मेश्रोत्रमस्तु॥ बाह्वोर्बलमस्तु॥ ॐ ऊर्वो
र्मे॥ ॐ ओजः अरिष्टानि मेंगानि संतु॥ इति हृदयो॥ ॐ अरिष्टा
निमेंगानिमेतनुस्तन्वामेसहसंतु॥ इतिपादेः॥ इतिशिरादि
।ग्रा प्रत्येकंसर्वंगात्राणिस्पृष्ट्वानापितद्वारा॥ ॐ गौ गौ गौ रित्यने
नोक्तोधाग्राह्यस्नेनगृहीत्वा॥ ॐ अद्येहेत्यादि अमुकमासे अमु
पक्षे अमुकतिथौ अमुकवासरे अमुकगोत्रोहं अमुकशर्माहं

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

ईमां मधुपर्कसंबंधिनीं गां गोविंददैवतां यथावस्तुतो प।
स्कसहितां वा तस्मै निष्क्रयेण गोदक्षिणां रजितं चंद्रदैवतां अ
मुकगोत्राय अमुकनाम्ने वराय श्रीयज्ञपुरुषनारायणप्री
तये तुभ्यमहं संप्रददे ॥ गोदानप्रतिष्ठा ॥ सिद्ध्यर्थं तामेव अर्थ
दैवतं रजितं चंद्रदैवतं दानुमुत्सृजेत स्वस्तीति प्रतिवच
नं प्रतिग्रहाभावे वरगिरि सिद्धानां गादद्यात ॥ ओं अद्येहे
त्यादि अमुकमासे अमुकपक्षे अमुकतिथौ अमुकवासरे अमु स
गोत्रोहं अमुकशर्माहं मधुपर्कसंबंधिनीं गां तत्स्वरूपा।
थनिवारणार्थं नानानामगोत्रेभ्यो ब्राह्मणेभ्यो दक्षिणां
दानुमुत्सृजेत वरः मंत्रपाठः ओं माता रुद्राणां दुहिता वसू
नां स्वसादित्यानाममृतस्य नाभिः प्रणु वोचं चिकितुषे।
जनस्य नाय मा गामनागामवधं वध्यश्च मम चामुष्य च हर
पाप्मनः मम चामुष्या ऽमुकाधिकारिणो यजमानस्य पाप्मा हितः

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

ओं उत्क्रष्टजोतत्स्यान्यानुत्पत्संछिदयाव॥ इतिततो वेदिका
ॐ यांनुषवेशार्वैराद्गिभ्रुन्वरहिता यां हस्तमात्रं परिमितां च
तुरस्रां॥ भौमौ कुर्यात परिसमूलनान्तु कुशामेषुतन्यापरि तन्जे
वि० त् गोमयोकेन्नापालिप्यस्नपोनस्रुवमूलेन सैनवाप्याग
१० स्पृ ऐश्वामीनेमृत्यां तं रत्तमे रगाः त्रिरुल्लिख्यः ३ उल्लेखना
क्रमेणानामिकांगुष्ठाभ्यामुद्धृत्य जलेनाभ्युक्ष्य पः तीत्वा
रत्नां कांस्यपात्रे प्रहितां वह्निं प्रत्यङ्मुखं समुपसमाधाय ततः त
सार्पविं चिन्तिवृजनं कीर्तिवातां गारादरः। ओं जरां गच्छ इति मन्त्र
प्रजापतिर्ऋषिस्त्रिष्टुप्छन्दः वासो देवता वासःपरिधाने विनि
योगः केन्नापानीयमं ३ पं॥ जरां गच्छ परिधत्स्व वासो भवा
कृष्टीनामभिशस्तिपावा शतां च जीह वाम श्रारदः सुव
र्चा रयिं च पुत्राननुसंव्ययस्वायुष्मतीदं परिधत्स्व वासः॥
ओं पमस्सामाना पवर्याग्न ऋषिः पंक्तिश्छंदः लिङ्गोक्ता देवता।
ॐ तत्सपरिधाने विनियोगः॥ इति पठित्वा तत परिधाप्यास्मै।

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

ददाति वरः। ॐ परिधास्यै यशोधास्यै दीर्घायुत्वाय जरदष्टिर
स्मि शतं जीवाम शरदः पुरूचि रायस्पोषमभिसंव्ययिष्ये स्मायु
ष्मातिदं परिधास्य वासः इति पठित्वा वरः वस्त्रं परिधत्ते ॐ
यशसमा द्यावापृथिवी यशसेन्द्राबृहस्पतिः यशो भगश्च मा वि
ददतो मा प्रतिगृह्णतां इति पठित्वोत्तरीयं परिधापितः ततो
वरस्य कन्यायाश्चाद्विराचमनं ततो कन्याप्रदाता परस्परं समंज
याः इति प्रोक्षी कन्यावरयोः परस्परं समंजयामभिमुखीकरणं
तत्र मंत्रः ॐ समञ्जन्तु विश्वेदेवाः समापो हृदयानि नौ सम्मातरि
श्वा सम्धाता समुदेष्ट्री दधातु नौ इति वरपठनीयः ततः कन्याप्रदेन ॥ कन्यावरयो
ग्रंथिनिबंधनं ॥ अथ कन्यादानं ॥ तत्र दाता गंधवस्त्रवासोयुतं फल
पुष्पं चंदनं जलान्यादाय ॥ जामातृहस्तस्योपरि कन्याहस्तो
त्तानं कृत्वा निधाय ॥ ॐ दाताहं वरुणो राजा द्रव्यमादित्यदैवतं ॥ वरो
सौ विष्णुरूपेण प्रतिगृह्णात्वयं विधि ॥ इति मंत्रं पठन्नमाले

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

पठित्वा॥ संकल्पः॥ दाता जल अखोपविख्यात प्रा अस्योर्चा विख्यावरा

ॐ यप्राप्त अखोपवे स्पकं न्याद याति॥ पृथ्वि परिवर स्वामह स्नेताले

वि० द्रव्यं ध्यात्वा॥ ॐ अद्य अमुक मासे अमुक पक्षे अमुक तिथौ ऽमुक

११ गोत्र स्य ऽमुक प्रवर स्य ऽमुक शर्म गोत्र प्रपौत्राय ऽमुक गोत्र । मु

त्र स्य ऽमुक प्रवर स्य ऽमुक शर्म गोत्र पौत्राय ऽमुक गोत्र

स्य ऽमुक प्रवर स्य ऽमुक शर्म गोत्र पुत्राय ऽमुक गोत्र

स्य ऽमुक प्रवर स्य ऽमुक शर्म गोत्र प्रपौत्री पं ऽमुक गोत्र

त्र स्य ऽमुक प्रवर स्य ऽमुक शर्म गोत्र पौत्री यं ऽमुक गोत्र

त्र स्य ऽमुक प्रवर स्य ऽमुक शर्म गोत्र पुत्री यं ऽमुक गोत्र

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

त्रस्य ऽमुकप्रवरस्य ऽमुक शर्मणो प्रपौत्राय ऽमुक
गोत्रस्य अमुक गोत्रस्य ऽमुक शर्मणो पौत्राय ऽमु
क गोत्राय ऽमुकप्रवरस्य ऽमुक शर्मणो पुत्राय ऽमु
क गोत्रस्यां ऽमुक प्रवरस्या ऽमुक शर्मणो प्रपौत्रीयं
ऽमुक गोत्रस्या ऽमुकप्रवरस्या ऽमुक शर्मणो पौत्रीयं ऽमु
गोत्रस्या ऽमु गोत्रस्य ऽमुकप्रवरस्या ऽमुक शर्मणो पुत्री
यं ऽमुक गोत्रस्या ऽमुकप्रवरस्या ऽमु शर्मणो वराय ब्राह्म
णायपतुम्यं ऽमुक गोत्रस्या ऽमुकप्रवरस्या ऽमुक नाम्नी दे
वी इमां वां नां: सालंकारां स्वर्णजटित मणिमौक्तिका
वीदुम अहीत धौरत्नपौतवो शेप शोभितां ताम्बूल पुंगी

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

पालअगर कपूर आंखडउ कस्तूरि वा डंडमलवं गजा
तीपालचं पवमालतीडसुमगराजविविधपालमूलं।
वि० वादिगांआदिशाखासहितौरैपकांश्यतान्नआयसमयरास
१२ पेभांडआदिनांगोवृषमहीषिउष्ट्र अजादिकादासदा।
सीनांग्रामादिनांअन्नपानलवणखासवांपस्कार सहितौ
द्रव्ययपाशाताहिरणमाखरैवतांकांश्यपात्रसोमदैवतं
ताम्रपात्रआदिदैवतांव्यंजनवांवायुदैवतांअग्न्यादिम
दैवतां गोवृषरुद्रदैवतांदासदासीप्रजापतीदैवतांवाम
प्रातुलीकानानाविधिईदैनलनागरै० आमंप्रजापती
दै० महीषीधर्मदै० वासः बृहस्पतिदै० मरिाप्रौतिकरुद्र
दै० वतां रेतानोवस्त्रानिपावितां चितविचित्रपक्षीअप्रवा

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

नाम्निं कन्या अमुक गोत्राय अमुक नाम्ने वराय भार्यात्वेन तु
भ्यमहं संप्रददे तुभ्यं ततः कन्यादानं प्रतिष्ठा ॥ ॐ अद्य यह कृतैतत्ः
कन्यादानं प्रतिष्ठार्थमिदं सुवर्णममग्निदैवतं अमुक गो
त्राय अमुक शर्मणे सप्रवराय ब्राह्मणाय वराय दक्षि
णामहं ददे तु ॥ ओं मिथुनं चादद्यात् ॐ कोदात्कस्मादा
त्कामाय प्रतिगृहीता कामैतत्त् इति वर पठित्वा ॥ इति
लग्नं ॥ ततः हस्तौ पाणौ गृहीत्वा ॥ ओं परेहि मनसा दुरं
दिमो नुप विमानो वा ॥ हिरण्यवर्णौ वै वा र्णौ सा पामनसा
वा रोतु ॥ श्री अमुकदेवी मं त्र पठति त्रिवो ज्ञाम यति
वरः ततो वेदी दक्षिणाम्भां दिशि वार र पर्णौ इ छ वा

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

ॐ वि॰ १३

लरामर्हिति षष्ठौ मौनीनः प्रकृ षस्य स्यांध अभि षेवा पा।
पैंतं धारयेत् ॥ ततः इत्यर्थे नोमनमोस्यपत्य धोरस्यच्छर पति धे।
विशिवापशुभिः सुमना सुवर्चा वीर सूर्द्देव वाभाः स्योनास
नोभवाहिपदे शंचतु ष्पदे सोमः प्रथमो विचंद्रे गंधर्व वि
वद आर ततः टती पे अग्निष्टे पतिः तुरीपेस्ते मनुष्यजा सो
मोददद् गंधर्वाय गंधर्वोददमग्ने र यं चपशु आश्वादाद्ग्नि।
मेह्यम पोई मांस्मान दृषा धि धत्त मामैर सः स्मान ऊष ती।
पिहस्य स्यामु यं ततः ॥ प्रहराम गोषेय स्तामुथामान् वहवोनी
विष्टौ ॥ इतिवरपठेतत् मंत्राते पर स्परं निरीक्षांत ततोग्नी
मद्क्षिणी हातापावया त ॥ पश्चाद्रुद्रस्योर हावस्त्र वोष्टित्त

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

टस्यापल्लवैर्वाटैर्वा ॥ तदुपरि दक्षिणायां च रत्नांदत्वा ॥ वधू

दक्षिणांततः क्षात्वा ॥ ॐ येहेत्यादिमासो त्तमेमासे अमुकमा

सेऽमुकपक्षेऽमुकतीथौऽमुकवासरे अमुकगोत्रोहंअमुक

नाम्नाहं मार्याप्रतिग्रहदोषनिवारणार्थं ईमां गोसव

त्सां गोविंदंदैवतांहिरण्यमग्निदैवतं अमुकगोत्राय अमु

कशर्मणे ब्राह्मणाय तुभ्यमहं संप्रददे ॥ तामुपवेशः व

चंवरः ॥ उपविष्टायां ततोचम्लवर्णायां कार्तव्यः पुष्पचं

दनं तांबूलवस्त्रमादाय ॥ ॐ अद्य कार्तव्यविवाहका

मे शिलाक्षतांशता तावेदस्तरां रूपब्रह्मचारमेवा पुष्पचंदनं

तांबूलवास्त्रोभिर्ब्रह्मत्वेन न त्वामहं वृणे ॥ इति ब्रह्म

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

ॐ
वि॰
१४

ब्रह्मणं ब्रूयात् ॥ ॐ वृतोऽस्मीति प्रतिवचनं ॥ यथाविहितं
कर्म कुरु इति वरेण्योक्ते करवाणीति प्रतिवचनं ॥
इति ब्रह्मवरणविधिः ॥ ततो वरेण्यं दक्षिणतः शुद्धमास
नं दत्वा ॥ दक्षिणतो ब्रह्मासनं उत्तरतः प्रणीतासनं
पश्चात्प्रणीतासनं आज्यासनं यजमानासनं ॥ तदुपरि
प्रागग्रान् ॥ कुशानास्तीर्य ब्रह्मणामस्मिन्कर्मणि द
क्षिणामानीय ॥ अस्मिन्कर्मणि त्वमेव ब्रह्मा भवेत्य
भिधाय कल्पितासने उपवेशयेत् ॥ ततः प्रणीतापा
त्रं पुरतः कृत्वा वारिणा परिपूर्य कुशैराच्छाद्य ब्रह्म
णो मुखमवलोक्याग्नेरुत्तरतः कुशोपरि निदध्यात् ॥ तता

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

परिस्तीर्णो बर्हिषश्चतुर्थभागमादाय: ॐ अग्नेरादि
शानांतं ब्रह्मणोग्नीपर्जन्तं नैर्हत्यायव्यान्तं अग्नेतः पश्चि
तापर्यंतं ततोग्नेरुत्तरतः पश्चिमादिशि पवित्रच्छेदना
र्थं कुशानयं पवित्रधारणार्थं साग्रसमंतरंगर्भि
कुशात्रयं पवित्रद्वयं प्रोक्षणीपात्रं आज्यस्थालि श्रुव
संमार्जनार्थं कुशात्रयं उपयमनार्थं वेणीरूपकुश
त्रयं समिधास्तिस्र३ ऋव आज्यं षट्पंचाशतमुष्टि
शतहपेवछिन्नमतांडुलपूर्णपात्रं पवीत्रच्छेद
नकुशानां पूर्वदिशि क्रमेणासादनियामि अथ
तेस्मात्पूर्वेदिशि आसाधारणावस्त्रन्युपत्यानिपानि

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

ॐ

तत्र शमीपलाशमिश्रांल्लाजान्दृषदुपले कुमा(र्या)भ्राता

सूर्पेदृढपवश्चन्पडुपऊनमालेपनादिद्रव्यं ततः

वि० पवित्रे छेदनकुशैः पवित्रे छित्वा ततः प्रादेशमिता

१५ पवित्रकरणं सपवित्रकरेण प्रणीतोदकं प्रोक्षणी

पात्रे निधाय अनामिकाङ्गुष्ठाभ्यां कुशाभ्यामुत्तराग्रेप

वित्रे गृहीत्वा त्रिरुत्पवनं ततः प्रोक्षणीपात्रं सव्यह

स्ते धारणं अनामिकाङ्गुष्ठाभ्यां कुशाभ्यामुत्तराग्रपवित्रे गृ वि

हीत्वा त्रिरुत्पवनं प्रणीतोदकेन प्रोक्षणं ततः प्रोक्ष

णीजलेन यथासादितवस्तुसेचनं ततोऽग्निप्रणीतयो

र्मध्ये प्रोक्षणीपात्रं निधाय आज्यस्थाल्यामाज्यं नि।

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

र्वीपततोधिश्रयस्रातंत्रचरुमेक्षणपरज्ञाग्निकर्पततः
श्रावूंपततपनंक्षात्वासमार्जनंभूशानाभ्यानरंतरतो
रत्लेवीसतः श्राव संमार्जनेनप्रयिणतोदकेनम्बुस्यः
पुनेपततपः श्राव दत्तिरणः ततोनिदध्यात्ः ततो श्राज्य
स्पाज्येरवतोरणं ततः श्राज्यप्रोक्ष्यावुतपवनं ततः उ
पयमनं कुशायामहस्तेमादाय ॐतिथुमजापतीमा
नसाधात्वातस्मीमन्त्रौच्छतातोऽग्निस्वसमिधाग्निपेत:
१ ततउपविशयसपवित्रप्रोक्षणीउदकेनपदक्षिणा
चामेणाग्निपपुक्षणंहात्वा प्रणितापात्रेनिधाय ॐ
पातितदक्षिणाजान्तंरूशेन्दः ब्रह्मणान्वारब्धः समि
धातमग्नौषा वेणाज्ह्यात् ततादाहुतमनंतरं श्रावाव
स्थिताहुतिशेषच्छातंसपोक्षणपात्रेमक्षीप्यः रतान्या

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

हृतिनुः॥ २ स्रोज रन्तु पा तु॥ ॐ प्रजा पते स्वा हा॥ इति प्रजा
पतये॥ इति मन सा॥ ॐ ई न्द्राय स्वा हा॥ इदं मिंद्राय॥ इत्या
धारौ॥ ॐ अग्नये स्वा हा॥ इदं मग्नये॥ ॐ सोमा य स्वा
हा॥ इदं सोमाय॥ ॐ भूरादि समस्त व्याहृति नां प्रजापति
ऋषिः अग्निर्वायुः सूर्यो देवता गायत्र्युष्णिग नुष्टु
प्छंदांसि होमे वीनीयोग॥ इत्या ज्य भा गो॥ ॐ भूः स्वा
हा॥ इदं भूः॥ ॐ भुवः स्वाहा॥ इदं भुवः॥ ॐ स्वः स्वा हा
इदं स्वः॥ ॐ त्वन्न इति वाम देव ऋषिः अग्नी देवता त्रि
ष्टुप्छंदः होमे विनियोग॥ २ ता म हा व्याहृतयः॥ ॐ त्व
न्नो अग्ने वरुणास्य विद्वान् देवस्य हेडो अव या सि सि
ष्ठा या जिष्ठो वह्नितम सो भुचा नो विश्व द्वेषां २ सि प्र मु

विं०
१६

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

ग्यास्वाहा॥ इदमग्निवरुणाभ्यां॥ ॐ त्वन्नो अग्ने इति वाम
देव ऋषिः अग्निवरुणौ देवते त्रिष्टुप् छन्दः होमे विनि॰॥
ॐ सत्वन्नो अग्नेवमो भवोती नेदिष्ठो अस्या उषसो व्युष्टौ।
अवयक्ष्वेरणो वरुणं रराणो विहिमृडिकथं स्वाहा॥ वोन
रधि स्वाहा॥ इदमग्नीवरुणाभ्यां॥ ॐ अयाश्चाग्ने
इति वामदेव ऋषिः अग्निर्देवता त्रिष्टुप् छन्दः हो॰ ॐ अया
याश्चाग्नेस्समभिस्वस्तिपाश्च सत्वमित्वमया असि।
अयानो यज्ञं वहास्ययानो धेहि भेषजं स्वाहा॥ इदं
मग्नये॥ ॐ ये ते शतमिति वामदेव ऋषिः अग्निर्देवता
त्रिष्टुप् छन्दः वरुणसविता विष्णुविश्वेमरुत स्वर्को देवता
होमे॰॥ ॐ येते शतं वरुणं ये सहस्रं यज्ञियाः पाशा वि
तता महान्ताः तेभिर्नो अद्य सवितोत विष्णुर्विश्वेमुञ्चन्तु मरु

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

ॐ

वि॰

१२

ममरु तोः स्व र्कस्वा हाः ईदं वरुणाय सवि त्रे वि स्ववेवि
श्वेभ्यो देवेभ्यो मरु द्भ्यः स्व र्केभ्यः॥ ॐ उदुत्तममिति शुनः शे
प ऋषिः वरु णो देवता त्रिष्टुप् छंदः होः॥ ॐ उदुत्तमं व
रुणपाशमस्मदवाधमं विमध्यमं श्रथाय अथा व
यं मादित्य व्रते तवानागसो अदितये स्याम स्वाहा ईदं
वरुणायादीतये च तास्सर्वमायश्चित्तसंक्त तांणोन्यारंभ
विंन्यः॥ ॐ ऋताषाडिति प्रजापती ऋषिः ऋताषाडिताषा
मग्नि गंधर्वा देवता प्रजुछंद होः॥ ॐ ऋताषाडृतधामाग्नी
गंधर्वाः सनईदं ब्रह्मक्षत्रं पातु तस्मैस्वा हाः वाट्॥ ईदं
मृता सोह ऋत धामा ग्ने गंधर्वाय॥ ॐ ऋताषाडि
ति प्रजापति ऋषिः ओषधयो प्सरसः शमदा देवता

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

यजुः छंदः होमे ॐ ऋताषाडृतधामाग्निर्गंधर्वस्तस्यौ
षधयोप्सरसो मुदो नाम ताभ्यः स्वाहा ः इदमोषधिभ्यो
प्सरोभ्यो मुद्भ्यः ॐ संहितः इति प्रजापति ऋषिः स
दोहितमस्विश्वसामसुर्य गंधर्वो देवता यजुः छंदः होमे
ॐ संहितो विश्वसामा सूर्यो गंधर्वः स न इदं ब्रह्मक्ष
त्रं पातु तस्मै स्वाहा वाट् ः इदं संहिताय विश्वसाम्ने सू
र्याय गंधर्वाय ः ॥ ॐ संहित इति प्रजापति ऋषिः मरी
चयो प्सरसः आयो देवता होमे ॐ संहितो विश्व
सामा सूर्यो गंधर्वस्तस्य मरीचयो प्सरस आयुवो नाम
ताभ्यः स्वाहा ः इदं मरीचिभ्यो प्सरोभ्यः आयुभ्यः

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

ॐ सुषम्णा इति प्रजापति ऋषिः सूर्यरश्मिश्चन्द्रमा गंधर्वो देवता यजु छंदः होमे० ॐ सुषम्णाः
वि०
१८
सूर्यरश्मिश्चंद्रमा गंधर्वः स न इदं ब्रह्म क्षत्रं पातु तस्मै स्वाहा वाट्। इदं सुषम्णाः सूर्यरश्मये
चंद्रमसे गंधर्वाय। ॐ सुषम्णा इति प्रजापति ऋषिः नक्षत्राणि अप्सरसो भेकुरयो देवता यजु छंदः
होमे० ॐ सुषम्णाः सूर्यरश्मिश्चंद्रमा गंधर्वो
स्तस्य नक्षत्राण्यप्सरसो भेकुरयो नाम ताभ्यः स्वा-
हा। इदं नक्षत्रेभ्यो अप्सरोभ्यो भेकुरिभ्यः ॐ इ।

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

षिर ईतिप्रजापत्रऋषिः ईषिरो विश्वव्याचा वातो गं
धर्वोरे वता यजुः छंदः होमेवि० ॐ ईषिरो विश्वा
व्याचावातो गंधर्वः सन इदं ब्रह्मक्षत्रं पातु तस्मै
स्वाहाः वाट्‌ इदं मिषिराय विश्वव्याचसे वाता गंध
र्वाय॥ ॐ ईषिर ईति आपोस्मर स ऊर्जो देवता या
जुः छंदः होमे०॥ ॐ ईषिरो विश्वव्यचा वातो गंधर्व
स्तस्यापो स्मरसः ऊर्जोनामत्ताभ्यः स्वाहा इदं महभ्या
स्मरोभ्यः ऊर्जेभ्यः ॐ भुज्युः सुपर्णो ईतिप्रजापतिऋ
षिः भुज्युः सुपर्णो यज्ञो गंधर्वो देवता यजुः छंदः हो० ॐ
भुज्युः सुपर्णो यज्ञो गंधर्व स्तस्य दक्षिणा अप्सरसः स्तावा

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

ना मताभ्यः स्वाहाः इदं भुज्यवे सुपर्णाय गंधर्वाय ॐ भुज्युः
ॐ इति प्रजापति ऋषिः दक्षिणाभ्यः सत्तावा देवताय।
वि॰ य यजु छंदः होमे॰ ॐ भुज्युः सुपर्णो यज्ञो गंधर्वस्तस्य दक्षि
१९ णा सर स्तावा नाम ताभ्यः स्वाहाः इदं दक्षिणाभ्यो
सरोभ्यः स्तावाभ्यः ॐ प्रजापतिरिति प्रजापति ऋ
षि: प्रजापति विश्वकर्मा मनो गंधर्वा देवता यजुः छंदः
होमे॰ ॐ प्रजापति विश्वकर्मा मनो गंधर्वस्तस्य ऋ
क्सामान्य प्सर स ए ष्टयो नाम ताभ्यः स्वाहाः।
इदं ऋक्सामाभ्यो सरोभ्य एष्टिभ्यः उदकस्पर्श
नं॥ इमां दक्षिणां आचार्य ब्रह्मभ्यः यथा विभागं।

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

यानुमन्महमुस्य जे शंन्तिर स्तास्यिव वास्त उभयोः स्वा।
ज्ञ याहोमः ओं चित्तं चेत्यादिनां परमेष्ठि ऋषिः वि
श्वादिमंत्रोक्तादेवता यजुश्छंदः होमे० ओं चित्तं च स्वा
हा। इदं चित्ताय। ओं चित्तिः स्वाहा। इदं चित्यै। ओं
आकूतं च स्वाहा। इदं माकूताय। ओं आकूतिः स्वा
हा। इदं माकूत्यै। ओं वागिं स्वाहा। इदं वाग्यै।
ओं दर्शः स्वाहा। इदं दर्शाय। ओं पौर्णमासं च स्वाहा।
इदं पौर्णमासाय। ओं बृहत् स्वाहा। इदं बृहते। ओं रथंत
रं च स्वाहा। इदं रथंतराय। ओं प्रजापतिरिति प्रजाप
ति ऋषिः प्रजापतिर्जयानिंद्रार्देवता त्रिष्टुप् छंदः होमे०
ओं प्रजापतिर्जयानिंद्राय वृष्णे प्रायच्छदुग्रः पृतना

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

जेयेभ्रातस्मैप्रियकःसमनमंतसर्वाःसजय्यासद्भव।
व्योभुवस्वाहाः इदंप्रजापतयेजयायानिंद्रायाः
वि० २ कस्मश। ओंम्त्रयेहेत्यादिःकागौतःज्ञःयाहोमसद्भुख्या
२० र्यईमांदक्षिणामाचांर्य्यब्रह्मभ्यासंप्रदद्देः ओंसांति
रस्तुसिवंचास्तुः ओंचरंजीवमहातेजो उभोयेवध
नागमंपवपामिमहादेवमनसाचिंतितशुभं स्वा
पशिवायः इतिजयहोः ओंम्प्राग्निर्भूतानामित्यादि
मंत्राणांप्रजापतिऋषिःमंत्रोक्तादेवतात्रिष्टुप्छंदः
हो० ओंअग्निर्भूतानामधिपतिःसमावत्वस्मिन्कर्मा
णयस्यांदेवहत्यांथुंस्वाहाः इदंमग्नयेभूतानामधि
प पतयेः ओंइंद्रोज्येष्ठानामधिपतिःसमावत्वस्मिं०।

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

स्तौ ते स्यामाशि ष्ये स्यापुरोधा य मस्मिन्कर्मराण स्यां
देवाहुत्यां स्वाहा: ईदं मिंद्राय ज्येष्ठानामधिपतये:
ॐ य मः पृथिव्याधिपतिः समावावस्मिन्क्षेत्रे स्यामा
शि ष्ये स्यापुरोधायः मस्मिन्कर्मराय: स्यादेवाहुत्यां
स्वाहा: ईदं माय पृथिव्याधिपतये: पृथिणातोदवास्पा
र्शी: ॐ वायुवरंतरिक्षास्याधिपतिःसमावाव: स्मि:
स्ते ते स्यामाशिष्ये स्यांपुरोधाप: मस्मिन्कर्मराय स्यादे
वाहुत्यां स्वाहा: ईदं वायवे स्यांतरिक्षाधिपतेः ॐ सु
र्य्योदेवोधिपतिः समावात्वां स्मि....... ते स्या माशिष्ये स्यां पु
रोधाप मस्मिन्कर्मराय: स्यादेवाहुत्यां स्वाहा: ईदं सु
र्य्याय दिवोधिपते: ॐ वृहस्पतिर्ब्रह्मणो वेदाधिपतिः

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

ॐ

वि॰ २१

स्पा॰ स्मिन्क्षेत्रेस्यामाशिष्यस्यापुरोधायमस्मिन्क
र्मण्यस्यांदेवाहूत्यांॅस्वाहा॰ इदंबृहस्पतयेब्रह्मणो
धिपतये॰ ॐचंद्रमानक्षत्राणामधिपतिःसमावतुं
स्मिन्क्षेत्रेस्यामाशिष्यस्यांपुरोधायःमस्मिन्कर्मणं
स्यांदेवाहूत्यांॅस्वाहा॰ इदंचंद्रमसेनक्षत्राणामधि
पतये॰ ॐमित्रःसत्यानांमधिपतिःसमावतव॰ स्मिन्क्षे
त्रेस्यामाशिष्येस्यापुरोधायःमस्मीन्कर्मण्यस्यांदेव
हूत्यांॅस्वाहा॰ इदंमित्रायसत्यानामधिपतये॰ ॐवरुणा
पानामधिपतिःसमावतुंस्मिन्क्षेत्रेस्यामाशिष्येस्या

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

पुरोधायामस्मिन्कर्मण्यस्यांदेवहूत्यां स्वाहाः ईदं वरु
णाय अपानामधिपतये: ओं समुद्रः स्रोतानामधिपतिः
समावत्वःस्मिन्क्षेत्रेस्यामाशिष्यस्यांपुरो धायमस्मिन्कर्म
ण्यस्यांदेवहूत्यां स्वाहाः ईदं समुद्राय स्रोतानामधिप
तये: ओं अन्नं साम्राज्यानामधिपतिः समावत्वः स्मिन्क्षे
त्रेस्यामाशिष्यस्यांपुरोधायमस्मिन्कर्मण्यस्यांदेवहूत्या
थं स्वाहाः ईदं मन्नाय साम्राज्यानामः ओं सोमो ओषधीना
मधिपतिः समावत्वःस्मिन्कर्मण्या ब्रह्मण्यस्यांक्षेत्रे
स्यामाशिष्यस्यांपुरोधायामस्मिन्कर्मण्यस्यांदेवहूत्या
थं स्वाहाः ईदं सोमायः औषधीनामधिपतये: ओं स

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

वितानामधिपतिः समावत्वः । इन्द्रो वैश्यामाशिष्येस्यापु
यायः मस्मिन्वा मर्मसयस्वांदेवाहूत्यां थुं स्वाहा: ईदं समपविवेम
ॐ सवानामः ॐ रुद्रायः पशूनामधिपतिः समावत्वं: ईदं ।
वि॰ रुद्रायः पशूनांमधितये: उदवास्यंशी: ॐ त्वाष्टारूपाणां
२२ मधिपतिस्समावत्वं: ईदं त्वाष्टारूपाणामधियतये: ॐ विष्णु:
पर्वतानांमधिपतिस्समावत्वं: ईदं विष्णवे पर्वतानांमधिपत
ये: मरुतो गणानामधिपतिस्समावत्वं: ईदं मरुतो गण
णानामधिपतये: ॐ पितरः पितामहाः परे वरे तता स्त।
पितृभ्यः तामहाः ईदं पितामहेभ्यः परेभ्यो ततेभ्यः ततामहेभ्यश्च
पिण्तोदकस्यर्शी: ॐ अग्निरेत्वित्यादिनां मंत्रायां प्रजाप।

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

तिन्नृषिः अग्निर्देवता परं ज्यायो ईशस्य वैवस्वतो त्रिष्टुप् छंदः
होमे॰ इदं अग्निमरुता नाम षाट् शाहुतिं तत्र॥ गोविंद गो
कुला चैव कात्वा तु गोपिकासह॥ तुष्टि पुष्टिकरो नित्यं
आयुरारोग्य संपदः॥ आपोशिवाय॥ ओं अग्निरेतु प्र
थमो देवतानां सो स्मै प्रजां मुंचतु मृत्युपाशात्॥ तदयं
राजा वरुणो नुमन्यातां सो स्मै प्रजां मुंचतु मृत्युपाशान् त
दयं राजा वरुणो नुमन्यातां मपे यं स्त्रि पौत्रमघं न रो
दात् स्वाहा॥ इदं मग्नये॥ ओं इमामग्निस्त्रायतां गार्हपत्य प्रजा
मस्यै नयतु दीर्घमायुः अशून्योपस्था जीवतामस्तु माता
पौत्रमानन्दमभिवुध्यतामियं स्वाहा॥ इदं मग्नये ओं स्व
स्ति नो अग्निर्दिवा पृथिव्या विश्वानि धेह्य यथा यजत्र॥ यद
स्याम हि दिवि जातं तदस्मासु द्रविणं धेहि चित्रं स्वाहा॥

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

इदमग्नये: ॐ मुं गच्छतु पंथाम् परि रसन्न रहिज्योति व्यध्येला

जम्न आयु: ॐ अपैतु मृत्यु अमृतं न आगाद्वैवस्वतो नो

अभयं कृणोतु न स्वाहा। इदमग्नये वैवस्वताये: वधूवरयो।

रंतरे पटं दत्वा: मंत्र पठत्तन्न: जुहोति: ॐ परं मृत्यो अनु परे।

हि पंथां यस्ते अन्य इतरो देवयानात्: चक्षुष्मते शृण्वते ते

ब्रवीमि मा नः प्रजां रीरिषो मोत वीरान् स्वाहा: इदं मृत्यवे

प्राशनोदकस्पर्श: ॐ आपः शिवा: शिवतमा: शान्ता: शान्ततमास्तास्ते कृण्वन्तु

भेषजं वाणीन रभ्या ताहोम कर्म: माङ्गल्यार्थ ईमां दृष्टि

र्णां प्राप्य ब्रह्मण्यां दद्दे ॐ शांतिरस्तु शिवं चास्तु। उभयो।

र्विकुमारयो: ॐ स्वर्गे पंच मे चैव श्रीधरं पतितानि यं प्र।

न्नतात्मीमस्तु या कामं सौभाग्यं प्रतिरूपवान्: आपशोधा

उ

वि:
२३

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

ये: ततो वरो वधूसमभ्रातृकन्याप वधूपाणिस्पर्शोपि जो भवतः
ततो वरांजलिपुटोपरि लाजैनवधांजलीप्य तयेता।
भिधायिना वधूभ्रात्रा जैन लीकरतपामी ... लाजैव वधू

लाजाहोमे ईश्वर स्मार्तयाग

वाग्दत्तो मन्त्रपाठः पू.र्वहोम: ॐ अर्यमादि मन्त्राणां त्र
यर्वंगा ऋषिः अनुष्टुप् छन्दः लिंगोक्ता देवता लाजाहोमे ॰
ॐ अर्यमणं देवं कन्या अग्निमयक्षत स नो अर्यमा देवः प्रे
तो मुंचतु मा पतेः स्वाहा: इदमग्नये: ईमांल्लाजानाभि... ज
स्वाहा इदमग्नये: ॐ इमांल्लाजानावपाम्यग्नौ समृद्धिक
करणं तव मम तुभ्यं च संवननं तदग्निरनुमन्यतामि
यं स्वाहा: इदमग्नये: सर्वान् लाजान् जुहोति अथा
स्यार लिखमाह मंत्रो मां गृह्णामि होति: ॐ गृह्णामि मणिमाया
द्दिनायाज्ञवल्क्य भरद्वाजा यं वैश्याप्रजापतय ऋषयः भगो

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

ॐ र्यमा सविता पुरंधयो देवता न पासां त्रिष्टुप् हि गनुष्टुभ
हेदामिते स्वं मितस्य यजुः पाणिग्रहणे विनियोगः॥ ता
वि० २८ न मन्त्रः। ओं गृभ्णामि ते सौभगत्वाय हस्तं मया पत्या जरदष्टि
र्यथासः भगो र्यमा सवितां पुरंधिर्मह्यं त्वादुर्गार्हपत्याय देवाः अमोऽहं
सामाहमस्मि सा त्वं सा त्वमस्यमोऽहं सामाहमस्मि ऋ
क्त्वं द्यौरहं पृथिवी त्वं तावेहि विवहावहै सह रेतो दधावहै
प्रजां प्रजनयावहै पुत्रान् विन्दावहै बहून्ते सन्तु जरदष्टय
संप्रियौ रोचिष्णू सुमनस्यमानौ पश्येम शरदः शतमि
ती मन्त्रेण। ओं गृभ्णामि हीता: अथ वधूमन्येष्टतरतः
पश्चादुपवीय पश्चिमत दृष्ट्वा पत्नं दक्षिणपादेनाश्मानं स्थापयेत्

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

परिश्वरः अरोहेममस्या ईत्यानेन मंत्रेण कुमार्याः दक्षि
णपादे स्वहस्तेन गृहीत्वाः अर्घस्यवरः प्रकरोति ईत्या
यीनतावरस्य अंजुपाठः ॐ अरोहेनममानममनममे
वैवधुंभिरूगामेवः अपीतिपृष्ठावतोवचाधस्यष्टा
नायनः ईत्यतिमंत्रेणारुढायामेवनस्याररोगयागा
पंति। ॐ सरस्वतिप्रा अवनु ऋषिः सरस्वतिदेवताः
अनुष्टुः छंदः या वा गाने विवि । ॐ सरस्वति मेदवसुम
रोवाजिनिवातेयात्वाविस्वास्याभ्रूतस्यप्रजायाम।
स्यास्यतः यस्याभूतंसमंभवः यस्यातिस्यमिदंजगा
तं तामयगायंगास्यामि यास्त्रीणंभूतंमंयशततो
ज्ञैवधपश्चाद्वरः प्रणिज्ञावहस्तमहिमग्रीमदक्षिणा
हत्वाः ग्रन्थमंत्रंयपठतियोमंत्रः अथपरिक्रमाः ॐ

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

तुभ्यमग्रइतिमन्त्रस्य वरुण ऋषिः अग्निर्देवता अनु
ष्टुप्छन्दः परिक्रमणे विनियोगः ओं तुभ्यमग्ने पर्यवहन्त्सू
वि॰ र्यां वहतुना सह पुनः पतिभ्यो जायां दा अग्ने प्रजया सह। स्वाहा। ३
२९ ततः पश्चादग्नेः पूर्ववत्स्थित्वा लाजाहोमः स्यात् गृह
स्थः स्वगृह्योक्तलाजहोमविधानानि पुनः स्त्री
प्रभृति सर्वमेव प्रतिक्षिप्य लाजाहुतीनां परिचयाद्युक्त
यह गण्या ... ओं अश्मारोहणानन्तरं गाथागान
वं पंचपदं त्रिरयणान्तं व्याख्यायतैवं ततो पुनरपि लाजे
वं त्यागान्तं पतिरंजलिभ्यां शूर्पकोणेन वधू। भ्रातुर्भार्यां
ज्रहोति। बहुस्वमंत्रपाठः परिक्रमणमर्याहोमः पुन।
क्रमोऽयं प्राक् तथा संपाद्य शिष्टान् लाजानंजलवा

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

पतिन्यारंभ्यय यत्तु मे गाहोतिरवि शोषककर्मभवति: ॐ
कुमार्यभ्याता: समिफलोमसमिश्रीलाजानांजलिनाँञ्व
होति तत: अरमनीति वपरिक्रमेगानं तुर: ततभाई
सैंद्रागण: श्लो: संकटेविषमैचैवपरि रूखाचमेपतीता
दाचभवतेम्याताम सप्रजन्म न गंफल: अनेन मंत्रेण
ॐ रकेरहित्विणाहम्लेवधनंकृत्वा ततोटीकालायण: ॐ
जयावधनंपठेत् हस्तग्रहवंधकृत्वा ॐ रेततेति
देवपठित्वा ॐ कुमार्याभ्याताअर्य कोणोप्रदेशानस्वर्वेला
जा अंजलिनावपतितोस्मिन्ति कुमारिज्यहोति ॐ भ
गायेस्वाहा: इदं भगाय: तत: रश्मीचतुर्थपरिक्रमे
णा: ततोवरउपविश्य: वहनणानारध आज्येन: ॐ प्र
जापतेतास्वा: इदंप्रजापते इतिमनसा: ॐ प्राहगीा

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

पात्रे हुत शेषाज्यप्रक्षेपः ततश्चालेपनोत्तरोत्तरा मेखला तां

ततस्समं उलेखुसम पदाक्रमणं वरः कपतिवक्षमारा। वि॰ २६

मंत्रै तत्रक्रमं प्रथममंडले ॐ एकोषवामषविस्नुस्त्वा

नेतु १ द्वितीये ॐ द्वे ऊर्जे विस्नुस्त्वानेतु २ तृतीये ॐ त्रिणि

रायस्पोषाय विस्नुस्त्वानेतु ३ ॐ चतुर्थे ॐ चत्वारि मयोभ

वाय विस्नुस्त्वानेतु ४ ॐ पंचमे पंच पशुभ्ये विस्नुस्त्वानेतु

५ ॐ षष्ठे षट्टहृतुभ्य विस्नुस्त्वानेतु ६ ॐ सप्तमे सखे

सप्तपदा भिव सो मनुव्रता भिव पादेन: ७ पर्वादानेक

कन्याच पाणिग्रहणंचमंगललाजानांच वह

ती प्रेतपनिचतर्पिकर्मणो कृतयुगे चतुर्वर्षे त्रेतायांवा

तुमासयो द्वापरेचतुर दिमासायादिने कलियुगे त्रि

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

लाजानां मध्ये कन्याः सा कन्याप्रति पश्चिमे सा कन्याभवे
त्कुमारि व्यासर्वांवरांवचनं प्रथा १ गृहकर्माणिका
र्याम्याभवेचित्तमलीचयाश्चासनंचैववासनं प्रथा।
मेवचनमब्रवीत् सत्यमेवः दुर्पीणिकर्माणित्वाहमा
सचसंगमेसांगारद्वार जौरंयच्छितियेवचनमब्रवी
त् सत्यमेवः २ दृशिगोषस्यपूर्षायमिष्टान्नमध्रंजलं
पंचभर्त्तायांचाटतियेवचनमब्रवीत् ३ सत्यमेवः अम्बपा
लपत्तेस्वामिवलपोवचनवारिन मनोवांछानकर्त्तव्यंच
तुर्थेवचनमब्रवीत् ४ सत्यमेवः कंडुवपालयेस्वामिव
लयौवनवारिनमनोवांछानकर्त्तव्यंपंचमेवचनवब्रवीत्
तः ५ सत्यमेवः ऋतुकालेतुसंप्राप्तेश्चर्भगर्णवसमसंयुत
गारद्वार जौरेचषष्ठमेवचनमब्रवीत् ६ सत्यमेवः वार्ति
केमाघवैपाखेपिटपक्षेसमाचरेत् वामांगीभवेमंत्र्योः
सप्तमेवचनमब्रवीत् ७ दानस्नानंचतीर्थंचदेवब्राह्मण

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

ॐ

वि० २७

रजनं एतेसर्वं मयालाभ पापकार्येशान चममः एकभि
व विस्मरस्यानेहाद्विरूप्ये पितृकर्म मिश्रिणाराय स्यावा
पः आत्मा वरणाच वारि मपोभवापः अंगाभगः पंचपञ्च
म्यजातकिंचि शुभ कर्मणो पशुपालनं बहु रस्तुभ्यः
बहुरितुदातव्यं मघसमम पदाभवविसृष्टामयंति ।
ततो अग्रेवद्य पश्चाद्र उपविश्यः पुरुषस्कंधस्थितः कुंभदा
न्नपवैतजमानिनियततोवरोवधः अभिसेचतिः अच्छ्र ।
तो भवंताचहिर्दिनं मे वचईइस्यत पाप्राणिपा कर्स्याव
पाभवतीः अनेन मंत्रेण पुनः ततः एवकुंभं चतुर्पंवनतज
लेनाभिषिंचेति ॐ आपोहिष्ठामयोभव तान ऊर्जेदधातु
नः महेरणायचक्षसे वशिवतमोरसः ॐ तस्यभाज
यतेहन ॐ उशतिरिवचमातरः ॐ तस्माअरंगमा

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

ॐ ममचित्तमनुचित्तंते अस्तु मम वाचमेकव्रता जुषस्व बृहस्पतिष्ट्वा नियुनक्तु मह्यम् ॥ इति मंत्रेण ॥ अ
वि॰ अवधमभिमंत्रयति वरः । अथ शिष्टाचाराद् वधूवर
२८ स्य वामभागे उपवेशयति तस्याः सीमंते वरः सिंदूरं
दापयति ॐ सुमंगलीरियं वधूरिमां समेत पश्य
त सौभाग्यमस्यै दत्वा याथास्तं विपरेतन ॥ इति मंत्रेण ॥
अथ वधूवत्सवानडुत्का श्चिद्रुत्सगणमतः पापमारद्दस्वा
नुगुमागाधलोहिता आनुउरुयमस्तोमावस्तोरौ उ
पवेशयेत् वरो वा ॐ इह गावो निषीदन्तु स्वाहा ॥ इ
हमहाकः ॥ इहो सहस्रदक्षिणो यज्ञ इह पूषा निषी
दन्तु ॥ अथ स्विष्टकृद्धोमः ॥ ॐ अग्नये स्विष्टकृते स्वा
हा इदं मग्नये स्विष्टकृते ॥ वा व षिष्ठाज्य मेद हनी

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

पात्रेमसेप्यः अपचरुहोमः अग्न्यरणी न्यारब्धः कार्यं कः त
तः आचमनं सविवाहहोमकर्मप्रतिष्ठार्थं इदं पू
र्णपात्रं प्रजापतिदैवतं अमुकगोत्राय अमुकशर्मणे
ब्राह्मणाय दक्षिणां दातुमहं संप्रददे तत ओं स्वस्ति वा
चनं ब्रह्मग्रंथिविमोक ओं सुमित्रियान आप ओष
धयः सन्तु इति पवित्रे गृहीत्वा प्रणीताजलेन शिर
सम्मार्जयः ओं दुर्मित्रीयास्तस्मै संतु योऽस्मान् द्वेष्टि यं च व
यं द्विष्मः ततः ईशान्यां प्रणीताजलं न्युब्जीकुर्यात् ततः
स्तरणां क्रमेण वहिर्हुत्या आज्येनाभिघार्याऽग्नेनैव जुहु
यात् वर्हिहोमः तत्र मंत्रः ओं देवा गातुविदो गातुं
वित्त्वा गातुमित मनसस्पत इमं देवा यज्ञं स्वाहा वा
ते धाः स्वाहा ततः ओं आप्यायस्व घृतं दक्षिणा इत्यनेन अ
वेक्ष्य पूर्णपात्रं पुष्पफलैः पूरयित्वा इति कार्यात् तत्र मंत्रः
ओं मूर्द्धानं दिवो अरतिं पृथिव्या वैश्वानरमृत आजातम्

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

ॐ मजिनकौविधं साम्राज्यमिति पिजनानामिसनपात्रयर्नं
वि० तदेवायस्वाहा। इदं मग्नये: ततोपविश्यस्रुवेणाभस्मा
२९ निनिपदक्षिणानामिकयागृहितभस्मना त्र्यायुषं कु
र्यात् ॐ त्र्यायुषंयदेवेषु त्र्यायुषं इति हृदया[illegible]व त्रकौमे
णावपेश्चललाटे त्र्यायुषंजामदग्नेरितिललाटे ॐ का
श्यपस्यत्र्यायुषं इतिग्रीवायां त्र्यापित्र्यायुषंकुर्यात् तदत्तनो
इत्यस्यस्थानेतत्रो इति विशेषः ततः आचार्यासनश
स्वसमीपेभुवयेपोरितस्मिंडुरवायांवरकन्ययो ततोन्ये
रपिपमातिवङ्हितपद्धस्मिपुरुषेः सिंदूरंकर्णोज्ञा
म्यवचनंचंवरकुर्यात् ज्ञाम्यस्त्रीयः अपपवोढाततोमंत्र
अपवेदितोमंउपमागनदुर्वाक्षितादिस्वहस्तांततस्त्रीरा
त्रमव्वालवयांणिनौअधगायिनोनिवृत्ययेभैपनौवध

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

वरभवतः इति विवाहपद्धती समाप्तं शुभं १ ॐ यं ब्रा
ह्मवेदांतविदो वदंति परमं प्रधानं पुरुषं तथान्ये वि
श्वोद्गते कारणमीश्वरं वा तस्मै नमो विघ्नविनाश
नाय। श्रीमत्पंकजविष्टरो हरिहरो वायुर्महेंद्रोनल
श्चंद्रो भास्करवित्तपालवरुणाः प्रेताधिपादिग्रहाः
प्रद्युम्नोनलकूबरौ सुरगजश्चिंतामणिःकौस्तुभो
स्वामी शक्तिधरश्च लांगलधरः कुर्वंतु नो मंगलं १
गौरी श्रीरदितिश्च कद्रुसुभगानताश्च वैसीसुधासावित्री
च सरस्वती च सुरभी सत्यव्रतारुंधती स्वाहा जांबवती स
रुक्मभगिनी सीतां जनीशेपदी वेलाजांबुनिधे समीनः
मकराः कुर्वंतु नो मंगलं २ नेत्राणां त्रितयं शुभं पशुपते
तेरग्नित्रयं पापावनं यद्विष्णोश्च पदत्रयं त्रिभुवनं ख्या

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

तं यस्मात्रयं गंगावाहपपत्रयं सुविमलं वेदत्रयं प्राल

ॐ ण्यानां ध्यानां त्रितयं द्विजैरभिहितं कुर्वंतु नो मंगलं ३।

वि॰ वाल्मीकः सनकः सनंदनमुनिर्व्यासो वसिष्ठो भृगुः

३। जाबालिर्जमदग्निरात्मजजनको गंगाधरो गौतमः।मा

धाता भरतपर्वतो वैरापसगरा धन्यो दिलीपो नलः पुण्य

यो धर्मसुतो जनातिनहुषो कुर्वंतु नो मंगलः ४ अश्वा

ता त्थो वटवृक्षचंदनतरुर्मंदारकल्पद्रुमो जम्बूनिंबकदं

बनूतनसरला वृक्षाश्च ये क्षीरिणः सर्वे ते फलमिश्रिता

प्रतिदिनं वैराजितराजीतरम्यं चैत्ररथं सनंदनवनं

कुर्वंतु नो मंगलं ५ गंगासिंधुसरस्वती च यमुना गोदा

वरी नर्मदा कावेरी सरयूर्महेंद्रतनया चर्मण्वती वे।

दिका क्षिप्रा वेत्रवती महासुरनदी ख्याता च या गंडकी

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

पृ र्या हृ र्या जलैः समुद्र सहिता कुर्वंतु नो मंगलं ६ गंगा
गोमति गोमति गणपति गोविंद गोवर्द्धनो गीता गोमय
गोरजा गिरिसुता गंगाधरो गौतमः गायत्री गरुडो गदाग्नि
रि गजा गंभीर गोदावरी गंधर्वा महेंद्र गोप गोकुल गणाः कु
र्वंतु नो मंगलं ७ लक्ष्मी कौस्तुभ पारिजातक सुरा धन्वं
तरि श्चंद्रमाः गावः कामदुधा सुरेश्वरगणा रंभादि देवां
गना अश्वः सप्तमुखो सुधा हरि धनुः शंखो विषं चांबु निधेः
रत्नानीह चतुर्दश प्रतिदिनं कुर्वंतु नो मंगलं ८ इत्थु
क्तं वरमंगलाष्टकमिदं संचिंतनाभिस्थितेः गंगासागरसंगा र
प्रतिदिनं कुर्वंतु नो मंगलं ९ इति कालीदास विरचितं
मंगलाष्टकं संपूर्णं ॥ श्यामा वंदे श्यामा वाः सुभिनव घ
ननीलः श्रीमद्वाम्याद्दलोल च्छिलकललित भाल स्वारुमं
दार मालाः विदलितारिपुजालः पुन्यकारुण्य शीलश्चि

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

ॐ

भुवनं परिपल पातुः गोपाबालः ॥१॥ दिव्यं वारिकपं
पातः सुरधुनिमौलकपं पावको दिव्यं ताद्दिलोचनं।
कपं महीद्दिव्यं सर्वांगेतव ॥ यस्याहस्त विधौत्वपाय
मुखितो गरः परित्यज मित्र शैलभुवा विहिस्वल
पितः शंभुः शिवायास्तव ॥२॥ कस्तूरितिलकं ललाट।
पटले वक्षस्थले कौस्तुभं नासाग्रे गजमौक्तिकं कर
तले वेणुकरे कंकणं ॥ सर्वांगे हरिचंदनेन कलितं
कंठे तु मुक्तावली गोपिभिः परिवेष्ठितो विजयते गोपा
लचूडामणिः ॥३॥ ज्याहा छिवद्ध्वटको मुखपाणिपद्मे
प्रेखन्नखांम्बु वचयपविलितोकिवापाः ॥ त्वांपातु मंजरी
तपल्लवकर्णपूरलोभभ्रमरविभ्रमभ्रात्कटाक्षः ॥४॥

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

सानंदं न रिह स्वा ह्ना स्र ज र वा हा त कौ मार वा ई वंसा
सामा य्र रं ध्र वि शा ति फ स्वा प तौ भो ग म्र को य भी जि ॥ गे
गा जें द्वि ना लि मा ला स्रु र व मि त क कु भ स्रा उ वे ष्ठ ल पा यौ
वै ना य व र भ्रि र यो व द न वि धु ता प: पा तु ची वा का र वा यु:॥५॥
जा मा त कं य से विं ग ल भु ज ग भ पा ज म स्रे कि स नि ह्र: किं
प्र से दा स्वि दो वा ध्रु ल कि स्रु त ग म र छ्र मे थी त ना य:॥ वद्धं
से कं क यो य त्रु ट ति शि य व प्र्वं ना स्त्रि प त्ल गा रं मे ए वं गो री
गौ री स रवी भिः प रि सा यु स पे ल जि ता: पा तु शं भु:॥६॥ पे
न्यो त्या त्म म ह्ल मं दा गि रि: छ वि क्ष तं गो ल सा ह पै न मा त्ता
यं ल स्रु र स्वि ड्र: का पा ई शे बि ष्क ता: धा त्वा ट गि प दा
नि पे न व स्रु घा व ड्रो व लि लिं ल पा स्रो व: पा तु ष्ठु गे ष्ठु
गे ष्ठु गे प ति स्रै लो क्य ना पो ह मि:॥७॥ इति श्री शिव

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

ॐ श्लोकः अथ चतुर्थीकर्म्म ॥ ॥ तत्रापररात्रे।
वि० चतुर्थ्यामपररात्रेऽभ्यंतरतोऽग्निमुपसमाधाय दक्षि
३२ णतो ब्रह्मासनमास्तीर्य्य उत्तरत उदपात्रं प्रतिष्ठाप्य
स्थालीपाकं श्रपित्वाऽऽघारावाज्यभागौ हुत्वाऽऽज्या
हुतीर्जुहोति विवाहदिनमारभ्य चतुर्थीति चौ चतुर्थ
दिनेऽपररात्रेः पञ्चमे यामे स्नानकर्म कुर्यात् तत्रादौ
दंपत्योरुत्सारन एवं स्नानं कारयित्वा गणेशं गौरीं
पूजयेत् यथा अद्येहं मम कधार्म्मिणां सपत्नीकोऽहं
करिष्यमाणविवाहांगचतुर्थीकर्म्मणः पूर्वांग
त्वेन भगवतो गणपतेः यथामिलितोपचारैः पू
जनं करिष्ये तत्प्रकारेण गणेशं पूज्य।

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

गृह्याभ्यंतरे पंचभूसंस्कारपूर्वकमग्निंसंस्थाप्यशिखि
नामानमग्निमावाह्यपश्चिमतोवरस्याम् अमुकोहंकरिष्यमा
णविवाहांगचतुर्थीकर्मणिस्थालीपाकतंत्रेणतावेक्षणायथस्वणाः
प्रजनंवेगीचकरिष्ये इतिसंकल्प संपूज्यपृथ्याकपात्र ॥
॥ अयेहसपत्नीकोहंविवाहांगचतुर्थीकर्मचकरिष्ये
पती ∨ देवताध्यानंकृत्वातः चतुर्थीकर्मणोहपक्षे तत्र प्रजा
पतीमिंद्रमाग्निमोममाग्निवायुसूर्यांश्चेंद्रमसंगंधर्वं
आज्येनप्रजापतीवरुणमशेषेणाग्निस्विष्टकृतांअग्निवायुं
सूर्यंममसीवरुणामगिसवितारंविष्णुविश्वानरमरुद्रा
सर्वानवरुणामहितिप्रजापतिआज्येनाहंपक्षेततत्रावलोप
वेशनानंतरं अभिषेकार्थं उत्तरतोदुग्धपात्रंप्रतिस्थाप्याः

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

ॐ

पि॰ ३८ ति

मिताम प्राय नादि संभरूकर्म कुर्यात् ततो मणि स्त्रेप ज्यः य लान्यार ध्या या स्व वाज्य भागौ हुत्वा आज्येन पंचा हुतीर्जुहुयात् पंचा अग्न्यादीनां पंचानां परमेष्ठी ऋषिः त्रिष्टुप् छंदः लिंगोक्ता देवता होमे विनियोगः ॥ ॐ अग्निः प्राय श्चित्तेः त्वं देवानां प्रायश्चित्तिरसि ब्राह्मणस्त्वा नाथ काम उपधावामि यास्य पति घ्नी तनूस्ता मस्यै नाशय स्वाहा इदं मग्नये उदकपात्रे संस्रवप्रक्षेपः ॐ वायो प्राय श्चित्ते त्वं देवानां प्रायश्चित्तिरसि ब्राह्मणस्त्वा नाथ काम उपधावामि यास्यै पतिघ्नी तनूस्ता मस्यै नाशय स्वाहा इदं वायवे। ॐ सूर्य प्रायश्चित्ते त्वं देवानां प्रायश्चित्तिरसि ब्राह्मणस्त्वा नाथ काम उपधावामि यास्यै पशुघ्नी तनूस्ता मस्यै नाशय स्वाहा इदं सूर्या

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

य ॐ यं इमामायाश्चित्तो: त्वं देवानांमायश्चित्तिरसिब्रा
ह्मणास्त्वानाथकाम उपधावामि यास्यै पतिघ्नी तनूस्त्वा
मस्यै नाशय स्वाहा ई इदं गंधर्वाय: ततः स्थालीपाकमा
ज्येनाभिघार्य स्रुवेणावदाय ॐ प्रजापतये स्वाहा एतासां च
माहुतिनां उत्तरत उदकपात्रे संस्रवधारणं केचिदिच्छ
न्त्याहुः ततः स्विष्टशेषमादाय न्यारभ्यः ॐ अग्नये स्वि
ष्टकृते स्वाहा इतिहुत्वा भूराद्यानवाहुति स्वाज्येनहु
त्वा संस्रवप्राशनादि दक्षिणापात्रदानं कर्म कृत्वा ततः सं
स्रवमुदपात्रमादाय वधोर्ध्व दर्भैर्नभिषिंच
ति ॐ या ते पतिघ्नी प्रजाघ्नी पशुघ्नी गृहघ्नी यशो।
घ्नी निन्दिता तनूर्जारघ्नी ततएनां करोमि सा जीर्य त्वं मया

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

ॐ सहास्यो वहः इति नामादेशः अथ षष्ठी शेषं च स्मादा
वि० यवच्छ प्राशपतिप्राणैस्ते प्राणान् संदधामि इति यजान्न
३५ षिः पङ्क्तिछंदः पत्न्यैव [illegible] ष्टे प्राशने विनियोगः ॐ
प्राणैः प्राणान् संदधामि अस्थिभिरस्थीनि मांसैर्मांसा
नि त्वचा त्वचमिति स्वकामा या पति अत्र शिष्टाचा
राद्दंपत्योरन्योन्यं कंकणनिर्मोकः अंचलग्रंथिमो
च श्चतातोरादीनां संकल्पः आचार्याय यथाशक्त्या अद्
त्वाऽभिषेकतिलकमंत्रपाठादी कारयेत् इति विवा
हपद्धतौ चतुर्थीकर्मक्रमः॥ संवत् १९४८ श्रा० ग० १५

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

॥ अथार्कविवाहः तृतीयविवाहात्पूर्वं दिनचतुष्टयाधिक्यवर्ज्य हि जो रवि
वासरे शनिवासरे वा हस्तार्क्षे ऽन्यस्मिन् शुभनक्षत्रे ऽभाग्ये योग्यं दान्तु स्वा
रिस्तही तो शुभदिने प्राच्यामुदीच्यांवा फलपुष्पान्वितमादिप्रको ऽर्कसमि
धेगत्वा तत्र स्नात्वा अलंकृत्य निर्माय अर्कसमीप मंडप विरच्य कोविवाह
सामग्रींसंपाद्य गणेशपूजनं करावे अद्येहामुकोऽहं अमुकं विवाहकर्मणि
निर्विघ्नतासिद्ध्यर्थं भगवतो गणेशस्य पूजनं करिष्ये प्रधानसंकल्पं
अद्येत्यादि अमुकोऽहं मम तृतीयमानुषीपरिणयजन्यदोषपरिहारा
र्थं शुभफलप्राप्त्यर्थं तृतीयविवाहाधिकारसिद्ध्यर्थं अर्कविवाहं करिष्ये
तत्र स्वाङ्गत्वेन मातृपूजनं नांदीश्राद्धं पुण्याहवाचनानि करिष्ये तदंगावे
नः आचार्यस्य पूजनं वरस्याच करिष्ये मातृपूजानांदीश्राद्धपुण्याहवाचना
नि यथाविधि विधाय आचार्यस्य पूजनं वरस्याच कृत्वा ततो वरः आर्क
पुरतः स्थित्वा मर्त्यार्यप्रेत्तु त्रिलोकवासिन्सप्ताश्वच्छायया सहि
तोरवे तृतीयोद्वाहजं दोषं निवारय सुखं कुरु एवं प्रार्थ्य मे एवं संप्रार्थ्य
ततो वस्त्रैश्छायासहितामर्कं माल्यादि आकृष्टेनेति पाद्यादिभिः स
म्य श्रावयत्स्नपस्नानाभ्यामर्कमावेष्ट्य आपो हि ष्ठेत्यादिमंत्रैर भि

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

विंप्य रुद्रौ दनं तां हलेच समर्प्य प्रदक्षिणीं कुर्वे मंत्रं पठेत् मम
प्रीति कारार्थे पेय पापस्य व्यपुराणानी अर्वोजा ब्रह्मणास्त्वष्ण अस्माके
परिरक्षतु इति जपित्वा पुनः प्रदक्षिणीं कृत्य प्रार्थयेत् नमस्ते
मंगले देवि नमः सवितुरात्मने त्राहि मां कृपया देवि पापौघे मग्न
नागता अर्वौ वं ब्रह्मवरास्त्वं वः सर्व प्राणहिताय च । वृक्षाणामा
त्रिरत्नं देवानां प्रीतिवर्द्धन इति प्रार्थ्य हृजे ये वसि बार पमुखं कु
रु इति संप्रार्थ्य संकल्प अद्येहेत्यादि कश्यप गोत्र काश्यप अवत्सार
नैध्रुवेति त्रिप्रवरान्वितादि अप्रपौत्रीं सवितुः पौत्रीं मम आत्मस्य
पुत्रीं इमां कन्यां अमुक गोत्राय अमुक प्रपौत्राय अमुक पौत्रा
य अमुक पुत्राय अमुक नाम्ने वराय इति गोत्रोच्चारं तावत् गाः
समुद्योति कन्यां निवेद्य स्वस्तिवाचनं पठित्वा अथाचार्य्यो वि प्रेष्य
गोशिष्योदत्वा गानू आचार्य्यः पूर्ववत् गोत्रोच्चारं कुर्यात् काश्यप गो
त्राय आदि परस्य प्रपौत्रीं सवितुः पौत्रीं मम आत्मस्य कन्यां अमुक गोत्रा
य अमुक शर्मणे वराय तुभ्यमहं संप्रददे इति वदन् हस्ते जलं
दत्वा दानवाक्यं पठेत् अद्य कन्यामिमां विप्र यथा शक्ति वि भूषि

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

याम् गोत्राय शर्मणे तुभ्यं स्वधा पितृभ्यः स्व धाय ईशितरस्तु यशो मे धाम: समृ
द्धतामु धर्मो मे धाम: मनस्स्थाम् यशो मे धाम: समृद्ध तामु इमरहौ
स्विधार्म संप्रज्य मनो या वाचं गाय पुनं हन्ता गाय भ्यां भ्यवयैं हृदयेण
इत्यादारं पंचधारं या परिखेत्यादि मंत्रैर्विद्धपेत् मंत्रा: परायाणी धुरो
गिर इमां भवं तु विश्वत: इदं पितृमनुसृजेत् आत्मभयं तु पृष्टु प: १ ओ३ ई
इमामस्सरसी इदं स्य युवोमि देवस्मसिवे भयेद्यमासि २ ओ३म् विभ्रमसि
मपाहयोस्त्वन्हीरसि हव्यवाहन: श्रैत्रो चोमिसयचेतास्तु योमिसावि स्वबे
शठ ऋषिगासि १ ओ३ अणुगामितावि रक्षामिरसि यमामि रवस्परसि
दुयस्वाहुन्युरसि माली तो प: महमाड सिध शानु: परिष पोसिप
धमानोन भोसि प्रातवातामि वोसि ह यस्य हुन: वरायामासि स्व
अभीति: ४ ओ३ सुहु होमि वि स्वयवा: वजोभि कपारहि रसिउ घोयागस्ये
इमस्मि सरोप्यायस्य जरोमामामानत्ता प्रमधपाते प्रमा पितर स्वसिमे भिमै
नृपेथिस्व पानेभ्यामि नस्यमा ५ ओ३ मि नस्यमापहृ पेनृपुनयुन
यः सगुरा: सगरा: सगरतस्य सगरोना प्तारोडराना केन पातमा
गन्प: पितृणामाययो जोपा याममानमोयोस्तु मामाहं ओं सिव ६

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

ॐ ज्योतिरसिविश्वरूपंविश्वेषांदेवानांसमित् ॥ सोमातनूकृद्भ्यो
अ० द्वेषोभ्योऽन्यकृतेभ्यः उरुयन्तासिवरूथंस्वाहा जुषाणो अप्तुरा
२ ज्यस्यवेतुस्वाहा ७ ॐ अग्नेनयसुपथाराये अस्मान्विश्वानिदेवव
युनानिविद्वान् युयोध्यस्मज्जुहुराणमेनोभूयिष्ठान्तेनमउक्तिंवि
धेम ८ ॐ यन्नो अश्वियिवीशिवस्तरोत्य वम्रघःपुर ३ शृणुप्राभिन्द
न स्वर्पेवाजाजयतुवाजसातावयं ४ शर त्र जयतु जत्वापारा स्वाहा
६ ॐ ऊर्ध्वमोविकर्मसोऽरुत्त्वायायनस्याधिः यां यात्रा येनेपिवश्र
श्रपज्ञपाविद्धिरस्वाहा १० ... नेः रु नमाय ष्य ... वे पंच
गुरोधारा वा आर्यस्थान्येवक्री ... सोमतिरत्नौकावानतोवरः
आसायैवाश्रष्ठ ... यत या संस्थाप्यवरवेयानिगुरास्त्रेगा
वा कलशावकराठे श्याये स्य हुत्रिद्वारानि ... फलशेषु ३२
विमुषिताविलसमायाहयात् ॐ इदंविष्णुर्विचक्रमे त्रेधानिदधे
पदम् समूढमस्यपांसुरे स्वाहा ... स्वाहा ... ऊर्ध्वं ... तिलैपे
यम्हे संस्कारवर्षमाग्रसंस्थाप्य श्रांति ... स्वादिवरदनामा ...

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

प्रतिवाप्य पाद्यादिभिः संपूज्य आचार्याय यमा गोहुत्वा द्रव्यस्पागं आर्य्या
दू थ्रये हेत्वादिः अथ विवाहे धर्म्माग्नौ यस्ये तत्र प्रजापतीमिदम
ग्निं सोमं बृहस्पतिं अग्निं आयं वायुं सूर्यं प्रजापतिं चाज्येन हं क्षे
मधानहोमं मंत्रो ॐ सं गोभिरांगिरसो नक्ष्माणो भगइमे दर्प्यमूर्धानि
नाप जनैर्मिमोनानुरस्मात्तो ॐ भनानि बृहस्पत ये वाजयाय त्वा सिवाजो स्वाहा
इदं बृहस्पतये ॐ यम्मो यावाम महामाय वक्षपुष्ठं समस्य जामहे तम
स्मायं वामं दस्य वय पदे वं उत्तीपिव स्वाहा इदं मरुद्भ्य ततो व्यस्तस
मस्तव्याहृतिभिर्जुहुयात् ॐ भूः स्वाहा इदमग्नये ॐ भुवः स्वाहा
इदं वायवे ॐ स्वः स्वाहा इदं सूर्याय ॐ भूर्भुवः स्वः स्वाहा इदं प्रजा
पतये ततो भूरसाद्दिनवाहु इति होमं विधाय ह्यपापाज्ञदानान्तकर्म
समाप्य अथ वैमदादिनी रात्र समापयेत् भयात्भाजिरकर्म स्वावरे
डुजयातुपत्तं अथ वै पत्या निनवं दोहतामुर्वेद्यत्रुमहेषि इति समार्व
गोमितस्तां प्रतिष्ठाया अथ वै प्रतिष्ठितां सूर्य्ये विसृज्य आचार्य्याय गो
दुग्धं दक्षिणां दद्यात् अन्येभ्योपि यथा नामग्योपधाशक्ति स्वा दुग्ने
पद्म्यानि आचार्याय दद्यात् दिनचतुष्टयं अथ ॐ भाग्यरक्तपेत

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

गीता: पंचमे [illegible] विस्[illegible]वैव गोमायोविधिनामीतु वीप
श्री· यान्तु [illegible] यानेवतु [illegible] पा [illegible] मनुद्रिमात्र [illegible] दास्पयां र
३ पारा [illegible] पचमाणीताः [illegible] पायब्रेम्यादृश्यायापिशान्ति
त: [illegible] पुण्य [illegible] पाह्याकमन्यवेत् [illegible] एवमको विवाहद
त्याराता पांचवाह्य [illegible] ॥ २ ॥ [illegible] विवाह: तत्र वेनु: वाल
वैधव्य [illegible] भाविपितीमासुपि [illegible] पालसंताता: प [illegible] कन्या
ता [illegible] पिया [illegible] पूर्व कालेय [illegible] बलान्विता विवाहे
तो [illegible] मेलय [illegible] दोषाभाव उक्तो
विधान [illegible] उस [illegible] दि पि [illegible] प्रजा [illegible] पियाणा त
यास्तु विवाहे [illegible] पुन [illegible] शंनन्नापते [illegible] [illegible] पूर्वं गरोा
संसंरङन [illegible] नवाशीपि वाद: [illegible] कालीसधीपि [illegible]
हि [illegible] मातुगोत्राप [illegible] योरस्या: कन्याप [illegible] स्या [illegible]
[illegible] निता [illegible] यरोषाप [illegible] तपि [illegible] गा [illegible]
विवाहं [illegible] कारेपि ता [illegible] गावेन भार: प्रजा [illegible] पिक [illegible]

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

यनान्नीकरिष्ये इतिसंकल्पः मातृपूजनादिपुण्याहवाचनांतं कर्म कृत्वा कृत
शेनवरस्यसुनानासमंरज्या । विष्टरफलशंस्तुपयोप्रतिमायाविष्णुवरस्यो
पयुक्ताय स्याए मं र्फ पद्माभ्योनस्वाप्पस्नानंस्यादि ॐ अर्हणाः वः स्वः
कुवंशांप्रतिमायाविष्णुवरस्यास्तुपतिपार्थोभ्यर्चनम एवंसंकल्पः अद्येह
अमुकगोत्राममुककन्यापितामुकोरेहं वैश्यस्यवरपरिग्रहार्थं विष्णुवस्य
प्रतिमायाविष्णुवरस्यार्थाः पूजनंकरिष्ये इतिसंकल्पः ॐ विष्णवेनमः
ॐ वरस्यायनमः इतिनाममंत्राभ्यां ॐ विष्णोरराटमसिविष्णोःश्नप्त्रे
स्थोविष्णोःस्यूरसिविष्णोर्ध्रुवोसिवैष्णवमसिविष्णवेत्वा इति ॐ ततो
पालिश्रवस्यायन्मानस्तदाशाम्भेपजमानोइविभिः महेउमानोवरुणा
इयोधुरुणाश्च समानउग्राण्डुःप्रमोचोः इतिवैदिकमंत्राभ्यांच पापा
द्विनीयाजन्मांतविष्णुवरस्यार्घ्यस्य प्रार्थयेत् इहिविष्णोवररूपकन्या
पालपडुरवतः पाणिजीवपकन्यायाविघ्नवरदेवपपापात्कुरुसमं नमस्ते
यामार्यना वरस्यागास्वरूपस्तांजीवनानामसमाग्यपणिजीवयथा
न्यायाविघ्नंकुरुमेसुखं ... इतिमंत्रमार्थविष्णुवरस्यार्ग्यस्वरूपिणो

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

ॐ अमुष्मै इमां श्रीरूपिणीं वरार्पिणीं कन्यां समर्पयामि पवित्येत्यादि
ॐ मंत्रैर युक्ताङ्गुष्ठं स्वस्य मंत्रात् अथ दशांशतुवेन स्रुवेणा कन्यां कुम्भं
१ च पवित्रैश्च ततः ॐ भद्रानिः सार्धं विसृज्य सलिलापापेचं च पल्लव
सहितेन जलेन समुद्रज्येष्ठा इत्यादिभिर्मंत्रैः कन्यामभिषिंच्य दक्षिणां सं
कल्पं कुर्यात् अथ गृहेत्यादि अमुकगोत्रः कन्यायाः अमुकस्या नक्षत्र
ताङुत्थ्य दुष्टचित्तवैधव्यदोषपरिहारार्थं सौभाग्यफलप्राप्त्यर्थं ॐ
विवाहकर्मांगत्वेन तुर्यगोषदानं माता पिता वृद्धभ्राता कृतं कर्मण्या मा
दुराप वैश्यं मातृतुल्यांतांधि लघवस्तया याः पति मां आचार्याय दक्षिणा
इमां भवप्रतीं दक्षिणां च ब्राह्मणेभ्यो विभज्य दस्ये तां पारिहार्येन प
यासंख्यावाकान्नु धात्रेयं भोजयिष्ये ॐ तत्सत् इति संकल्प आचा
र्याय प्रजामां सदक्षिणां धनां ब्राह्मणेभ्यो दक्षिणां विभज्य आशिषं प्र
तीलयामं चयन्तादिस्वं कार्यपत्वा ब्राह्मणेभ्यो भोजनं दद्या कन्या
विवाहं कुर्यात् १ अथ विवाहमुहूर्तं भाविविवाहः कन्यायाः जन्मकाली

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

नस्रगदिस्थितवैषयमथो गवाड्यायाप्रियुप्राति गमंयातंदर्वेमे
ना पुनः पार्श्वायडयामाधरेव तन्वयानांसु स्वाने. स्याधंमे स्थासन
उपविश्य प्राङ्मुखः स्वपेविस्थपातिमाथयात्वगतेनगतसाजयपद्य प्र
प्राणप्रतिष्ठा अथैतेषां स्वमुखोदे स्वमुरागीरस्या. कर्मा
पाजेम म्रस्मलस्थादवेयमसुस्मभायस्नास्पमे श्रोदेः त्रयोया त्रिष्टु
निसृजापत्नोमोध्ययमाम प्राणे स्मपादि ममसं सदेवता स्यादि धे प्राणि
मादन्नेयाविवे॰ तत्प्रातिम्यण पे स्याचे अम प्रजनवय जमस्याचार्य
कारिष्ये इत्यसः स्वां याप्रवेष्टुदस्यं या मा॰ एजाप्युदापवत्पुरुष
दयोपस्साये द्याय विष्णुमोतेमाया ॐस्मुहायस्या पवेद कलौ
इति ॐभूर्भुवः स्वः विष्णुमोतेमायां विकिडहायामुप्रतिष्ठितो
वर्यसेयध्य इति प्रतिष्ठापयाय अथ पैत्यादि स्वयवगोत्रायामम
स्याः॰ध्याया पाजन्मसमपयाति लस्याद्वेपयमम्भा वनास्पयेसेष
दिभिः स्थिताविष्णुनियतपसोभाग्यमस्य पैस्तुवयोप्यतिमायाश्री
विस्मैः प्रजनं कारिष्ये इति न्यासः विर्ष्णीतां दधिमं जयगदाप को
पस्सगुणम् दधानोयागसो पीतेऽमुरेषपल मालिनीम् इति ध्या
ना उतदिस्मोः परमपदं ॐ सदापश्यतिसूरयः दिवीव

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

गृहयातां चैत्रिणि पत्रांविपत्तौ मेविस्मृगोपाऽस्यद्राभ्यः अन्तो यस्मां
पु पिता धारयेत् तांश्चैत्रमांवि मैत्र्यबोजा ऽत्वा ऽभ्रसः समित्र्यसेवि
सो च्चैतर मैपद्म इतिमेरिखेन ॐ चैपस्मचैनम इतिनाम
मेत्रेयाय अथोहनादनीं बीजनीत मधूस्य मार्पेपेत् देहि
वित्सोवर देवं कन्यापातु यदुःखतः पतिजीव यकन्यापाश्चर्य
पुत्रमुखंकुरु २ ॐ स्त्रागत्मेरुपस्त्रनावनाऽऽमसमाश्वय पं
तिंजीवयकन्यायाश्चिरंजुंचरुस्वंजुरु २ इतिसंभाव्य परि
पैनादि अथैविवरूमित्रं गीर्ईशामिमं चैरमसाद्युपतेमहाय मंत्रा
स्यभावं यामतिमांपदयजेत् कन्येया पाविपेप्यपेत् ताताःविं
विलिख्यामयोमाविरुसाध्ये इतियाप्रेयर्पं अपेहस्रमुखो
ई अरुधमागोरस्याः कन्यापावे पंचारे अशुभफलानिरघति जा
गो सौभाग्यादि शुभफलं प्राप्नपे प्राताःस्वविसुप्रतिमा विवाह
धर्मयाः साऽनुयायार्थे इमौ दक्षिणां ब्राह्मणाय दद्यात् तंपे

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

णः कर्म्मणो न्यूनातिरिक्तदोषपरिहाराय इमां दक्षिणां सम्प्रददे
न नानागोत्रेभ्यो ब्राह्मणेभ्यो विभज्य दास्ये तथा अमुककर्म्मसंस्थापाया।
त ब्राह्मणान् भोजयिष्ये ॐ तत्सत् ततो विष्णुप्रतिमादानम् अद्येहेत्या
हि अमुकगोत्रो नामकर्त्ताहं अमुकीदेव्यहं ममजन्मसमयपर्यालिख्या
देवैर्यथसंभावनास्वेच्छयैस्यादिभिः स्वधियां अरिष्टनिवृत्तये सौ
भाग्यप्राप्तये इमां सौवर्णीं सम्पूजितां विष्णुप्रतिमां अमुकगोत्राय
अमुकशर्म्मणे आचार्याय तुभ्यमहं संप्रददे ॐ तत्सत् नमम
दानयावत् सुपन्नयायामाविज्ञुणुपिप्रत्यापतिसमागमम् विशेष।
विषयशत्नायेन्तो यापिपियक्रपा १ यामुवन्यामनायोरपशः सौरत्य
धनापरम् वै यस्या यतिडः [illegible] पतेनाशापस्तुरत्यामये २ यहसौभा
ग्यलब्धैनमगविसोविमाऽनुमसौवर्णी निर्मिता शक्त्या तुभ्यं संप्रद
दे इति इत्थं वारे प्रतिमादाया मन याहमास्मि इति विधेदार
भालप्यापोपोस्वारदत्तागु प्र.पयोगोजाग्रत्नागु ॐ स्वस्ति सौदादि

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

तिपठित्वा ॐ अनयाभव इति विसर्जयेत् ततः कृते प्रायप्रतिमा
यनप्रतिमादानप्रतिष्ठासिध्यर्थं इदं सुवर्णं निष्कयाभ्यां द्वयं
श्रीलक्ष्मणाय ददे इति दत्वा अभिषेकतिलकमंत्रपाठादिका
रयित्वा यथासुखं विहरेदिति विष्णुप्रतिमाविवाहपद्धतिः वै
धव्यहर विष्णुप्रतिमादानविधिश्च समाप्तं शुभमस्तु

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

सं १८३९ १९ पौषवदि २०

			३०।२०० आ २५।२५ वृ २४।०९	२३	०४	२५	१२	मूलां २ भौमः ४९।२४	ज्ञः ... क कैउः ०।११
२४।४२	१	च	३०।२२ पु ३०।५५ ऐं २२।०१	१४	०५	२६	१३	पूषां ४ ज्ञः ४९।०५ मासे ३।४ तः २८।४४ वृश्चिके
२४।४५	२	मं	३०।० ८ पु १४।४२ वै १९।२८	१५	०६	२७	१४	भ० ३।५९ उ ३ यो ० ८ या पूषा ० १ऽकैः २१।५१
२४।५१	३	बु	३०।०० श्लो २३।३ व्यि २८।०३	१६	०७	२८	१५	उषां १ ज्ञः ४४।५१ सिंहे ३ उः ४४।३८ गणेशा ४
२४।५२	४	ह	४२।०२ म २८।४२ प्री १८।२९	१७	०८	२९	१६		उषां २ मकरे ज्ञः ५८।० १ कन्ये ३ उः ५।११८
२४।५४	५	शु	४५।५२ पू ३४।३२ आ १३।०५	१८	०९	३०	१७	भ ४५।५ उ पूषा ३ऽकैः ३।२९ मूलां ४ भौमः ११।२४
२४।५६	६	श	५०।१२ उ ४२।०२ सौ २०।१५	१९	१०	३१	१८	भ १८।२ ... मेज्ञौ ३।४८ गुरुः ४।३९
२४।५७	७	र	५४।२७ पू ४०।३३ शो २२।३७	२०	११	०१	१९	जन्म ... १
२४।५९	८	चं	५५।०० वि ५२।४८ अ २२।४९	२१	१२	०२	२०	... कैः ४९।२७ उषां ३ ज्ञः ५।० ९ तुलें उः ४।४	ः ४३।५९
२५।०१	९	मं	३।११० ... २५।५४ ध २२।४८	२२	१३	०३	२१	भ ३।५ उ पूषां २ भौमः ३।१४१
२५।०३	१०	बु	४५।३०० ... ०००२२।५४	२३	१४	०४	२२	भ ०८।११ उ षां ४ भिजिनेच ज्ञः २४।१७ वृश्चिके
२५।०४	११	ह	... ४०१०३ ... २३।१२	२४	१५	०५	२३	मेज्ञांड भगुः ८।३९ सफला ११
२५।०६	१२	शु	३।१२।... ०२।४९ मं २२।४५	२५	१६	०६	२४	पूषां ५ऽकैः ०२।०७ ... ज्ञः ४४।३३
२५।०७	१३	श	११।२० ... ०२० ... १९।१३	२६	१७	०७	२५	भ ११।१२ उ ४३।०१ या यने उः ०।५१	११८
२५।११	१४	र	११।५५ ... १०।४९ ... १५।४३	२७	१८	०८	२६	पूषां २ भौमः ०३।५१
२५।१२	३०	चं	१०।० ३ ... १०।३९ ... ११।१०	२८	१९	०९	२७	उषां १ऽकैः १८।३४ ... ज्ञः २३।० ९ मकरे उः २५

[illegible]

सू	मं	बु	ह	शु	श	रा	के

सू	मं	बु	ह	शु	श

मं	बु	ह	शु	श

[illegible]

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

SCANNED

Kirtikant Sharma Collection, Najafgarh